

Johanna Selkee & Sanna Lehtonen

SEINISTÄ SISÄLTÖIHIN – TAIDE- JA KULTTUURILAITOSTEN TULEVAISUUS KUNNISSA

Esiselvitys taide- ja kulttuurilaitosten toimintaedellytyksistä ja hallitusta uudistumisesta

Esiselvityksen valmistelussa hyödynnettiin generatiivista tekoälyä tekstin jäsentämisen, rakenteen ja luettavuuden arvioinnissa. Kaikki johtopäätökset, tulkinnat ja argumentit ovat kuitenkin esiselvityksen laatijoiden vastuulla.

www.kuntaliitto.fi/kayttoehdot

Tekijät: Johanna Selkee & Sanna Lehtonen
Kuvat: Suomen Kuntaliitto

ISBN 978-952-431-022-2 (pdf)

© Suomen Kuntaliitto
Helsinki 2026

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
Puhelin 09 7711
www.kuntaliitto.fi

Sisältö

1 Tiivistelmä 5
2 Johdanto 6
3 Tausta 8
3.1 Kuntaliiton esiselvityksen tavoite 8
3.2 Suhde kulttuuripoliittiseen selontekoon 8
3.3 Esiselvityksen toteutus 9
4 Taiteen ja kulttuurin tilannekuva 10
4.1 Kulttuuri julkisena palveluna väestömurroksen keskellä 10
4.2 Tiukentuva talous haastaa kulttuurin resursseja 10
4.3 Museoiden ja esittävän taiteen lainsäädännöt on vasta uudistettu 11
4.4 Rahoitusleikkaukset vaikeuttavat tavoitteiden saavuttamista 12
4.5 Taide- ja kulttuurilaitosten rakenteet ja verkosto ovat luonteeltaan pysyviä 14
4.6 Valtionosuusjärjestelmä ohjaa toimintaa 15
4.7 Kunnat rahoittavat taidetta ja kulttuuria talousarvionsa kautta 17
4.8 Kiinteistöt ovat sekä mahdollistaja että rasite 19
4.9 Ammattimaisen taiteen ja kulttuurin saatavuus halutaan turvata 20
4.10 Käytössä on jo nyt erilaisia toimintamalleja ja yhteistyörakenteita 21
5 Erityishavaintoja museoista ja esittävän taiteen toiminnasta ja taloudesta 24
5.1 Museoiden pitää oppia myös luopumaan ja priorisoimaan 24
5.2 Orkestereiden vaikuttavuus vaatii kirkastamista 25
5.3 Teattereiden uudistuminen edellyttää parempaa johtamista 26
5.4 Kulttuurijohtajat toivovat rakenteiden uudistumista pelkän säästämisen sijaan 27
5.5 Talousjohtajat korostavat kaupungin yhteisen talousarviovalmistelun tärkeyttä 28
5.6 Kyselyn 145 vastausta antavat kattavan kuvan kentän ajatuksista 31
6 Johtopäätökset 33
6.1 Miten kääntää suunta? 33
6.2 Osataanko muutosta johtaa? 34
6.3 Lainsäädäntö toimii, jos sitä osaa hyödyntää 35
7 Keskeiset teesimme 36
7.1 Taiteen ja kulttuurin alueellinen saatavuus ja ammattimainen tarjonta 37
7.2 Taide- ja kulttuurilaitosten rakenteet 38
7.3 Taide- ja kulttuurilaitosten rahoitus 39
7.4 Taide- ja kulttuurialan toimintamallit, johtaminen ja yhteistyö 40
8 Lähteet 41
8.1 Kirjalliset lähteet 41
8.2 Tilastot 42
Liite 1. Kysely: Taide- ja kulttuuriorganisaatioiden tilannekuva 43

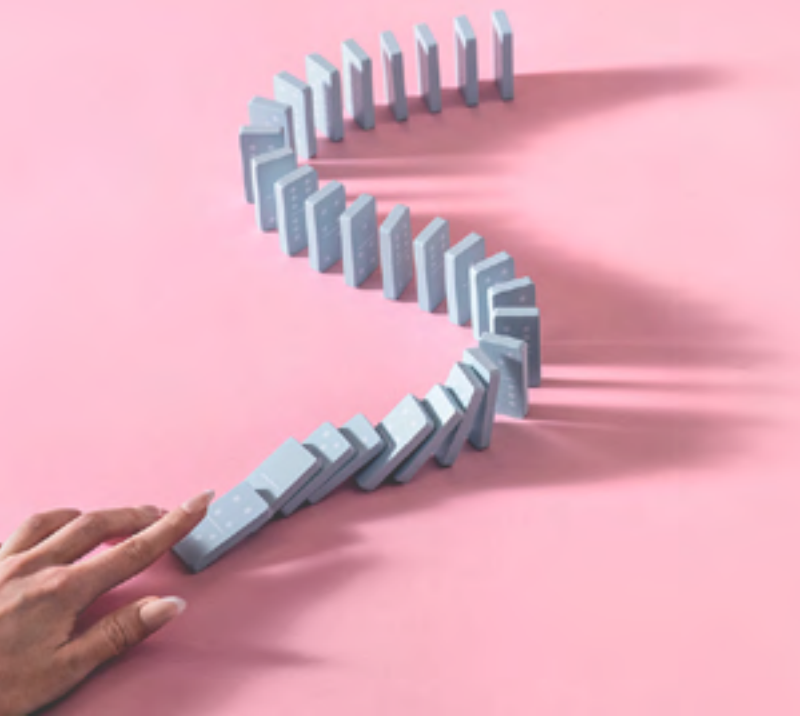
1 Tiivistelmä

Esiselvityksen näkökulmia olivat

- Miten ammattimaisten taide- ja kulttuuripalvelujen alueellinen saavutettavuus turvataan väestömurroksen keskellä?
- Miten nykyistä taide- ja kulttuurilaitosten verkkoa uudistetaan hallitusti?
- Miten taide- ja kulttuurilaitokset sopeutuvat julkisen rahoituksen vähenemiseen?

Esiselvityksen perusteella keskeiset havaintomme ja niistä seuranneet johtopäätökset ovat

HAVAINTO	JOHTOPÄÄTÖS
Suurin riski on hallitsematon sopeutuminen ja osittainen rapautuminen.	Tarvitaan hallittua uudistumista, joka lähtee toimialan sisältä.
Väestö vähenee, ikääntyy ja keskittyy. Kysyntä pienenee.	Palvelut ja toimipisteverkko on erotettava toisistaan.
Kulttuurin saavutettavuus ei tarkoita taide- ja kulttuurilaitosten määrää.	Kulttuuripalvelujen saatavuus voidaan turvata, jos toimintamallit uudistuvat.
Taide- ja kulttuuriverkko ei vastaa muuttunutta toimintaympäristöä.	Organisaatioiden vahvistamisen sijaan jatkossa tulisi vahvistaa verkostomaista toimintatapaa.
Seinät sitovat entistä suuremman osan kulttuurin resursseista.	Tilojen käyttöä ja omistamista on uudistettava.
Kaikkea nykyistä toimintaa ei jatkossa enää pystytä rahoittamaan.	Pienenevä rahoitus pakottaa tekemään priorisointia sekä kunnan että yhteiskunnan tasolla.
Taiteen ja kulttuurin arvoa ei voida perustella vain taiteen itseisarvolla.	Kulttuurin vaikuttavuuden arviointia on kehitettävä.
Henkilötyövuosiin perustuva valtionosuuden laskenta tunnistaa erilaiset rakenteet.	Taide- ja kulttuurilaitokset erikoistuvat ja työnjako korostuu.
Tahtotila ja kannustimet yhteistyön tekemiseen ovat nykyisellään liian heikot.	Yhteistyötä tarvitaan enemmän ja sen tulee olla velvoittavaa.
Yhteistyö ja jakaminen ovat asennekysymys.	Johtamisen on uudistuttava.

Kun väestörakenne eri alueilla uudistuu, myös palvelutarpeet ja kulttuurin kysyntä muuttuvat. Tämä edellyttää uudistumista myös taide- ja kulttuurilaitoksilta.

2 Johdanto

Kulttuuri on jokaisen oikeus. Ammattimaisen ja laadukkaan kulttuuritarjonnan saatavuus maan eri osissa on arvo, jota suomalaisessa kulttuuripolitiikassa on noudatettu jo pitkään.

Suomeen on vuosikymmenien kuluessa syntynyt taide- ja kulttuurilaitosten verkosto, jonka luomisesta ja rahoittamisesta vastaavat yhdessä kunnat ja valtio. Valtaosa taidelaitoksista on suurimmissa kaupungeissa.

Suomen kulttuuripoliittista järjestelmää on pitkään pidetty vakaana ja institutionaalisesti vahvana, mutta viime vuosina toimintaympäristö on muuttunut nopeasti. Kulttuurirahoituksen leikkaukset, hallinnolliset uudistukset ja kuntien eriytyvät taloudelliset mahdollisuudet haastavat vakiintuneita rakenteita, vaikka puheen tasolla kulttuuripoliittiset päämäärät ovat pysyneet pitkälti samoina.[1]

Kun väestörakenne eri alueilla uudistuu, myös palvelutarpeet ja kulttuurin kysyntä muuttuvat. Tämä edellyttää uudistumista myös taide- ja kulttuurilaitoksilta. Toimintatapoja pitää muuttaa ja johtamista parantaa. Osaamista on päivitettävä ja uusia taitoja omaksuttava.

1 Cupore 2026, s. 12.

Suurin osa taide- ja kulttuurilaitosten rahoituksesta on julkista rahaa. Uhka kulttuurin resurssien säilymiseen tulee kahta kautta silloin, kun sekä valtio säästää että kuntien talous tiukkenee. Kaupunki tai kunta ei automaattisesti kompensoi kulttuurin valtionrahoituksen leikkauksia.

Kun resurssit niukkenevat, julkisin varoin rahoitettujen palvelujen vaikuttavuuden tulee parantua. Aiemmilla resursseilla tulee saada enemmän aikaiseksi tai vaihtoehtoisesti nykyinen taso ylläpitää vähemmillä resursseilla. Jos laadukkaan ja ammattimaisen kulttuurin saatavuus maan eri osissa halutaan säilyttää myös tulevaisuudessa, sekä taide- ja kulttuurilaitosten rakenteiden että sisältöjen tulee uudistua.

On aika käynnistää keskustelu siitä, millä edellytyksillä ja rakenteilla kaupungit ja kunnat voivat tulevinakin vuosina järjestää laadukkaat kulttuuripalvelut asukkailleen maan eri osissa.

Jos laadukkaan ja ammattimaisen kulttuurin saatavuus maan eri osissa halutaan säilyttää myös tulevaisuudessa, sekä taide- ja kulttuurilaitosten rakenteiden että sisältöjen tulee uudistua.

Esiselvityksessä tarkasteltiin seuraavia kysymyksiä:

- Millä taide- ja kulttuurilaitosten verkostorakenteella toimitaan jatkossa?
- Millä taide- ja kulttuurilaitosten rahoitusrakenteella toimitaan jatkossa?
- Miltä tulevaisuus näyttää väestöään menettävillä ja toisaalta kasvavilla alueilla?
- Rajoittaako nykyinen lainsäädäntö ja työehtosopimukset taide- ja kulttuurilaitosten toiminnan uudistumista?

Esiselvitys keskittyy nykytilanteesta kumpuavien havaintojen ja niistä tehtyjen johtopäätösten esittämiseen. Vaikka esiselvitys ei anna suoria vastauksia siihen, mitä seuraavaksi pitäisi tehdä, sen johtopäätöksiä voidaan hyödyntää jatkoselvitysten ja toimenpidesuositusten tekemiseen.

3 Tausta

Kuntaliiton esiselvitys keskittyy tarkastelemaan valtionosuutta saavien taide- ja kulttuurilaitosten toimintaedellytyksiä ja näiden edellytysten parantamisen mahdollisuuksia tuleville vuosille. Esiselvityksen painopiste on esittävässä taiteessa.

Esiselvitys ei ota kantaa yksittäisten valtionosuustoimijoiden taiteellisen tai kulttuurisen työn laatuun tai sisältöihin.

3.1 Kuntaliiton esiselvityksen tavoite

Esiselvityksen tarkoituksena on nostaa esille keskeisiä kysymyksiä, miten taide- ja kulttuurilaitosten verkostoa, rahoitusta, yhteistyötä ja resurssien hyödyntämistä tulisi kehittää huomioiden käynnissä oleva väestömurros ja julkisen talouden tasapainottamisen haasteet. Lisäksi esiselvitys nostaa esille näkökulmia ja ehdotuksia seuraavan hallitusohjelmatyön tueksi.

Selvityksen otsikko “seinistä sisältöihin” liittyy ennen muuta havaintoon kulttuurin resurssien jakautumisesta. Mitä enemmän kulttuurin resursseista kuluu tiloihin, sitä pienempi määrä on käytettävissä ammattimaisen kulttuurisisällön tuottamiseen.

3.2 Suhde kulttuuripoliittiseen selontekoon

Kulttuuripoliittinen selonteko[2] tarjoaa 2040-luvulle ulottuvan kansallisen strategisen näkymän tulevien vuosien kulttuuripolitiikalle. Selonteko ohjaa myös paikallista suuntaa, vaikka jokainen kunta määritteleekin itse kulttuuritoimintansa paikallisten olosuhteiden ja voimavarojen mukaan.

Esiselvitys liittyy kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon[3]. Selonteon tavoitteena on, että taide- ja kulttuuripalveluja on saatavilla eri puolilla Suomea. Toimeenpanosuunnitelman toimenpide numero 33:ssa tarkoituksena on kehittää eri toimijoiden välisiä yhteistyöhön kannustavia rakenne-, rahoitus- ja toimintamalleja kulttuuripalveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohella vastuutahona on mainittu Kuntaliitto.

Kuntaliiton esiselvitys on riippumaton työ opetus- ja kulttuuriministeriön vastaavasta esiselvitystyöstä taiteen ja kulttuurin alueellisten rakenteiden ja yhteistyön selvittämiseksi.

2 Valtioneuvosto 2024:55.
3 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2026:6.

3.3 Esiselvityksen toteutus

Kuntaliiton esiselvitys on tehty yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Suomen Museoliiton, Suomen Teatterit ry:n ja Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n kanssa.

Esiselvityksen toteuttamisessa on hyödynnetty toimijaverkostolle suunnattua kyselyä[4], Open room -keskusteluja, verkosto- ja muita tapaamisia sekä muita selvityksiä, raportteja ja tilastoja. Tiedonkäsittelystä, tulkinnoista ja johtopäätöksistä vastaavat yksin esiselvityksen tekijät.

Esiselvityksen aikana järjestettiin Open room -keskusteluja Kuntaliiton kulttuurijohtajille (27.3. & 29.5.), C28-talousjohtajille (3.6.), museoille (2.6.), orkesterille (8.6.) ja teatterille (15.6.). Eri tahoja myös tavattiin ja haastateltiin vuoden 2026 aikana etujärjestöistä taitelijoihin, säätiöiden edustajiin ja muihin taide- ja kulttuurivaikuttajiin.

4 Liite 1.

4 Taiteen ja kulttuurin tilannekuva

4.1 Kulttuuri julkisena palveluna väestömurroksen keskellä

Väestönmurros eli syntyvyyden lasku, ikääntyminen, keskittyvä maahanmuutto ja kaupungistuminen muuttavat Suomen väestörakennetta. Alueet ja kunnat eriytyvät. Tämä vaikuttaa kuntien mahdollisuuksiin järjestää palveluita kuntalaisilleen. Muutos on meneillään sekä väestöään menettävissä kunnissa että kasvavissa kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla.[5]

Kuntien eriytymiskehitys näkyy myös kulttuuripalveluissa, jossa paikalliset erot kulttuuriin panostamisessa ja palveluiden saatavuudessa ovat suuret. Valtionosuutta saavat taide- ja kulttuurilaitokset keskittyvät kaupunkeihin. Ne kuitenkin palvelevat kansalaisia laajemmalla alueella yli kuntarajojen.

Myös kulttuuri eriytyy. Vaikka kulttuuri kiinnostaa kaikenlaisia suomalaisia ikään, asuinpaikkaan ja tulotasoon katsomatta, vaikuttavat erityisesti väestökehitys, kulutustottumukset ja maantiede kulttuuritarjonnan monipuolisuuteen. Kulttuuripoliittisessa selonteossa alueellisen tarjonnan ja kysynnän tilannekuva on tunnistettu, ja toimenpiteissä pyritään vaikuttamaan eriytymiskehitykseen[6].

4.2 Tiukentuva talous haastaa kulttuurin resursseja

Näkymät Suomen julkiseen talouteen ovat heikot. Valtiovarainministeriön mukaan[7] talouttamme rasittavat erityisesti väestön ikääntymisen myötä kasvaneet terveys-, hoiva- ja eläkemenot, korkotason noususta ja velkasuhteen kasvusta johtuva korkomenojen kasvu, nousseet puolustus- ja turvallisuusmenot sekä vaimeaksi jäänyt talouskasvu ja sitä seurannut maltillinen julkisten tulojen kasvu.

Suomen alijäämät ja velkakehitys ovat huolestuttavalla tasolla myös suhteessa EU:n asettamiin sääntöihin. Puolueiden keväällä 2026 sopiman velkajarrun mukaan Suomen julkisen sektorin sopeutustarve on 8–11 miljardia euroa. Se, miten

5 Kuntaliitto 2025.
6 Valtioneuvoston julkaisuja 2024:55.
7 Valtiovarainministeriö 2026:42.

talouden tasapainotus jakautuu julkisten menojen pienentämisen ja veronkorotusten välillä, ratkaistaan hallitusohjelmaneuvotteluissa keväällä 2027.

Myös kuntien talouden tilanne on tiukentunut. Valtiovarainministeriön syksyn 2026 kuntatalousohjelman mukaan[8] kuntatalouden rahoitusasema pysyy alijäämäisenä myös tulevina vuosina. Suhdannevaihtelut välittyvät kuntatalouteen aiempaa voimakkaammin erityisesti verotulojen ja työttömyyskustannusten kautta.

Kuntien omat sopeutustoimet voivat kuitenkin parantaa talouden näkymiä, erityisesti jos palveluverkon ja henkilöstömenojen sopeuttamisessa onnistutaan ja yksityiset investoinnit alueelle lisääntyvät.

Kuntien talouden eriytyessä myös kuntien kulttuuriin käyttämät resurssit eriytyvät[9]. Muuttotappiokuntien tulopohja heikkenee väestön vähentyessä. Kaupunkien ja muiden kasvukeskusten investointitarpeet pysyvät edelleen suurina. Tarve menojen sopeutuksiin ja investoinneista pidättäytymiseen lisääntyy. Myös paineet kunnallisveron korotuksiin kasvavat.

Julkisen talouden näkymien takia on todennäköistä, että kulttuurin julkinen rahoitus vähenee tulevina vuosina.

Jos rahoituksen taso ei pysy yleisen kustannuskehityksen tahdissa esimerkiksi indeksileikkausten takia, taide- ja kulttuurilaitosten suhteellinen taloudellinen asema heikkenee ja taloutta joudutaan sopeuttamaan.

4.3 Museoiden ja esittävän taiteen lainsäädännöt on vasta uudistettu

Suomeen on vuosikymmenien saatossa luotu julkisella rahoituksella pysyvä alueellisten taide- ja kulttuurilaitosten verkosto. Kansallisen kulttuuripolitiikan näkökulmasta teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmä muodostaa vahvan ja selkeän perusrahoituksen valtakunnalliselle kulttuurilaitosverkostolle. Valtionosuutta saavat taide- ja kulttuurilaitokset muodostavat alueellisen kulttuuritarjonnan selkärangan.[10]

Museoiden että esittävän taiteen lainsäädännöt ja valtionrahoituksen periaatteet on vasta uudistettu. Museoiden uusi lainsäädäntö ja rahoitusjärjestelmä tulivat voimaan vuonna 2020 ja esittävän taiteen vuonna 2022.

Julkisen talouden näkymien takia on todennäköistä, että kulttuurin julkinen rahoitus vähenee tulevina vuosina.

8 Valtiovarainministeriö 2026:38.
9 Valtiokonttori 2026.
10 Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:1, s. 28.

Museoiden valtionosuuskelpoisuudet ovat toiseksi voimassa olevia. Esittävän taiteen toimijoista valtionosuuskelpoisuus on osalle voimassa toistaiseksi, osalle 3 vuoden määräajaksi, tällä hetkellä vuosille 2025–2027.[11]

Tällä hetkellä valtionosuusmuseoiden verkostoon kuuluu 125 museota, joista alueellisia vastuumuseoita on 33 ja valtakunnallisia vastuumuseoita 17. Esittävän taiteen valtionosuuden piirissä on 100 toimijaa, joista musiikin puolella 31 ja muun esittävän taiteen (teatteri, tanssi, sirkus) yhteensä 69. Näistä musiikin toimintayksiköistä 3 vuoden määräaikaisia on 5 ja toistaiseksi voimassa olevia 26. Muun esittävän taiteen puolella määräaikaisia on 11 ja toistaiseksi voimassa olevia 58.

Vuoden 2020 uudistuksessa museoiden välistä työnjakoa uudistettiin ja luotiin alueellisten ja valtakunnallisten vastuumuseoiden verkosto tehtävineen. Museopoliittisen ohjelman ja museoiden valtionosuusjärjestelmän arvioinnin perusteella keskeisin haaste tulevina vuosina liittyy erityisesti vastuumuseoiden rahoituksen ja lisääntyvien tehtävien yhteensovittamiseen.[12]

Esittävän taiteen osalta vuoden 2022 uudistusta ei ole vielä arvioitu. Ulkopuolinen arviointi uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta ja muista vaikutuksista tulisi tehdä, kun ensimmäinen kuuden vuoden rahoitussuunnitelmakausi on päättynyt (2022–2027).[13]

Uudistus laajensi esittävän taiteen toimijakenttää. Valtionosuustoimijoiden joukkoon voidaan ottaa aiempaa laajemmin tanssin, sirkuksen, kuoromusiikin ja muun kuin klassisen genren edustajia. Mukaan saatiinkin jo esivaiheessa uusia toimijoita ja tuotantomalleja. Museoiden puolella muutos aiempaan oli vähäisempi.[14]

4.4 Rahoitusleikkaukset vaikeuttavat tavoitteiden saavuttamista

Uusi rahoituskausi on sekä museoilla että esittävässä taiteessa alkamassa vuonna 2028 haasteellisessa tilanteessa johtuen julkisen talouden tilasta ja säästöpaineesta.[15]

Esittävän taiteen valtionosuusuudistus oli kokonaisuudistus, jossa haettiin sekä uudistumista että

11 Laki esittävän taiteen edistämisestä. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2020/1082 (haettu 12.10.,2026). Museolaki. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2019/314 (haettu 12.10.2026).
12 Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:2.
13 Hallituksen esitys 132/2020 eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2020/132 (haettu 12.10.2026)
14 Museoiden määrä oli 123 vuonna 2019. Vuonna 2020 museoita oli 124. Teattereiden määrä oli 57 ja orkestereiden määrä 28 vuonna 2021. Esittävän taiteen yhteisöjen määrä nousi musiikissa 31:een ja muun esittävän osalta 69:ään vuonna 2022.
15 Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa 6 vuoden välein esittävän taiteen toimintayksiköiden rahoitusta koskevan suunnitelman. Seuraava kausi alkaa 2028. Museoilla vastaava rahoituskausi on 4 vuoden pituinen. Seuraava kausi alkaa 2028.

liikettä taiteen vapaan kentän ja valtionosuutta saavien toimintayksiköiden välille. Uudistuksen yhteydessä taiteen vapaan kentän rahoitusta uudistettiin kasvattamalla toiminta-avustusten euromääriä ja ottamalla käyttöön kolmevuotiset avustukset.

Sittemmin sekä kulttuurin ja taiteen valtionosuuksiin että avustuksiin on tehty pysyviä leikkauksia.[16] Koska monivuotisten rahoitussuunnitelmien toteutuminen ja uuden toimijan hyväksyminen valtionosuuden piiriin riippuu valtion talousarvion antamista raameista, ei rahoitussuunnitelmia kyetä säästöjen vuoksi täysin toteuttamaan.

Valtiovarainministeriö julkaisi 26.10. osana meno- ja rakennekartoitustaan (Valtiovarainministeriö 2026:44) listan toimenpiteistä julkisen talouden sopeuttamiseksi. Ministeriön mukaan indeksikorotukset voitaisiin muuttaa harkinnanvaraisesti tehtäväksi myös esittävän taiteen ja museoiden sekä kansallisten taidelaitosten rahoituksen osalta. Ministeriö nosti toimenpiteenä esille myös taidelaitosten rahoituksen vähentämisen 30 prosentilla, ja totesi, että järjestämistä, rakenteita ja palvelujen määrää tulisi tarkastella samassa yhteydessä rahoituksen vähenemisen kanssa.[17]

Monet, erityisesti vapaan kentän toimijat, nojaavat vahvasti harkinnanvaraisiin tukiin. Nämä tulomuodot eivät ole pysyviä eivätkä ennakoitavia.

Määräaikaisiin tukiin perustuva rahoitus vaikeuttaa rakenteellista, pitkäjänteistä kehittämistä ja tekee toiminnan pitkän aikavälin ennustamisesta hankalaa. Tämä myös vaikeuttaa vapaan kentän toimijoiden hakeutumista pysyvän valtionosuurahoituksen piiriin.

4.5 Taide- ja kulttuurilaitosten rakenteet ja verkosto ovat luonteeltaan pysyviä

Valtionosuutta saavan museon tai esittävän taiteen toiminta voidaan järjestää monella tapaa. Esittävän taiteen puolella vallitseva suuntaus on edelleen ensemble-teatteri tai -orkesteri, jolla on laaja repertuaari. Myös museoissa pysyvä henkilökunta ja oma tuotanto tukipalveluista näyttelyihin on edelleen vallitseva.

Esittävän taiteen ja museoiden valtionosuuden määräytymisperusteena käytetään henkilötyövuosiin pohjautuvaa laskentaa. Henkilötyövuosi määritellään kuitenkin laskennallisesti, eikä rahoitusjärjestelmä edellytä laajaa, pysyvää henkilökuntaa.[18]

Esittävän taiteen verkosto on monipuolistunut eniten pääkaupunkiseudulla ja eteläisimmässä Suomessa.

Esittävän taiteen verkoston sisällä omistuspohjan muutoksia, yhdistymisiä tai toiminnan lopettamis-

16 Cupore 2025.
17 Valtionvarainministeriö 2026:44.
18 Opetus- ja kulttuuriministeriö. Usein kysyttyjä kysymyksiä (pdf).

Esittävän taiteen verkoston sisällä omistuspohjan muutoksia, yhdistymisiä tai toiminnan lopettamista ei juuri ole tapahtunut.

ta ei juuri ole tapahtunut. Yhteistyötä, yhteistuotantoja, kiertueita tai vierailujen vastaanottamista toimijat tekevät tai ovat tekemättä kukin omalla päätöksellään.

Myös museoiden verkosto on vakiintunut. Jokainen museotoimija päättää itse yhteistyöstä ja muusta toiminnastaan. Poikkeuksena alueelliset ja valtakunnalliset vastuumuseot, joiden tehtävät kuten yhteistyön edistäminen on museolaissa erikseen määritelty. Museoiden verkostossa muutoksia ei ole tapahtunut omistuspohjan, yhdistymisten taikka toiminnan alasajon seurauksena. Hallinnollista yhdistämistä on tapahtunut kunnallisten museoiden kohdalla.

4.6 Valtionosuusjärjestelmä ohjaa toimintaa

Valtio myöntää teattereita, museoita ja orkestereita ylläpitäville kunnille valtionosuutta. Valtionosuus näille kunnille on yli 60 miljoonaa euroa vuosittain. Kunnat rahoittavat omia ja alueensa muita valtionosuusmuseoita ja esittävän taiteen toimijoita yli 210 miljoonalla eurolla vuosittain.[19] Valtionosuus kattaa kuntien kustannuksista vain osan. Loppuosan vuosittaisista kustannuksista, 150 miljoonaa euroa, kunnat rahoittavat omilla verotuloillaan ja maksu- ja myyntituotoillaan.

Valtion rahoitus teattereita, museoita ja orkestereita ylläpitäville kunnille oli aiemmin suurempi. Viimeksi vuonna 2025 taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuuksiin kohdistui lähes 11 miljoonan euron leikkaus osana valtiontalouden sopeutuksia.

Valtio ohjaa toimijoita sekä lainsäädännön, informaatio-ohjauksen että valtionosuusrahoituksen keinoin.

Valtio myös tarkastaa valtionosuuden käyttöä. Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastus esittävän taiteen ja museoiden valtionosuusjärjestelmästä on parhaillaan käynnissä. Helmikuussa 2027 valmistuvan tarkastuksen tavoitteena on arvioida, onko valtionosuusjärjestelmä toiminut valtiontaloudellisesti tarkoituksenmukaisella, läpinäkyvällä ja lain tavoitteita tukevalla tavalla.[20]

Päätökset valtionosuuteen oikeutetuista laitoksista tekee opetus- ja kulttuuriministeriö hakemuksiin perustuen[21]. Museot hakevat valtionosuuden piiriin neljän vuoden välein, esittävän taiteen laitokset kolmen vuoden välein. Päätöstä valmisteltaessa ministeriö selvittää lain edellytysten täyttymisen muun muassa henkilöstöön, toimintaan ja talou-

19 Museovirasto 2025; Suomen Sinfoniaorkesterit ry 2025 & TINFO 2025.
20 VTV 2027:2.
21 Opetushallitus. 2025.

teen liittyen. Ministeriö päättää myös nimeämisestä alueelliseksi ja kansalliseksi vastuumuseoksi.

Taide- ja kulttuurilaitoksille jaettavan valtionosuuden kokonaismäärästä päättää eduskunta osana valtion talousarviota. Vastaava menettely on käytössä ammatillisen koulutuksen rahoituksessa, mutta ei esimerkiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa, jolla ohjataan kuntiin pääosa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen, kirjastojen, työllisyyspalvelujen ja kotoutumisen valtionrahoituksesta.

Yksittäisen museon ja esittävän taiteen laitoksen saama valtionosuus perustuu laskennallisiin henkilötyövuosiin. Kun valtionrahoituksen vuosittainen kokonaismäärä on lukittu, museoiden ja esittävän taiteen kaikkia henkilötyövuosia ei voida rahoittaa. Ministeriö ei välttämättä voi myöntää valtionosuuteen oikeuttavia henkilötyövuosia täysimääräisinä. Myönnettävät henkilötyövuosimäärät ovat kuitenkin säilyneet melko muuttumattomia. Useampivuotisen rahoitussuunnitelman tarkoituksena on lisäksi lisätä ennakoitavuutta.

Henkilötyövuosien lisäksi valtionosuuden laskennassa käytetään tietoja taide- ja kulttuurilaitosten Opetushallitukselle raportoimista todellisista kustannuksista[22]. Näiden avulla lasketaan valtionosuuden perusteena käytettävät keski- ja yksikköhinnat. Valtio myöntää rahoitusta vain osaan toteutuneista kustannuksista (valtionosuusprosentti, pääsääntöisesti 37 %).

Ministeriöllä ja poliittisilla päättäjillä on tosiasiallisesti paljon valtaa päättää valtionosuuden jakautumisesta.

Edellä kuvatun perusteella voidaan todeta, että ministeriöllä ja poliittisilla päättäjillä on tosiasiallisesti paljon valtaa päättää sekä taide- ja kulttuurilaitosten valtionrahoituksen kokonaistasosta että valtionosuuden jakautumisesta toimijoiden kesken.

Vaikuttaa siltä, että taide- ja kulttuurilaitosten keskuudessa on jonkin verran epäselvyyttä valtionosuuden määräytymisessä tilanteessa, jossa muiden kuin päätoimisen henkilöstön palkkakustannuksia muutetaan laskennallisiksi henkilötyövuosiksi. Laskennassa muun, esimerkiksi ostopalveluna hankitun, henkilökunnan palkkakustannukset jaetaan vakinaisen henkilökunnan keskipalkalla.

Laskentatavassa hyvää on se, että se ottaa ostopalveluna syntyneet henkilöstömenot mukaan henkilötyövuosilaskentaan vastaavalla tavalla kuin omasta palkatusta henkilöstöstä syntyneet kustannukset. Laskentatapa kuitenkin kohtelee epätarkoituksenmukaisesti toimijoita, joiden päätoimisen henkilökunnan keskipalkka muodostuu korkeaksi ja tällöin laskennassa käytettävä henkilötyövuosimäärä jää suhteettoman matalaksi muihin toimijoihin verrattuna.

22 Opetushallitus. Ohjeet ja lomakkeet: https://www.oph.fi/fi/palvelut/valtionosuusjarjestelman-tiedonkeruut (haettu 13.10.2026)

Rahoitusjärjestelmään sisältyy myös laskennallisia tai harkinnanvaraisia korotuksia, joista päättää ministeriö. Museoilla korotuksia myönnetään mm. alueellisiin tehtäviin kohdennetuista henkilötyövuosista ja lisärahoitusta valtakunnallisiin vastuumuseotehtäviin. Esittävän taiteen toimijalle voidaan myöntää korkeampaa valtionosuutta, jos ”huomattava osa toiminnasta on kiertue- tai vierailutoimintaa, lapsille, kielellisille vähemmistöille tai erityisryhmille kohdistuvaa esitystoimintaa tai muusta kulttuuripoliittisesta syystä”. Lisäksi ministeriö voi täydentää valtionosuusrahoitusta erilaisilla kehittämisavustuksilla.

4.7 Kunnat rahoittavat taidetta ja kulttuuria talousarvionsa kautta

Kuntien kulttuurin kokonaismäärärahoista iso osa kuluu kunnan taide- ja kulttuurilaitosten toimintamenoihin sekä yksityisille kohdennettuihin tukiin ja avustuksiin.

Kunnat rahoittavat omia ja yksityisten omistamia valtionosuusmuseoita ja esittävän taiteen toimijoita yli 200 miljoonalla eurolla vuosittain.[23] Kuntien omilla tuloillaan rahoittaman osuuden (noin 2/3) osalta jokainen kunta itse päättää rahoituksestaan taide- ja kulttuurilaitoksille osana kunnan talousarviota.

Vuonna 2025 taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuuksiin kohdistui lähes 11 miljoonan euron leikkaus osana valtiontalouden sopeutuksia. Leikkaukset koskivat myös kuntien omistamia valtionosuusteattereita, -museoita ja -orkestereita.

Kunta ei automaattisesti kompensoi valtion kulttuurin rahoitukseen kohdistamia leikkauksia omaa rahoitustaan lisäämällä.

Kunnan omana toimintana tuotettujen kulttuuripalvelujen lisäksi kunnat luovat kulttuurin edellytyksiä rahoittamalla sekä alueensa taide- ja kulttuurilaitoksia että alan muita toimijoita useilla tavoilla.

Vuosittaisten toimintamenojen kattamiseksi tyypillisimpiä rahoitusmuotoja ovat laitos-, toiminta-, konserni-, kohde- ja yleisavustukset. Tyypillistä on, että kunnat osallistuvat taide- ja kulttuurilaitosten kiinteistökustannusten kattamiseen tilavuokra-avustuksilla. Avustukset voivat olla myös yleisempiä olosuhdeavustuksia sekä suoria avustuksia esimerkiksi lämmityskustannusten kattamiseen.

Kunta ei automaattisesti kompensoi valtion kulttuurin rahoitukseen kohdistamia leikkauksia omaa rahoitustaan lisäämällä.

23 Museovirasto 2025; Suomen Sinfoniaorkesterit ry 2025 & TINFO 2025. Kuntien kulttuurin kokonaiskustannukset ovat miljardin luokkaa vuodessa, taidejakulttuuri.fi: https://www.taidejakulttuuri.fi/statistic/kuntien-kulttuuritoiminnan-kustannukset/ (haettu 21.10.2026).

0.00
45.00 -
5.00 +
15.00 -
131.00 -
315,315.00 +
1,513.00 +
13.00 -
115.00 -
151.00 -
431.00 -
001
002
540.00 +
000
0.00 *
000
0.00 *
3.00 +
453.00 +
002
456.00 *
3.00

Kunnat rahoittavat merkittävän osan taide- ja kulttuurilaitosten peruskorjaus- ja uudisinvestoinneista. Tyypillisimpiä investointiavustuksia ovat laina-, korko- ja rahoitusavustukset. Kunnan tuki taide- ja kulttuurilaitoksille voi olla muodoltaan myös vapautuksia tonttivuokrista, kehittämis- ja hankeavustuksia tai erilaisia takauksia ja vakuuksia.

Lisäksi kunnat tarjoavat tilojaan paikallisten kulttuuritoimijoiden käyttöön maksutta tai omakustannehintaisesti ja tällä tavalla tukevat alueensa kulttuurin toimijoita, yhdistyksiä ja kolmannen sektorin järjestöjä.

Tällainen kunnan saamatta jäänyt tulo ei näy kunnan kulttuuritoimen menona tai kirjanpidossa eikä sen arvoa ja siten kansallista merkitystä pystytä laskemaan. Tämä hämärtää kokonaiskuvaa siitä, paljonko kunnat tosiasiassa tukevat kulttuuri- ja yhdistystoimintaa.

Kuntatalouden näkökulmasta taiteen ja kulttuurin rahoitus on hankalassa suhteellisessa asemassa kunnan sisäisessä rahanjaossa. Taide- ja kulttuuripalvelut eivät ole yhtä tiukasti lailla säädeltyjä kuin koulutuspalvelut. Tämän takia niistä leikkaaminen voi olla vaikeina aikoina helpompaa, kun sopeutustoimia kohdistetaan kunnan eri toimialoille.

4.8 Kiinteistöt ovat sekä mahdollistaja että rasite

Kuntien omistamat rakennukset muodostavat merkittävän osan kuntien varallisuudesta.[24] Kiinteistökanta on ikääntynyt ja korjausvelka kasvaa. Kuntien investointitaso on ollut pitkään korkea suhteessa väestöennusteeseen ja pidemmän aikavälin palvelujen käyttäjämääriin. Kun asukasmäärä vähenee, monilla kunnilla on tarve sopeuttaa myös investointejaan. Kiinteistökanta suhteessa väestöön aiheuttaa taloudellista painetta erityisesti taantuvilla alueilla.

Talouden tiukentuessa kaikilla alueilla sopeutumista tulee tehdä sekä palveluverkkoa karsimalla että kiinteistöjen käyttöä tehostamalla.

Kuntien kiinteistöjen ylläpidon ja kehittämisen kustannukset ovat kasvaneet.[25] Kustannusten kasvun syinä ovat mm. korkotason ja energiakustannusten nousu. Kiinteistökustannusten nousu on ollut muiden menojen kasvua suurempaa. Tämä on johtanut kiinteistökustannusten suhteellisen osuuden nousuun suhteessa muihin kustannuseriin, esimerkiksi henkilöstömenoihin.

Kiinteistöt vaikuttavat kuntien talouteen kolmea kautta. Käyttömenot syntyvät lämmityksen, sähkön ja kiinteistöhuollon tyyppisistä ylläpitokustannuksista. Omaisuuden arvon säilyttäminen edellyttää peruskorjausinvestointeja. Kiinteistöihin liittyvät

24 Valtioneuvoston kanslia 5:2018.
25 Tilastokeskus 2025.

investoinnit jakautuvat vuosittaisiksi käyttötalouden menoiksi poistojen kautta. Sisäisten vuokrien kautta kiinteistöjen ylläpidosta ja investointia varten otetusta lainasta aiheutuvat kustannukset (korkomenot) jakautuvat toimialoille ja voidaan kohdistaa kunnan oman talouden ohjausrakenteen mukaiselle kustannuspaikalle tai toiminnolle.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden käytössä olevat tilat ovat usein tilayhtiöiden hallinnoimia, ja ao. toimijat maksavat vuokraa käyttämistään tiloista. Tyypillistä on, että toimijat saavat kunnalta toimitila-avustuksia vuokrakustannuksia kattaakseen.

Kulttuurin kiinteistöihin liittyy erityisiä tarpeita ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Esimerkiksi museokiinteistöissä tavallista korkeampia ylläpitokustannuksia voivat aiheuttaa kokoelma- ja näyttelytilojen erityisvaatimukset ilmastoinnille, lämpötilan tasaisuudelle tai kosteudelle. Lisäksi suojeltujen rakennusten korjaukset ovat kalliimpia kuin tavanomaisissa rakennuksissa.

Esittävän taiteen laitoksilla korkeat tilakustannukset johtuvat tyypillisesti sekä erillisistä tilavaatimuksista (harjoitustilat, näyttämöt, varastot) että kiertue- ja vierailutoiminnan tilatarpeista.

Pitkäjänteistä, koko maan kattavaa selvitystä kulttuuri-infrastruktuurista ei ole, mutta Terveet tilat 2028- kulttuurirakennusten nykytilaselvitys antaa hyvän poikkileikkauksen kulttuurirakennusten tilasta vuonna 2024. Suurin osa selvitykseen vastanneista näki tilojensa soveltuvan kulttuuritoiminnan tarpeisiin melko hyvin. Toisaalta peruskorjaustarve on myös kulttuurirakennusten kohdalla suuri. Merkittäviä laajennuksia tai uudisrakennuksia ei juuri ole suunnitteilla.[26]

Turun Fuuga tai Joensuuhun suunniteltu musiikkitalo ovat poikkeuksia viime vuosien kulttuuri-investoinneista. Espoossa teatteri odottaa edelleen uusia tiloja. Vastaavia esimerkkejä on lukuisia. Kulttuurin alueellisen saavutettavuuden turvaaminen luo paineita kunnille ylläpitää ja kehittää esittävän taiteen ja näyttelytoiminnan kannalta tarkoituksenmukaisia tiloja eri puolella Suomea.[27]

4.9 Ammattimaisen taiteen ja kulttuurin saatavuus halutaan turvata

Kulttuurin saatavuus on edelleen keskeinen kulttuuripoliittinen lähtökohta kansallisesti ja paikallisesti.

Käytännössä osallistumismahdollisuudet kuitenkin vaihtelevat jo nyt eri puolilla Suomea. Esimerkiksi vuonna 2024 enintään kymmenen kilometrin päässä kirjastosta asui 94 prosenttia, elokuvateatterista 87 prosenttia, museosta 71 prosenttia ja teatterista 55 prosenttia suomalaisista.[28]

26 FCG Finnish Consulting Group 2024.
27 Tampereen kaupunki 2026.
28 Cupore 2026, 68.

Valtionosuutta saavien taide- ja kulttuurilaitosten toiminta-alue on lähtökohtaisesti alueellinen, koska toimijoiden yleisö- ja kävijäpohja on yleensä kuntaa tai kaupunkia laajempi. Osa toimijoista myös toimii alueellaan kiertävänä esittävän taiteen toimintayksikköinä, jota tuetaan korotetulla valtionosuusrahoituksella.

Varsinaista kiertue- tai vierailutoiminnan pysyvää rakennetta ja siihen liittyvää rahoitusinstrumenttia ei kansallisesti ole vielä pystytty luomaan. Valtionosuurahoitus ei suoraan velvoita yhteistyöhön tai vierailujen toteuttamiseen. Esiselvityksen yhteydessä toteutetun kyselyn kuntavastaajien mielestä taide- ja kulttuuritoimijoita tulisi velvoittaa tekemään yhteistyötä nykyistä enemmän.[29]

Kiertueet nähdään tärkeänä toimintamuotona taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden edistämiseksi, esitysten elinkaaren pidentämiseksi ja myös alueilla olevien taiteen ammattilaisten työllistämiseksi.

Meneillään on hankkeita, joilla yritetään edistää esimerkiksi sirkuksen ja tanssin kiertuetoimintaa (Loisto-hanke) tai valtionosuustoimijoiden ja vapaan kentän toimijoiden yhteistyötä ja kiertuetoimintaa (Uudet klassikot).

Valtionosuutta saavien alueellisten taide- ja kulttuuriorganisaatioiden verkosto kattaa koko Suomen. Pohjois- ja Itä-Suomessa verkosto on harvempi. Lisäksi toiminta-alue on idässä ja pohjoisessa maantieteellisesti läntistä ja eteläistä Suomen laajempi. Väestömurros vaikuttaa näillä alueilla negatiivisesti.[30] Lasten ja nuorten määrä vähenee, väestö vanhenee ja keskittyy kaupunkeihin ja kaupunkiseuduille. Väestörakenteen muutoksella on vaikutuksia kulttuurin toimialalla yleisö- ja kävijämääriin, kysyntään ja taiteen ja kulttuurin ammattilaisten saatavuuteen.

Pelkkä maantieteellinen etäisyystarkastelu ei riitä saatavuuden arvioimisessa. Kuntarajojen sisällä etäisyydet voivat olla pitkiä puhumattakaan sosiaalisista ja kulttuurisista etäisyyksistä ja esteistä, jotka pitävät esimerkiksi nuoria tai maahanmuuttajia poissa yleisöistä ja näyttelyistä.

4.10 Käytössä on jo nyt erilaisia toimintamalleja ja yhteistyörakenteita

Kunnat ylläpitävät erityisesti orkestereita (16 täyskunnallista) ja museoita (70 täyskunnallista). Teattereiden kohdalla tilanne on päinvastainen. Suomessa on enää 7 täyskunnallista kaupunginteatteria ja 1 kuntayhtymän omistama teatteri.

Kuntakonsernitasolla tilanne on toinen. Vaikka pääosa esimerkiksi valtionosuutta saavista teattereista toimii säätiö-, yhdistys- taikka osakeyhtiömuodossa, näidenkin teatterien omistajina joko kokonaan tai osittain ovat kuitenkin usein kaupungit ja kunnat. Täten myös näiden teatterien rahoitus on omistajaohjauksen kautta tosiasiallisesti merkittäviltä osin kuntien ja kuntapäättäjien määräysvallassa.

29 Liite 1.
30 Cupore 2024.

Käytössä olevia toimintamalleja ja yhteistyörakenteita

Vuokra- ja hinnoittelumalli

Luodaan erilaiset vuokrat toimijan mukaan ja lippujen hinnoittelu eri ryhmille.

Kytketään vuokrataso siihen, miten toimija saa myytyä tilaa/aikaa ulos muille. Toimijan vuokra laskee, kun järjestetään/annetaan tilaa muiden toimijoiden käyttöön.

Ryhmäkohtainen avustusmalli

Toinen ryhmä saa käyttämiinsä tiloihin täysimääräisen 100 % tilatuen, kun taas toisen ryhmän saama tuki on tätä alempi, esimerkiksi 25–75 %.. Kaupungin tuen taso ja eri ryhmien kriteerit on avoimesti julkaistu.

Kaupunkien omistama osakeyhtiö

Kymi Sinfonietta on osakeyhtiömuotoinen kahden kaupungin omistama orkesteri. Orkesterin ylläpitäjä on Kymenlaakson Orkesteri Oy, jonka omistavat Kotkan ja Kouvolan kaupungit. Orkesteri konsertoi säännöllisesti kummassakin kaupungissa.

Alueteatterimalli

Suomessa 5 alueteatteria. Teatterit saavat korotettua valtionosuutta tiettyyn määrään henkilötyövuosia perusteena alueellinen kiertuetoiminta.

Kajaanin kaupunginteatterin kiertävä toiminta kattaa 38 kuntaa Kainuussa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Kolmasosa kaikista esityksistä on kiertue-esityksiä, jotka on suunnattu erityisesti lapsille, nuorille ja vanhuksille harvaan asutuille alueille. Kajaanin teatterin yhteydessä toimii alueteatterineuvottelukunta-verkosto, joka koostuu Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien edustajista.

Kuntayhtymä teatterin ylläpitäjänä

Kuntayhtymä on kuntalain mukaista sopimuspohjaista kuntien välistä yhteistoimintaa.

Kuntayhtymä Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (SÖFUK) ylläpitää Wasa teaternia. Alueen kunnat sopivat esimerkiksi teatterin ylläpitämisestä ja osallistuvat sen rahoittamiseen. Kuntayhtymä saa valtionosuuden.

Kaupunginteatteri tuotantotalona

Espoon teatteri yhdistää omien ja yhteistuotantojen lisäksi ohjelmistoonsa vierailuesityksiä Suomesta ja maailmalta. Tuotantokohtaisia kiinnityksiä ja yhteistuotantoja kotimaisten ja ulkomaisten teattereiden kanssa tehdään paljon. Teatterin toimintamallia voi kuvailla hybridimallina, jossa oma ja ulkopuolisten esitykset ja yhteistuotannot muodostavat teatterin perustoiminnan ja tuotantomallin. Teatterin vakituisen henkilöstön määrä on pieni.

Vierailunäyttämöt ja näyttämöresidenssit

Vierailunäyttämöt ja näyttämöresidenssit ovat valtionosuusteattereiden uusia avauksia uusille ja vapaille ryhmille.

Vierailunäyttämöille otetaan vastaan muiden teatteriryhmien, kiertueiden ja vapaan kentän taiteilijoiden valmiita esityksiä. Toiminta monipuolistaa

ohjelmatarjontaa ja tarjoaa esiintymistilan tilattomille ryhmille.

Näyttämöresidenssi on tarkoitettu teoksen työstämiseen ja loppuunsaattamiseen. Taiteilijaryhmä saa tilan käyttöönsä tietyksi aikaa harjoitteluun ja esityksen valmisteluun. Residenssi päättyy usein ensi-iltaan ja esityskauteen kyseisellä näyttämöllä.

Esimerkkejä toimintamallista ovat Espoon teatteri, Helsingin kaupunginteatteri, Kansallisteatteri ja Viirus GUEST -ohjelmistolinja. Myös alueelliset kulttuurikeskukset kuten Stoa toimivat tällä toimintamallilla.

Musiikki- ja kongressikeskukset

Kaupunkien musiikki- ja kongressitalot tarjoavat vakituisia esitys-, harjoitus- ja yleisöpalveluja tiloja erityisesti orkestereille ja muille esittävän taiteen toimijoille. Talojen tapahtuma- ja liiketoiminta on yleensä ulkoistettu yhtiölle. Esimerkkejä toimintamallista ovat Tampere-talo, Musiikkitalo, Sibeliustalo, Jyväskylän Paviljonki ja musiikkitalo Fuuga.

Toimijoiden välinen pysyvä yhteistyö musiikissa

Saimaa Sinfonietta on Mikkelin ja Lappeenrannan kaupunginorkesterien yhdistetty pysyvän yhteistyön kokoonpano. Molemmat orkesterit ovat kamariorkestereita. Yhteistyö mahdollistaa laajemman ja suuremman repertuaarin soittamisen. Saimaa Sinfonietalla on vuosittain neljä vakituista konserttia Mikkelissä ja Lappeenrannassa.

Kiertueita kunnissa

Suomalainen barokkiorkesteri (FiBO) tuottaa konsertteja ja verkkokonsertteja erityisesti kiertäen Uudellamaalla ja pääkaupunkiseudulla. Orkesteri on tehnyt vierailuista suoria sopimuksia uusmaalaisten kuntien kanssa ja vierailee säännöllisesti kirkoissa, saleissa ja kulttuuritaloissa. Orkesterin soittajisto ei ole kuukausipalkkalaisia, ja suuri osa heistä soittaa lisäksi muissa orkestereissa.

Itäisen Suomen museoiden IMU-verkosto

Verkoston tarkoituksena on kehittää itäsuomalaisten museoiden alueellista yhteistyötä, vaikuttavuutta ja kestävää kulttuuriperintötyötä. Mukana on 18 museotoimijaa neljän maakunnan alueella. Työnjaosta on sovittu museoiden kesken. Toimintamalli pitää sisällään tilojen käyttöä ja jakamistaloutta uudenlaisen organisaatiomallin kautta.

Muitakin museoiden alueellisia yhteistyöverkostoja löytyy. Yhteistyössä esimerkiksi yhteinen kokoelmapolitiikka ja/tai esimerkiksi useamman museon yhteinen kokoelmakeskus.

Kunnallisen museon ja yksityisen säätiön yhteistyö

Keski-Suomen museo on alueellinen vastuumuseo yhdessä Jyväskylän taidemuseon kanssa. Se vastaa museotoiminnan edistämisestä alueella sekä kulttuuriympäristötehtävästä. Museon omistaa Jyväskylän kaupunki (kaupunginmuseo). Museo muodostaa yhdessä Alvar Aalto -museon (Alvar Aalto säätiö) kanssa Aalto2-museokeskuksen.

5 Erityishavaintoja museoista ja esittävän taiteen toiminnasta ja taloudesta

Esiselvityksen toteuttamisessa on hyödynnetty toimijaverkostolle suunnattuja Open room -keskusteluja ja kyselyä (liite 1). Open room -keskustelut järjestettiin Kuntaliiton kulttuurijohtajille 27.3. ja 29.5., C28-kaupunkien talousjohtajille 3.6., museoille 2.6., orkesterille 8.6. ja teatterille 15.6. Eri tahoja myös tavattiin ja haastateltiin vuoden 2026 aikana etujärjestöistä taiteilijoihin, säätiöiden edustajiin ja muihin taide- ja kulttuurivaikuttajiin.

5.1 Museoiden pitää oppia myös luopumaan ja priorisoimaan

Museoiden tulevaisuus perustuu yhteistyöhön, saavutettavuuteen, alueellisen vastuun vahvistamiseen, monipuoliseen rahoituspohjaan sekä kykyyn osoittaa oma yhteiskunnallinen merkityksensä.

Museoissa koetaan vaikeana keskustelu siitä, mitä säilytetään ja mistä voidaan luopua, ja kuka tekee viime kädessä päätökset kokoelmia koskien.

Esiselvityksen yhteydessä käydyissä keskusteluissa nousi esille huoli siitä, miten turvataan museoiden yhteiskunnallinen tehtävä tilanteessa, jossa kuntien taloudellinen kantokyky heikkenee ja museoiden käytössä olevat resurssit supistuvat ja eriytyvät. Lisäksi todettiin, että väestömurroksen keskellä saavutettavuus heikkenee, jos museopalvelut perustuvat jatkossakin siihen, että asiakkaat tulevat museoon.

Keskusteluissa esille nousi huoli, että valtio on vetäytymässä museoiden rahoitusvastuustaan. Talouden uhkien nähtiin lisääntyvän, kun samaan aikaan myös kunnat säästävät ja kiinteistökustannukset kasvavat.

Museoissa pysyviä ja toimintaan soveltuvia tiloja tarvitaan. Kysymys ei ole siitä, voiko tilasta säästää, vaan käytetäänkö tiloja tehtävien kannalta tarkoituksenmukaisesti. Keskustelussa pohdittiin, olisiko jatkossa syytä jakaa kokoelmatiloja alueellisesti, keskittää säilytystä ja vapauttaa tilaa enemmän yleisö- ja yhteisötoiminnalle.

Museoissa koetaan vaikeana keskustelu siitä, mitä säilytetään ja mistä voidaan luopua, ja kuka tekee viime kädessä päätökset kokoelmia koskien.

Museoiden tulevaisuuden keskeisenä kysymyksenä keskustelussa nousi esille se, miten turvataan kulttuuriperinnön säilyminen, museopalvelujen saavutettavuus sekä alueellinen osaaminen tulevina vuosina.

Ratkaisuna ehdotettiin tehtävien, osaamisen ja resurssien jakamista. Yhteistyön mahdollisuuksina keskusteluissa esille nousivat kiertonäyttelyt, liikkuvat museot, kouluyhteistyön, digitaaliset museoympäristöt ja yhteistuotannot kulttuuri- ja nuorisotoimen kanssa.

Keskustelussa pohdittiin myös, pitäisikö alueelliselle museotyölle ja saavutettavuudelle asettaa nykyistä vahvempia velvoitteita.

5.2 Orkestereiden vaikuttavuus vaatii kirkastamista

Orkesterikentän suurimmat haasteet liittyvät väestökehitykseen, kuntatalouteen, rahoitusrakenteisiin sekä kykyyn tavoittaa ja kasvattaa yleisöjä. Toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta tulisi voida nykyistä paremmin myös osoittaa.

Keskustelussa orkesterien kanssa esille nousi vahva näkemys siitä, että kuntien talous viime kädessä ratkaisee orkesteritoiminnan tulevaisuuden. Tämä näkyy muun muassa siinä, että kaupungit asettavat orkestereille yhä enemmän omarahoitus- ja tulostavoitteita.

Orkestereiden omarahoitusosuuksissa on suuria eroja. Orkestereiden tulorahoituksen lisääminen vaatisi enemmän myyntiä ja markkinointia, lisää henkilöstöresursseja, enemmän konsertteja ja aktiivista kumppanuuksien rakentamista. Orkesteritoimijoiden keskuudessa on kuitenkin tunne, että monien orkestereiden hallinnolliset organisaatiot ovat liian pieniä vaatimusten täyttämiseksi.

Tulostavoitteet lisäävät orkesterien painetta valita vetovoimaisia ohjelmistoja. Samalla käydään keskustelua taiteen autonomiasta ja siitä, missä taiteen ja viihteen raja menee. Ulkopuolelta tulevaan ohjelmistovalintojen ohjaukseen orkesterit suhtautuvat kriittisesti.

Talous- ja ohjelmistokysymysten ohella keskustelussa esille nousivat työehtosopimukset. Mielipiteen työehtosopimusten rajoittavuudesta ja mahdollistavuudesta jakautuvat orkesteritoimijoiden välillä. Yhtä mieltä toimijat ovat siitä, että orkestereiden työehtosopimusten koetaan uudistuneen hitaasti.

Tilat koetaan sekä orkesterien mahdollisuutena että kustannuksena. Orkesterit toimivat tiloissaan usein vuokralaisina, mutta kaikki tilat eivät sovellu parhaalla mahdollisella tavalla orkesterikäyttöön. Keskustelijat kuitenkin kokivat, että mahdollisuuksia tilojen yhteiskäytön lisäämiseksi on.

Orkesteritoimijat kokevat haasteeksi yleisöjen tavoittamisen. Asia korostuu isojen salien kohdalla. Keskustelijat totesivat, että joissakin kaupungeissa tilat ovat ylimitoitettuja nykyiseen kysyntään nähden. Tulevaisuuskysymyksenä esille nousi, miten orkesterit voisivat palvella nykyistä laajempaa aluetta pelkän oman kunnan sijasta.

Keskustelussa yhteistyön lisäämisen etuina nostettiin esille yhteiset produktiot, ohjelmistojen jakamisen hyödyt ja kustannustehokkuuden lisääntymistä.

Aiemmin orkestereilla oli selkeämmin oma identiteettinsä. Nyt monet orkesterit esittävät hyvin monenlaista ohjelmistoa. Keskustelussa nousi esille, että tulevaisuudessa voi olla tarpeen pohtia uudelleen orkestereiden erityisprofiileja.

5.3 Teattereiden uudistuminen edellyttää parempaa johtamista

Teattereiden toiminnan turvaaminen edellyttää vakaata julkista rahoitusta, tuottavuuden kehittämistä teattereiden sisältä, nykyistä vahvempaa yhteistyötä sekä panostusta laatuun, moninaisuuteen ja vaikuttavuuteen.

Samat ongelmat näyttävät haastavan useita teattereita: kuntien ja valtion rahoituksen paine, tuotantokustannusten nousu, tarve ylläpitää monipuolista ohjelmistoa, saavutettavuuden turvaaminen harvenevassa verkostossa ja vaikeus nostaa tuottavuutta pelkästään yleisömääriä lisäämällä.

Valtion ja kuntien rahoitus nähtiin teatteritoiminnan perustana myös tulevaisuudessa. Keskustelijoiden toiveena oli kehittää valtion ja kuntien rahoitusratkaisuja sekä pitkäjänteistä suunnittelua. Nyt teatteritoimijoilla on tunne, että valtion ja kunnan rahat eivät keskustele keskenään.

Keskustelijat arvelivat teatteriverkon harvenevan tulevina vuosina, mutta mahdollisen supistumisen tulisi tapahtua hallitusti.

Teattereiden hallinnollinen yhdistäminen nähtiin järkevänä vaihtoehtona, mutta keskustelijat pelkäävät valtionosuuksien menetystä, jos useampi teatteriyksikkö siirtyy saman ylläpitäjän alaisuuteen.

Teatteriverkon supistuminen nosti keskustelussa esille palvelujen alueellisen saatavuuden. Pohdittiin, tulisiko jollain taholla, esimerkiksi kunnalla, olla alueellinen vastuu, ja miten naapurikunnat saataisiin mukaan kustannustenjakoon.

Teattereissa yhteistyötä tehdään jo nyt, mutta se toteutuu pääosin tapauskohtaisesti eikä vakiintuneiden tuotantomallien kautta. Keskustelussa kuitenkin koettiin, että yhteistyössä on merkittävää potentiaalia kustannusten jakamiseen, saavutettavuuden parantamiseen ja tuotantojen elinkaaren pidentämiseen.

Keskustelussa pohdittiin erikseen teattereiden yhteistuotantoja ja sitä, miksi niiden toteuttaminen on edelleen pääosin tuotantokohtaista eikä valtakunnallisesti skaalautuvaa.

Keskustelijat kaipasivat lisää tietoa erilaisista tuotantomalleista ja yhteistuotantojen jonkinlaista institutionalisointia. Tarvittaisiin pysyvämpiä yhteistyörakenteita, skaalautuvia yhteistuotanto- ja vierailumalleja sekä resursseja yhteistyön koordinointiin.

Yhteistyön laajentamisen esteet näyttäisivätkin liittyvän enemmän hallinnollisiin ja johtamisrakenteisiin kuin varsinaisiin taiteellisiin tai teknisiin kysymyksiin. Resursseja sitovana ja toimintatapojen muuttamista vaikeuttavana asiana mainittiin myös työehtosopimukset, jotka ovat toistaiseksi voimassa olevia.

Teattereiden tuottavuutta ja toimintatapojen tehokkuutta tulisi parantaa. Keskustelijat näkivät, että teattereiden tulee itse kehittää toimintaansa esimerkiksi prosesseja, tuotantomalleja ja kustannusrakenteita uudistamalla. Tilojen monipuolinen käyttö riippuu keskustelijoiden mukaan paljon talosta: miten hyvin tiloja voidaan hyödyntää, millaisia tilat ovat ja kuka ne omistaa.

Keskustelijoiden mielestä laatuun pitää panostaa. Täyttöaste tai kävijämäärä ei kuitenkaan yksin kerro laadusta. Teattereiden ohjelmistojen tulisi olla monipuolisia ja tarjota sisältöjä, joista erilaiset yleisöt löytävät samaistumispintaa.

5.4 Kulttuurijohtajat toivovat rakenteiden uudistumista pelkän säästämisen sijaan

Kulttuurilaitosten tulevaisuutta ei turvata ainoastaan lisärahoituksella, vaan ennen kaikkea rakenteita, kannusteita, omistajaohjausta, työelämän käytäntöjä ja toimintamalleja uudistamalla. Samalla tulisi pitää kiinni alueellisesta saavutettavuudesta ja korkeasta taiteellisesta laadusta, kulttuurijohtajat korostavat.

Kulttuurijohtajien mukaan kulttuurialalla tarvitaan laaja rakennekeskustelu sote-uudistuksen tapaan, ei jatkuvaa juustohöyläleikkaamista.

Tarvitaan rakenteellinen uudistus pelkkien säästöjen sijaan. Tulevaisuutta tulee tarkastella eri skenaarioiden kautta ja hyödyntää kansainvälisiä esimerkkejä (esim. Englanti ja Alankomaat). Julkista keskustelua on aktivoitava, jotta nykyisten rakenteiden vaihtoehtoja voidaan arvioida avoimesti.

Kulttuurijohtajat nostivat esille myös rahoitus- ja kannustemallien uudistamisen tarpeen. Valtionosuusjärjestelmää on kehitettävä niin, että se kannustaa uudistumiseen eikä passivoi toimintaa. Julkisen rahoituksen rinnalle tarvitaan yksityistä rahoitusta, yritysyhteistyötä ja erilaisia porkkanamekanismeja.

Kulttuurijohtajien mielestä kuntien rooleja avustajana, palvelujen ostajana ja kumppanina on selkeytettävä. Lisäksi on varmistettava pitkäjänteinen rahoitus toiminnalle.

Kulttuurijohtajat korostavat, että taiteellinen laatu ja ammattimainen toiminta pitää turvata koko maassa. Kulttuuripolitiikan lähtökohtana tulee olla korkeatasoisen taiteen ja kulttuurin turvaaminen. Ammattitaiteilijoiden työn ja toimeentulon edellytykset on säilytettävä myös maakunnissa. Toimintamalleja ja työehtoja on kehitettävä siten, että ne mahdollistavat joustavat tuotannot, erilaiset kokoonpanot ja uudenlaiset toimintatavat.

Kulttuurijohtajat nostavat esiin myös toimintojen tehokkuuden ja saavutettavuuden vahvistamisen. Kiertuetoimintaa tulee lisätä erityisesti lasten, ikääntyneiden sekä harvaan asuttujen alueiden palvelujen turvaamiseksi. Ohjelmistojen, tuotantojen ja tilojen yhteiskäyttö sekä kiertueisiin suunnitellut tuotannot parantavat kustannustehokkuutta. Tilojen käyttöastetta voidaan nostaa avaamalla niitä useammille toimijoille ja hyödyntämällä uusia kumppanuusmalleja.

Erilaisia omistus- ja organisaatiomalleja on arvioitava kriittisesti, jotta kunnilla säilyy omistajaohjaus, toiminta on läpinäkyvää ja tiedonsaanti toimii. Tilojen omistaminen ja kulttuuritoiminnan järjestäminen voidaan joissakin tapauksissa erottaa toisistaan, jolloin kiinteistöjen käyttö tehostuu. Kasvavia kiinteitä kustannuksia on hillittävä, jotta riittävästi resursseja voidaan suunnata sisältöihin, yleisötyöhön ja taiteelliseen toimintaan.

Kulttuurijohtajien mukaan kulttuurialalla tarvitaan laaja rakennekeskustelu sote-uudistuksen tapaan, ei jatkuvaa juustohöyläleikkaamista.

5.5 Talousjohtajat korostavat kaupungin yhteisen talousarviovalmistelun tärkeyttä

Kaupunkien talousjohtajien näkökulmasta taide- ja kulttuurilaitosten talouden ohjaus riippuu organisointimuodosta, mutta pääsääntöisesti noudattelee

kaupungin normaalia talousarvioprosessia ja tapahtuu samalla tavalla kuin muunkin organisaation.

Tyypillistä on, että saman kaupungin ja siten talousarviovalmistelun piiriin kuuluu sekä

- omana toimintana järjestettävää taide- ja kulttuuritoimintaa,
- kaupunkikonserniin kuuluvia yhtiöitä, joita kaupunki avustaa ja
- kaupungin alueella toimivia itsenäisiä valtionosuuteen oikeutettuja toimijoita, esimerkiksi yhtiöitä ja säätiöitä, joita kaupunki tukee.

Lisäksi kaupunki voi toteuttaa teatteri- ja orkesteritoimintaa

- yhteistyössä toisen kaupungin kanssa ja
- sopimusperusteisesti.

Talousarvion laadinta ja sen yhteydessä käytävät keskustelu riippuvat osaltaan järjestämistavasta. Lisäksi sopimusmalleissa talousarviokeskustelut vaihtelevat riippuen sopimuksen voimassaolosta. Lähtökohtaisesti avustusten tasoon ja oman toiminnan määrärahoihin vaikuttavat enemmän kaupungin kokonaistaloudellinen tilanne kuin valtionosuuden laskentatekijät tai valtionosuuden taso.

Kaupunkien talousjohtajien laskelmien mukaan valtionosuudella katetaan noin 30 prosenttia taide- ja kulttuurilaitosten kokonaismenoista ja loput noin 70 prosenttia kunnan verotuloilla sekä toimintatuotoilla (maksu- ja myyntituotot). Vaihteluväli arvioissa valtionosuuden tasoksi oli 11–41 prosenttia.

Talousjohtajien vastausten mukaan museoiden ja esittävän taiteen valtionosuus ei suoraan ohjaa yksittäisten laitosten budjetointia.

Kaupunkiorganisaatioon kuuluvien laitosten talousarvio laaditaan toimintalähtöisesti tarpeet edellä. Lisäksi huomioidaan vuosimuutokset ja mahdolliset koko kaupunkitasoiset talouden tasapainotustoimenpiteet, jotka koskevat osana kaupunkiorganisaatiota toimivia museoita ja esittävän taiteen laitoksia samalla tavalla kuin muitakin kaupungin toimintoja.

Tyypillisimpinä taide- ja kulttuurilaitoksille kohdennettujen sopeutusten toteutusmuotoina rahoitusjohtajat mainitsivat henkilösäästöt esimerkiksi eläköitymisiä hyödyntämällä, digitalisaation lisäämisen, toimintatapojen kehittämisen, hintojen noston, ostopalvelujen vähentämisen ja toiminnan supistamisen esimerkiksi ensi-iltojen määrää vähentämällä.

Talousjohtajien vastausten mukaan museoiden ja esittävän taiteen valtionosuus ei suoraan ohjaa yksittäisten laitosten budjetointia.

Kaupungin talousarviovalmistelussa taide- ja kulttuurilaitoksille myönnettyä valtionosuuden kokonaismäärän kehitystä seurataan, mutta sitä käsitellään yleiskatteisesti eikä sitä suurimmassa osassa kaupunkeja jyvitetä laitoskohtaisesti. Leikkauksia tai lisäyksiä ei kohdenneta suoraan eikä

yksittäisten tekijöiden muutoksilla ole talousjohtajien mukaan suoraa vaikutusta laitosten määrärahoihin. Yleistä kuitenkin on, että mahdolliset merkittävämmät tasomuutokset huomioidaan.

Osa talousjohtajista kertoi, että valtionosuuksien henkilötyövuosimäärien ja yksikköhintojen kehitystä kyllä seurataan, mutta suoraan muutoksia ei kohdenneta, vaan ne huomioidaan kokonaisarvioissa. Toisaalta yksittäiset talousjohtajat kyllä mainitsivat, että talouden sopeutusta arvioitaessa henkilötyövuosimäärät voivat kuitenkin ohjata päätöksiä siten, että laitoksille ei kohdenneta toimenpiteitä, jos näyttää että on riski valtionosuuden pienenemiseen.

Talousjohtajat tunnistavat, että laitokset itse seuraavat myönnettyjä valtionosuuksia ja laskentaperusteita aktiivisesti, vaikka niillä ei suoraa vaikutusta määrärahoihin olisikaan.

Yhtiömuodossa toimivien teatterien osalta valtionosuusrahoitus ohjautuu suoraan teatterille. Lisäksi yhtiöt saavat toimintaansa merkittäviä avustuksia kaupungilta.

Talouden näkökulmasta yhtiömuotoinen toiminta taiteen ja kulttuurin toimialalla on harvoin itsenäistä markkinaehtoista toimintaa, yhtiömuodostaan huolimatta, koska kaupunkien avustukset esittävän taiteen yhtiö-, yhdistys- tai säätiömuotoisille toimijoille ovat merkittäviä.

Käytännössä avustuksilla katetaan toiminnan alijäämiä. Alijäämän eli tarvittavan toiminta-, vuokra-, laina- tai korkoavustuksen suuruuteen vaikuttavat mm. kassavarat ja laitoksen muu taloudellinen tilanne.

Talousjohtajien mukaan yhtiöiden kanssa käydään keskusteluja taloudesta ja toiminnasta vuosikellon mukaisissa neuvotteluissa ja keskusteluissa. Osassa kaupungeista toimijat hakevat avustuksia vuosittain. Vuosittaisissa neuvotteluissa tarkennetaan investointitarpeet, toiminta- ja lainanlyhennykset ja korkojen sekä vuokran taso.

Useissa kaupungeissa tavoitteena on, että palveluiden hinnat pysyvät kohtuullisina ja palvelut kuntalaisten saavutettavissa, mikä tyypillisesti lisää tarvetta kasvattaa kaupungin avustusten määrää. Yleistä on, että valtionosuuden taso voi vaikuttaa kaupungin maksamien avustusten tasoon, riippuen kaupungin taloustilanteesta ja päättäjien arvovalinnoista taiteeseen ja kulttuuriin liittyen.

Esittävän taiteen ja museoiden rahoituksesta ja valtionrahoitukseen kohdistuneista leikkauksista keskustellaan laajasti kaupungin eri luottamustoimielimissä (lautakunnat, kaupunginhallitus, kaupunginvaltuusto) talousarviovalmistelun yhteydessä. Kuntatalouden kiristyttyä talousjohtajat kokevat erityisen vaikeaksi tilanteen, että kaupunki lähtisi rahoittamaan lisäavustuksilla kumppanitoimijoita, kun omaan toimintaan kohdistuu säästöpaineita.

Yksi talousjohtajista mainitsi tilanteesta, jossa samanaikaisesti kaupunki tasapainotti talouttaan kaikkia toimialoja koskien ja ministeriö ja museo-

virasto kannustivat museota palkkaamaan lisää henkilöstöä valtionosuusperusteisiin vedoten. Talousjohtaja koki tapahtuneen hankaloittaneen kaupungin talousarvion valmistelua ja asettaneet museot epäkiitolliseen välikäteen kansallisten ohjauspyrkimysten ja kunnallisen itsehallinnon ristipaineessa.

Toinen talousjohtaja mainitsi hankalaksi tilanteen, jossa esittävän taiteen laitos on yhteinen toisen kaupungin kanssa ja samana vuonna toinen kaupungeista vähentää rahoitustaan ja toinen lisää.

Muita talousjohtajien nostoja

- Onko allokointi oikea, saammeko rahalle parhaan mahdollisen vastineen?
- Kaupungin mittavien sopeutusten yhteydessä on keskusteltu ei-lakisääteisten toimintojen jatkosta. Onko kaupungin säästettävä lakisääteisistä peruspalveluista, jotta kulttuurilaitokset voivat jatkaa?
- Orkesteri ja teatteri ovat olleet yhtiömuodossa, mutta rahoitusyhtälö petti ja yhtiö purettiin kaupungin omaksi toiminnaksi.
- Teatterin kanssa kipuillaan lipputulotavoitteista. Välillä näkyy se ristiriita siinä, missä määrin olisi soveliasta ehdottaa ”paremmin myyvää” ohjelmistoa vs. taiteellisesti riittävän kunnianhimoinen tuotanto.
- Talousarviovalmistelijan näkökulmasta erityisesti kulttuuritoimijoilla tuntuu olevan erinomaiset mediasuhteet ja taidot.

5.6 Kyselyn 145 vastausta antavat kattavan kuvan kentän ajatuksista

Kuntaliitto toteutti taide- ja kulttuuriorganisaatioita koskevan kyselyn kesällä 2026. Taide- ja kulttuuriorganisaatioiden tilannekuva -kysely koski esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän taidelaitoksia (orkesterit, teatterit, sirkus- ja tanssiryhmät) ja kulttuurilaitoksia (museot).

Kyselyyn saatiin 145 vastausta. Näistä 102 on taide- ja kulttuurilaitoksen johtajia ja loput 43 kuntavastaajia eli kuntien viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä.

Taide- ja kulttuurilaitosten tilannekuva on selvästi kaksijakoinen. Laitokset kokevat toimintansa sisällöllisesti vahvaksi, yleisön arvostamaksi ja yhteiskunnallisesti merkitykselliseksi, mutta samalla tulevaisuutta leimaavat rahoitukseen, kustannuskehitykseen ja toimintaympäristön muutoksiin liittyvät huolet.

Kyselyn mukaan keskeiset heikkoudet liittyvät tiloihin, henkilöstöresurssien riittämättömyyteen ja talouden ennakoimattomuuteen. Suurimpina uhkina vastaajat kokevat valtionosuuksien leikkaukset, kuntarahoituksen vähenemisen ja perinteisten kulttuurimuotojen kulutuksen heikkenemisen.

Merkittävimmät mahdollisuudet liittyvät yhteistyöhön, kansainvälistymiseen, matkailuun, uusiin tulonlähteisiin sekä toiminnan jatkuvaan uudistamiseen. Kokonaisuutena taide- ja kulttuuriorganisaatiot uskovat vahvasti omaan sisältöönsä ja merkitykseensä. Suurimmat huolet kohdistuvat ennen kaikkea tulevien vuosien rahoituksen riittävyyteen.

Kuntavastaajien eli kuntien kulttuurijohtajien, talousjohtajien ja kuntapäättäjien näkökulmasta taide- ja kulttuurilaitokset ovat ennen kaikkea alueen vetovoimaa, identiteettiä ja elinvoimaa vahvistavia toimijoita, joiden laatuun ja merkitykseen ollaan erittäin tyytyväisiä.

Suurimmat heikkoudet liittyvät kuntavastaajien mielestä yritysyhteistyön vähäisyyteen, rakenteiden hitaaseen uudistumiseen ja osin vanhentuneisiin toimintatapoihin. Kuten taidelaitosvastaajat, myös kuntavastaajien mukaan keskeisimmät uhat liittyvät kuntatalouden kiristymiseen ja valtionosuuksien vähenemiseen.

Kuntavastaajien mielestä taide- ja kulttuurilaitosten suurimmat mahdollisuudet liittyvät yhteistyön lisäämiseen, uusien tulolähteiden löytämiseen ja siihen, että laitosten merkitys kuntien vetovoiman, elinvoiman ja hyvinvoinnin tuottajina tunnistetaan nykyistä vahvemmin.

6 Johtopäätökset

Esiselvityksessä tunnistamme, että taide- ja kulttuurilaitosten toimintaympäristö on pysyvästi muuttunut. Paluuta vanhaan ei ole näkyvissä. Nykyinen laitosverkko ei voi säilyä kaikkialla ennallaan. Saavutettavuus on erotettava nykyisistä rakenteista. Taide- ja kulttuurilaitosten rakenteellinen uudistuminen on tehtävä ennen kuin taloudellinen pakko tekee sen hallitsemattomasti.

6.1 Miten kääntää suunta?

Muutoksen hyväksyminen ja siihen reagoiminen ei ole helppoa.

Menneisyyden paino vaikuttaa. Meillä on pidemmän ajan kuluessa syntyneitä rakenteita ja ajattelutapoja, jotka vaikuttavat edelleen kulttuuripolitiikan reunaehtoihin.

Tällaisia ovat esimerkiksi vahva julkinen rahoitus, valtionosuusjärjestelmä, instituutioiden keskeinen asema sekä käsivarren mitan -periaate. Malli on tähän asti tarjonnut suomalaiselle taide- ja kulttuurielämälle vakautta ja ennakoitavuutta.[31] Luodut rakenteet vaikuttavat kuitenkin olevan liian jäykkiä sopeutumaan muuttuvaan toimintaympäristöön.[32]

Toimintaympäristön muutokset ovat taiteenalasta riippumatta samansuuntaiset. Suomi ei kuitenkaan jatkossakaan ole yhden mallin tai koon maa. Meillä on jo olemassa erilaisia toimintamalleja ja kokemuksia niiden vahvuuksista ja heikkouksista. Esittävän taiteen tai museotoiminnan järjestämisen rakenteet tulevat olemaan jatkossakin alueesta ja toimijasta riippuen erilaisia.[33]

Suomessa ammattimaista esittävän taiteen toimintaa on järjestetty poikkeuksetta ensemblepohjaisesti laajalla omalla ohjelmistolla tutussa kiinteistössä. Tämä tulee muuttumaan. Muutos ei poissulje sitä, etteikö perinteinen kaupunginorkesteri tai -teatteri voisi edelleen olla hyvä malli ylläpitää ammattimaista toimintaa. Vastaavalla tavalla museotoiminnan järjestämisessä julkisen ja yksityisen yhteistyö lisääntyy, kun erilaisia yhteistyön muotoja hyödynnetään aiempaa enemmän.

Toimijoiden välinen yhteistyö edellyttää vallan, resurssien ja näkyvyyden jakamista.

31 Cupore 2026, 82.
32 Rud Pedersen Public affairs 2026.
33 Kuntaliitto 2022.

Työn organisointia, tuotantomalleja ja toimintatapoja on tarpeen tarkastella uudelleen. Kuntien, taide- ja kulttuurilaitosten, vapaan kentän, oppilaitosten ja yritysten keskinäisestä yhteistyöstä tulee aiempaa tärkeämpää.

Kiinteistöt ja muut kiinteät kustannukset sitovat jo nyt liikaa taide- ja kulttuurilaitosten käytettävissä olevia resursseja. Helpotusta ei ole tulossa lisärahoituksen muodossa. Nykyisen rahoitustason puolustamisen tueksi ja rinnalle tarvitaan uusia toimintamalleja ja tulonlähteitä.

Suurin uhka ei ole rahoituksen väheneminen vaan hidas reagointi rahoituksen vähenemiseen. Pahimmassa tapauksessa muutokset tapahtuvat hallitsemattomasti vain talouden ohjaamana.

Nykyiset yleisöt eivät yksin turvaa taide- ja kulttuuripalveluiden tulevaisuutta. Emme voi luottaa, että museobuumi jatkuu sellaisenaan tulevaisuuteen tai että konserttisalit täyttyvät ilman jatkuvaa yleisötyötä. Uusien yleisöjen tavoittaminen vaatii uudenlaista tarjontaa, muutoksia ohjelmasisältöihin ja esityspaikkoihin ja yhteistyötä kunnan muiden toimialojen, hyvinvointialueiden, yritysten ja vapaan kentän toimijoiden kanssa.

Kulttuurin tehtäväkenttä näyttää laajenevan. Mitä enemmän yhteiskunnallisia vaikutuksia kulttuurilta odotetaan, sitä vähemmän keskustellaan kulttuurista itseisarvona. Näiden välillä on selkeä jännite, jonka ei kuitenkaan tarvitse muodostua ongelmaksi. Ollakseen hyvää taidetta tai kulttuuria, tekemisen tulee tapahtua luovassa ja vapaassa prosessissa. Ja vain tällä tavalla se tuottaa jotain muutakin tunnistettavaa arvoa ja hyötyä.

6.2 Osataanko muutosta johtaa?

Taide- ja kulttuurialan on myös itse uudistuttava. Liian helposti katse suunnataan toimialan ulkopuolelle ja vaatimuksia esitetään esimerkiksi työmarkkinoiden, lainsäädännön ja rahoituksen kannustinten uudistamiseen. On totta, että näidenkin uudistusten tarve tulee säännöllisesti arvioida, mutta tarvitaan myös alan omaa kriittistä itsearviointia ja ajattelun, asenteiden ja toiminnan muutosta.

Muutosta tulee myös johtaa toisella tapaa kuin ennen. Mikään malli ei itsessään ratkaise olemassa olevia ongelmia, jos se toteutetaan huonosti. Rakenteiden uudistaminen ja tiivistyvä yhteistyö tarkoittavat muutoksia henkilöstöön, ohjelmistoon ja tilojen käyttöön. Muutosjohtamista tarvitaan siinä, miten luodaan yhteistä strategista näkymää, miten priorisoidaan, mistä luovutaan ja mitä uutta otetaan käyttöön. Muutoksen johtamisen ohella tulevaisuuden taide- ja kulttuuriorganisaatiossa tarvitaan kumppanuus-, vaikuttavuus- ja liiketoimintaosaamista.

Verkoston toiminnan ja rahoitusrakenteen uudistamisen rinnalla hallittu mittakaavan muutos on yksi vaikeimmista tulevaisuuden tavoitteista. Miten toiminta sopeutetaan tulevaisuudessa käytössä olevia tuloja vastaavaksi siten, että toiminnan laatu

ja sisällöt ovat tavoitellun mukaisia ja halutut yleisömäärät ja kohderyhmät saavutetaan? Taide- ja kulttuuriorganisaatioiden pitää olla merkityksellisiä kuluttajille ja kansalaisille.

On rehellistä todeta, että tulevina vuosina valtion ja kuntien leikkaukset taide- ja kulttuurilaitosten rahoitukseen lisääntyvät.

Samaan aikaan väestörakenteen muutos vaikuttaa laitosten yleisöihin. Myös tiloihin liittyvät haasteet kasvavat. Kaikki nämä muutokset tulee ottaa realistisesti huomioon museoiden ja esittävän taiteen laitosten strategisissa suunnitelmissa ja johtamisessa.

6.3 Lainsäädäntö toimii, jos sitä osaa hyödyntää

Jotta laadukas ammattimainen toiminta voidaan turvata maan eri osissa, tarvitaan kiertue- ja vierailutoiminnan lisäämistä ja tilojen yhteiskäytön edistämistä sekä digitaalisia palveluja. Alueelliset välittäjäorganisaatiot voisivat yksittäisen toimijan puolesta huolehtia kiertuetoimintaan liittyvistä sopimuksista, tilauksista, markkinoimisesta ja lipunmyynnistä. Välittäjärakenne ei kuitenkaan muodostu tyhjästä, vaan tarvitaan kansallisia toimia alueellisten ja paikallisten ratkaisujen ohella.

Esiselvityksessä emme havainneet, että lainsäädäntö asettaisi esteitä taide- ja kulttuurilaitosten rakenteiden, talouden tai toimintatapojen uudistamiselle.

Näyttääkin siltä, että osa taide- ja kulttuurilaitoksista ja kunnista ei osaa hyödyntää lainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia toimintansa kehittämisessä. Tämä on kokonaisuus, jossa koulutusta, hyvien käytäntöjen jakamista ja tukea toimijoille tarvitaan.

Valtion rahoitusjärjestelmien ja olemassa olevan taide- ja kulttuuriverkoston toimivuutta tulisi arvioida säännöllisesti. Kannatamme, että esittävän taiteen lakiuudistuksesta tehdään ulkopuolinen arviointi uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta.

Esiselvityksen tavoitteena on tukea museoiden, esittävän taiteen laitosten ja kuntien kulttuuritoiminnan uudistumista. Haluamme auttaa toimijoita tunnistamaan muutostarpeita ja olemassa olevia mahdollisuuksia turvata taiteen ja kulttuurin monipuolista ja laadukasta tarjontaa tulevinakin vuosina.

Taiteen ja kulttuurin verkosto pitää sisällään toimivia rakenteita, laadukkaita tiloja, vasta uudistetun lainsäädännön, korkeasti koulutetun henkilöstön ja edelleen myös mittavan määrän julkista rahoitusta toiminnan järjestämiseksi. Edellytyksiä uudistumiselle on olemassa.

Esiselvitys on raportti vuoden 2026 aikana tehdystä työstä. Kuntaliiton tarkoituksena on jatkaa teeman parissa.

7 Keskeiset teesimme

7.1 Taiteen ja kulttuurin alueellinen saatavuus ja ammattimainen tarjonta

1

Taiteen ja kulttuurin alueellinen saatavuus on uhattuna. Tarvitaan uusia toimintamalleja.
Ilman rakenteellisia uudistuksia ammattimainen kulttuuritarjonta keskittyy suurimpiin kaupunkeihin. Ammattimaisen taiteen ja kulttuurin säilyminen maan eri osissa ei ole itsestäänselvyys. Alueet ovat jo tällä hetkellä hyvin erilaisessa asemassa taide- ja kulttuuripalvelujen suhteen. Jotta riittävä alueellinen taide- ja kulttuuripalvelujen tarjonta voidaan turvata, rakenteellisia uudistuksia ja uusia toimintamalleja tarvitaan pian.

Ajan kuluessa resurssien niukkeneminen kohdistuu vääjäämättä osaamiseen, tuotantoihin ja henkilöstöön. Kysymys ei ole vain siitä, missä taidetta ja kulttuuria on tarjolla, vaan myös siitä, minkälaista taidetta ja kulttuuria on tarjolla ja kuka siitä päättää.

2

Saatavuus ei tarkoita taide- ja kulttuurilaitosten määrää.
Kulttuuripalvelujen saatavuus voidaan turvata, jos toimintamallit uudistuvat. Saavutettavuus ja pysyvät rakenteet ovat eri asioita.

Kulttuurin alueellinen saatavuus voidaan turvata monella tavalla, esimerkiksi alueen vapaan kentän toimijoita tai muita verkostoja hyödyntämällä, kiertueilla, yhteistuotannoilla tai liikkuvilla palveluilla yhdistettynä alustamaiseen toimintatapaan. Teknologian hyödyntämismahdollisuuksia kulttuurin alueellisessa saavutettavuudessa tulisi kehittää nykyistä enemmän.

3

Ammattimainen ja saavutettava kulttuuritarjonta ei toteudu markkinaehtoisesti.
Uusia tulomuotoja tulee aktiivisesti ottaa käyttöön. Näkyvillä ei kuitenkaan ole sellaisia markkinaehtoisia tulovirtoja, joilla pystyttäisiin täysimääräisesti korvaamaan valtion ja kuntien julkisen rahoituksen pieneneminen. Tarvitaan kansallisia poliittisia päätöksiä alueellisen saatavuuden turvaamiseksi. Myös rahoitusjärjestelmän tulee tukea näitä päätöksiä.

7.2 Taide- ja kulttuurilaitosten rakenteet

4

Nykyiset rakenteet tulee uudistaa.
Taide- ja kulttuurilaitosverkko on rakennettu erilaisen väestörakenteen ja alueiden taloudellisen kantokyvyn tilanteeseen. Nykyiset laitosrakenteet eivät vastaa muuttunutta toimintaympäristöä. Epäilemme myös, kuinka hyvin nykyinen rakenne pystyy vastaamaan ihmisten vapaa-ajanviettotottumuksiin ja kulttuuripalvelujen muuttuneeseen kysyntään. Rakenteelliset uudistukset ovat edessä riippumatta siitä, tehdäänkö ne hallitusti vai tapahtuvatko ne hallitsemattomasti pakon sanelemana.

5

Paras tieto kestävistä rakenteista on taide- ja kulttuuritoimijoilla itsellään.
Parhaat näkymät optimaalisesta laitosverkosta, yksikkökoosta, yhdistymisistä, työnjaosta, toimintamalleista, ammattimaisen henkilöstö saatavuudesta ja alueellisesti riittävästä kysynnästä on alan toimijoilla itsellään. Valtion tulisi edistää ja tukea toimialan sisältä käynnistyvää uudistumista.

6

Taide- ja kulttuurilaitokset erikoistuvat ja työnjako korostuu.
Organisaatioiden vahvistamisen sijaan jatkossa tulisi vahvistaa verkostomaista toimintatapaa, jossa osaamiset, tuotannot, tukipalvelut, henkilöstö ja infra olisi nykyistä enemmän yhteisessä käytössä. Alueelliset välittäjäorganisaatiot voisivat tukea työnjakoa ja tarjota koordinoituja tukipalveluja alan toimijoille.

7

Kiinteistöt ovat hidaste rakenteiden uudistamiselle.
Taide ja kulttuuri on kiinteistöintensiivistä toimintaa. Rakennukset ja kiinteät kustannukset sitovat entistä suuremman osuuden käytettävissä olevista resursseista. Rakennusten kunto, vuokramenot, korjausvelka ja käyttöaste vaikuttavat myös toiminnan sisältöihin erityisesti rahoituksen pienentyessä. Kulttuurin tulevaisuutta ei ratkaista vain ohjelmistoilla, vaan myös seinillä. Tilojen käyttöä ja kiinteistöjen omistamista on uudistettava.

7.3 Taide- ja kulttuurilaitosten rahoitus

8

Julkinen rahoitus taide- ja kulttuurilaitoksille tulee pienenemään.
Vähennys on pysyvä tason lasku, ei ohi menevä vaihe. Taide- ja kulttuurilaitosten on sopeuduttava pysyvästi alemmalle julkisen rahoituksen tasolle. Tässä julkisen talouden tilanteessa taide- ja kulttuurilaitosten institutionaalinen asema ei enää yksin riitä perusteeksi rahoituksen turvaamiselle. Julkisen rahoituksen vähenemistä ei voida kompensoida pelkästään tehostamalla toimintaa.

9

Pienenevä rahoitus pakottaa priorisoimaan.
Kaikkea nykyistä toimintaa ei jatkossa enää pystytä rahoittamaan. Kansallisessa kulttuuripolitiikassa on tehtävä arvovalintoja ja määriteltävä uudelleen, mitä järjestelmältä halutaan. Laadukkaan taide- ja kulttuuritarjonnan säilymisen näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista vähentää kaikkien rahaa tasaisesti. Priorisointia tulee tehdä sekä kunnan että yhteiskunnan tasolla.

10

Kulttuurin vaikuttavuuden arviointia on kehitettävä.
Taiteen ja kulttuurin arvoa ei voida perustella vain taiteen itseisarvolla. Julkisesti rahoitettuina taide- ja kulttuurilaitosten vaikutuksia hyvinvointiin, sivistykseen, elinvoimaan ja aluetalouteen on kyettävä osoittamaan.

Kulttuurin vaikuttavuutta pitää mitata myös euromääräisesti. Mittareita tulee kehittää ja ottaa käyttöön sekä laitos- että kuntatasolla. Myös eri toimijoiden keskinäistä vertailua tulee kehittää. Kävijä- tai tuotantomäärien sijaan tuotoksina tulisi käyttää taiteen ja kulttuurin vaikutuksia.

11

Valtionosuusrahoitus ei rajoita uudistumista.
Henkilötyövuosiin perustuva valtionosuuden laskenta joustaa ja tunnistaa jo nyt erilaisia malle- ja henkilöstörakenteessa ja mukautuu erilaisiin rakenteisiin.

7.4 Taide- ja kulttuurialan toimintamallit, johtaminen ja yhteistyö

12

Yhteistyö ei voi enää olla vain valinta, sen tulee olla keskeinen toimintamuoto.
Resurssien vähentyessä yhteistyö ei voi olla enää valinnainen kehittämistoimi. Sen tulee olla toiminnan jatkuvuuden edellytys. Yhteistyöstä tulee etsiä ratkaisuja resurssien niukkuuteen, laadun parantamiseen, monipuolisen tarjonnan lisäämiseen, osaamisen saatavuuteen, kustannuspaineisiin ja toiminnan alueelliseen kattavuuteen.

13

Yhteistyön suurin haaste liittyy valtaan ja sen uudelleenjakoon.
Taide- ja kulttuuritoimijoiden piirissä yhteistyön arvo tunnistetaan. Kuitenkin keskeisimmät ongelmat liittyvät johtajuuteen, valtaan, henkilöstöön, resursseihin ja näkyvyyteen. Tahtotila ja kannustimet yhteistyön tekemiseen ovat nykyisellään liian heikot.

14

Painopisteen tulee siirtyä jakamiseen.
Yhteistyö ja jakaminen ovat asennekysymys. Yhteistuotannot, kiertävät sisällöt, yhteistyö vapaan kentän taiteilijoiden kanssa, yhteiset tukipalvelut, kumppanuudet ja alueelliset verkostot keventävät parhaimmillaan kustannustaakkaa, parantavat toiminnan vaikuttavuutta ja tuovat uusia yleisöjä. Työehtosopimukset tai rahoitusjärjestelmä eivät estä yhteistyön tekemistä tai toimintatapojen uudistamista.

15

Johtamisen on uudistuttava.
Jatkossa menestyksessä korostuvat verkostojen ja ihmisten johtaminen, muutoskyvykkyys, taito rakentaa kumppanuuksia, monipuolisten rahoituskanavien tuntemus ja vaikuttavuuden osoittaminen.

8 Lähteet

8.1 Kirjalliset lähteet

Esittävän taiteen ja museoiden valtionrahoituksen uudistaminen -työryhmäraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2018:1.

Esittävän taiteen järjestäminen Suomessa 2030. Lievonen Riku. Acta nro 281. Kuntaliitto 2022. https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2169-esittavan-taiteen-jarjestaminen-suomessa-2030-acta-nro-281 (haettu 12.10.2026.)

Hallituksen esitys 132/2020 eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. https://www.finlex.fi/fi/hallituksen-esitykset/2020/132 (haettu.12.10.2026.)

Julkisen talouden meno- ja rakennekartoitus. Valtiovarainministeriö 2026:44 https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/31a02576-dd9d-414e-86c4-2df06439dd43 (haettu 27.10.2026.)

Katsaus taiteen ja kulttuurin vapaan kentän rahoitusleikkauksiin ja niiden alueelliseen kohdentumiseen. Sokka, Sakarias & Severi, Nokela. Cupore 2025. https://www.cupore.fi/uutishuone/katsaus-taiteen-ja-kulttuurin-vapaan-kentan-rahoitusleikkauksiin-ja-niiden-alueelliseen-kohdentumiseen/ (haettu 12.10.2026.)

Kohtalona betoni. Selvitys Lahden kaupunginteatterin kehittämisestä. Oskala Hannu & Numminen Matti. Rud Pedersen Public Affairs 2026.

Kulttuuria kartalla II – Kulttuuripalvelut. Cupore 2024. https://www.cupore.fi/tiedonvisualisoinnit/kulttuuria-kartalla-kulttuuripalvelut/ (haettu 9.10.2026).

Kulttuuripolitiikan tila 2025. Cupore 2026. https://www.cupore.fi/julkaisut/kulttuuripolitiikan-tila/ (haettu 9.10.2026.)

Kulttuuripoliittinen selonteko. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtioneuvoston julkaisuja 2024:55.

Kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2026:6.

Kuntien rakennuskannan kehitys- ja säästöpotentiaali. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 5/2018. Valtioneuvoston kanslia 2018.

Kustannuskysely (ohjeet ja lomakkeet). Opetushallitus: https://www.oph.fi/fi/palvelut/valtionosuusjarjestelman-tiedonkeruut (haettu 13.10.2026).

Kuntatalousohjelma vuosille 2027–2030: Syksy 2026. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2026:38.

Laki esittävän taiteen edistämisestä. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2020/1082 (haettu 12.10.2026).

Luota tulevaan: Valtiovarainministeriön virkapuheenvuoro 2026. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2026:42.

Museolaki. https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2019/314 (haettu 12.10.2026).

Museoiden valtionosuusjärjestelmän uudistuksen ja museopoliittisen ohjelman 2030 arviointi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2024:2. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/169a7ddb-c80f-472f-abfc-745a74d4731e (haettu 12.10.2026).

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus – yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2026. Opetushallitus. 2025.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Usein kysyttyjä kysymyksiä (pdf): https://okm.fi/documents/1410845/3900149/Vos_haku_info_kysymykset+23.pdf/5d49267e-81a5-6e57-455d-a71efa94d-39d?t=1702040446999 (haettu 13.10.2026.)

Tampereen kulttuurin toimintaedellytykset. Selvitys. Lehtinen Marianna, Moisala Venla & Szalay Anna. Tampereen kaupunki 2026.

Terveet tilat 2028 Kulttuurirakennusten nykytila. Raportti (pdf). FCG Finnish Consulting Group Oy. 2024.

Väestömurros, kuntatalous ja kuntapalvelujen tulevaisuus. Raportti (pdf). Kuntaliitto 2025. https://www.kuntaliitto.fi/tiedotteet/2025/erot-kuntien-veroprosenteissa-uhkaavat-reveta-ennennakemattomiin-lukemiin (haettu 9.10.2026).

8.2 Tilastot

Esittävän taiteen tilastot – teatterin, tanssin ja sirkuksen vuosi 2024. Teatterin tiedotuskeskus TINFO 2025. https://www.tinfo.fi/fi/teatteritilastot (ladattu 14.10.2026).

Kiinteistön ylläpidon kustannusindeksi. Suomen virallinen tilasto (SVT). Tilastokeskus 2025. https://stat.fi/fi/tilasto/kyki (haettu 20.10.2026).

Kuntien kulttuuritoiminta. www.taidejakulttuuri.fi: https://www.taidejakulttuuri.fi/statistic/kuntien-kulttuuritoiminnan-kustannukset/ (haettu 21.10.2026).

Kuntien ja kuntayhtymien talous. Kuntien ja kuntakonsernien tilinpäätöstiedot.

Tutkikuntia.fi. Valtiokonttori 2026. https://www.tutkihallintoa.fi/kuntien-ja-kuntayhtymien-talous/ (haettu 20.10.2026).

Museotilasto 2024. Museovirasto 2025. https://www.museotilasto.fi/statpublication/year/2024 (ladattu 14.10.2026).

Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n vuosikertomus 2024. Suomen Sinfoniaorkesterit ry 2025. https://sinfoniaorkesterit.fi/materiaali/suomen-sinfoniaorkesterit-ryn-vuosikertomus-2024/ (ladattu 14.10.2026).

Liite 1. Kysely: Taide- ja kulttuuriorganisaatioiden tilannekuva

Kuntaliitto toteutti taide- ja kulttuuriorganisaatioiden tilannekuvaa koskevan kyselyn kesäkuussa 2026. Kyselyn vastausaika oli kesäkuusta elokuun loppuun asti.

Kysely koski esittävän taiteen valtionosuusjärjestelmän piiriin kuuluvia taidelaitoksia (kuten orkesterit, teatterit, sirkus- ja tanssiryhmät) sekä kulttuurilaitoksia (museoiden valtionosuusjärjestelmän piirin kuuluvat museot).

Kysely on osa Kuntaliiton esiselvitystä taide- ja kulttuurilaitosten toimintaedellytyksistä tulevina vuosina. Kuntaliiton esiselvitys liittyy kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanoon. Tämän kyselyn tuloksia hyödynnetään myös Kuntaliiton hallitusohjelmavaikuttamisessa ja muussa edunvalvonnassa.

Kyselyn tausta

Julkiseen talouteen kohdistuu merkittäviä sopeutustarpeita tulevina vuosina. Kuntien menojen ja tulojen välillä on pysyvä epätasapaino, joka vaikuttaa myös kulttuurin ja esittävän taiteen laitosten ja museoiden rahoitukseen. Taide- ja kulttuurilaitosten tiloihin kohdistuu peruskorjaus- ja uudisinvestointitarpeita.

Taide- ja kulttuurilaitosten lainsäädäntöä ja rahoitusjärjestämiä on uudistettu vuosina 2019–2022. Laajempaa rakenteellista uudistamista ei ole tapahtunut.

Väestökehitys muuttaa taide- ja kulttuurilaitosten alueellista yleisöpohjaa. Lisäksi taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön toimintaympäristöt sekä ihmisten vapaa-ajanviettotavat ovat muutoksessa. Taide- ja kulttuurialalle muutos on tuottanut jo uusia toimintamalleja, tuotantotapoja ja toimijoita.

Kysymys kuuluukin, onko Suomessa jatkossakin olemassa nykyinen alueellinen ja valtionosuusrahoitukseen pohjautuva taide- ja kulttuurilaitosten verkosto ja mihin suuntaan tämä verkosto on kehittymässä.

Kaupunkien ja kuntien päätöksenteon ja talouden ohjauksen näkökulmasta taide- ja kulttuuritoiminta eivät ole yhtä tiukasti säädeltyjä kuin koulutus- ja työllisyyspalvelut.

Kyselylomakkeet ja vastaajat

Kulttuurin tilannekuvaa kartoittava kysely jakaantuu 2 kyselyyn. Vastaajat saivat valita, vastasivatko taide- ja kulttuurilaitoksen johtajille vai kunnan viranhaltijoille ja luottamushenkilöille tarkoitettuun kyselyyn.

Kummassakin kyselyssä hyödynnettiin pääosin samoja kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja. Suurin osa kysymyksistä on väittämämuotoon esitettyjä monivalintakysymyksiä ja vastaajia pyydettiin ottamaan väitteisiin kantaa neliportaisella asteikolla:

täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä, hieman eri mieltä, täysin eri mieltä. Väittämien jälkeen oli mahdollisuus täydentää vastauksia.

Kyselyiden välillä on yksittäisten väittämien välillä eroja, jotta huomioidaan erikseen kuntiin liittyviä tekijöitä sekä erikseen taide- ja kulttuurilaitosten toimintaan sisältyviä tekijöitä.

Kysymyksillä kartoitettiin niin laitosten kuin kuntien osalta vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia. Tämä SWOT-pohjainen kysely tarjoaa mahdollisuuksia kartoittaa vastaajan tunnistamia sisäisiä vahvuuksia eli myönteisiä tekijöitä sekä toisaalta heikkouksia eli negatiivisia tekijöitä. Ja näiden lisäksi vastaajan tunnistamia ulkoisia uhkia eli negatiivisia tekijöitä ja vahvuuksia eli myönteisiä tekijöitä.

Vastaajille esitettiin lisäksi kulttuuripoliittisia väittämiä, joihin vastaaja saattoi ottaa kantaa. Myös näitä väittämiä vastaaja saattoi avoimella kysymyksellä kommentoida ja täydentää.

Kunnan viranhaltijoita ja luottamushenkilöitä koskevassa kyselyssä esitettiin vastaajille lisäksi avoimia kysymyksiä kunnan tuottavuustoimista ja taide- ja kulttuurilaitosten toimintamahdollisuuksista kunnassa.

Kysely lähetettiin Suomen museoliiton, Suomen Teatterit ry:n ja Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n kautta ao. organisaatioiden johtajille. Taide- ja kulttuurilaitoksilta saatiin 102 vastausta.

Kuntien kohdalla hyödynnettiin otantaa. Kyselyä ei lähetetty kaikkiin kuntiin eikä luottamushenkilöille, vaan pääpaino on erityisesti suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa ja kunnissa, joissa sijaitsee pääosa valtionosuutta saavista taide- ja kulttuurilaitoksista.

Kunnille suunnattu kysely lähettiin Kuntaliiton 24 suurimman kaupungin kulttuurijohtajien verkoston jäsenille (n=24 suurinta kaupunkia), ao. kaupungin kulttuurista vastaavan lautakunnan puheenjohtajille ja lautakunnan jäsenille sekä Kuntaliiton talousjohtajien verkostolle, jossa mukana 28 kaupunkia. Vastauksia kuntien viranhaltijoilta ja luottamushenkilöiltä saatiin 43 (kuntavastaajat).

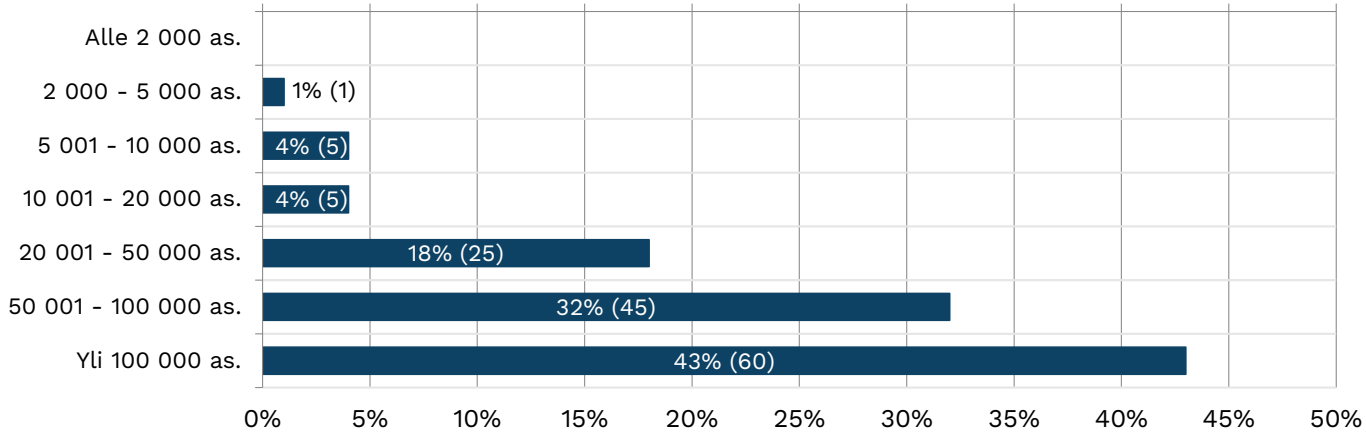
Vastaajien kokonaismäärä on 145 (kysely taide- ja kulttuurilaitoksille sekä kysely kuntatoimijoille).

Seuraavalla sivulla näkyy vastaajien jakautuminen kuntakoon mukaan. Vastaajista 4 ei ilmoittanut kuntatietoja (n=141).

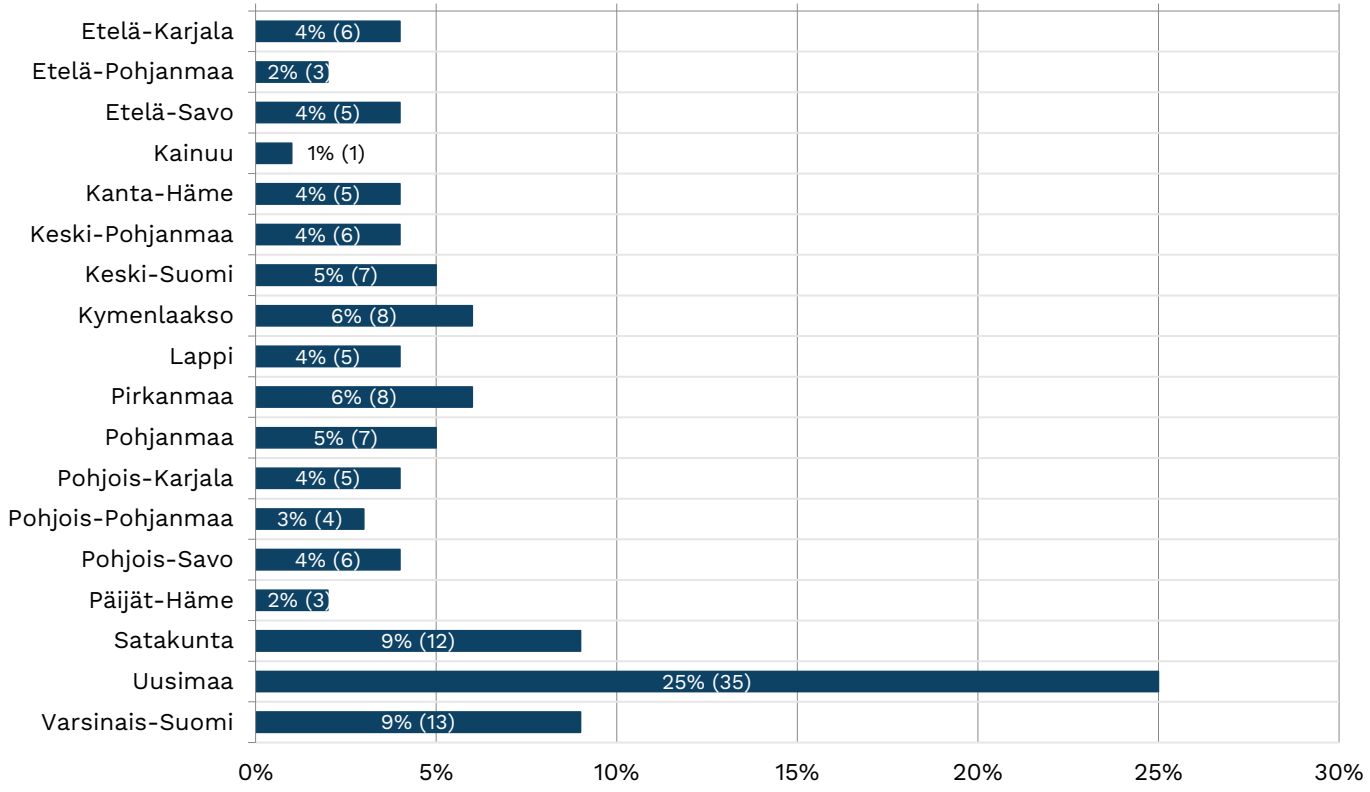
Erityisesti esittävän taiteen valtionosuutta saavat organisaatiot sijoittuvat pääkaupunkiseudulle sekä maakuntakeskuksiin. Valtionosuusmuseoita on lisäksi myös pienemmissä kunnissa.

Maakunnittain tarkasteltuna vastaajia on eniten Uudenmaan alueelta, Varsinais-Suomesta sekä Satakunnasta. Näiden osuuden ollessa 53 % vastaajista. Mitä pohjoisemmaksi mennään, sitä vähemmän maakunnasta löytyy valtionosuutta saavia taide- ja kulttuuriorganisaatioita.

Vastaajien jakautuminen kuntakoon mukaan (n=141).

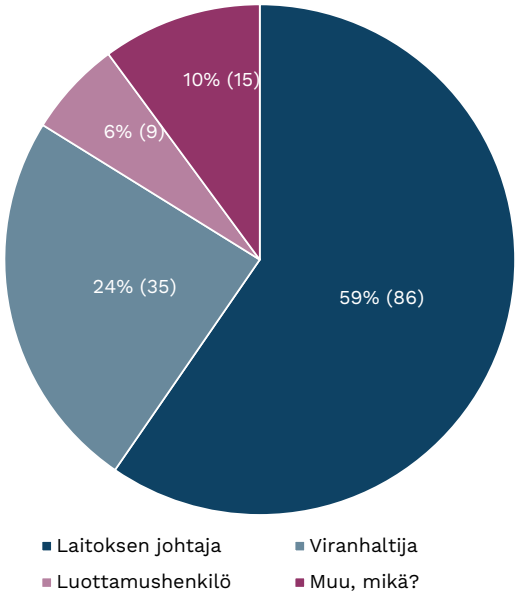

Vastaajat maakunnittain (n=139)

Vastaajan asema

Vastaajien kokonaismäärä oli 145. Taide- ja kulttuurilaitosten johtajia oli yhteensä 102 kaikista kyselyyn vastanneista. Kuntakyselyyn vastanneet jakautuivat viranhaltijoihin sekä luottamushenkilöihin, joiden yhteismäärä oli 43.

Muu mikä -vaihtoehto sisälsi vastaajina muun muassa hallinto- ja talousjohtajia, toiminnanjohtajia ja esihenkilöitä, jotka vastasivat taide- ja kulttuurilaitoksia koskevaan kyselyyn.

Kysely jakautui kahteen eri kyselylomakkeeseen, ja vastausten yhteismäärä oli yhteensä 145 vastaajaa.

	n	%
Kysely taide- ja kulttuurilaitoksen johtajille	102	70.3 %
Kysely kunnan viranhaltijoille ja luottamushenkilöille	43	29.7 %

Kun tarkastellaan sekä taide- ja kulttuurilaitoksia koskevaan kyselyyn vastanneita että kuntakyselyyn vastanneita, on kunnan viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden sekä kunnallisten taide- ja kulttuurilaitosten vastausten osuus kaikista vastauksista yhteensä lähes 61 % ja yksityisten osuus vähän yli 39 %. Erityisesti museopuolella suurin osa vastaajista edusti kunnallisia museoita.

Taide- ja kulttuurilaitosten vastaukset

Kyselyssä saatiin hyvä otos valtionosuutta saavien taide- ja kulttuurilaitosten johtajien näkemyksistä esitettyihin kysymyksiin. Valtionosuutta saavia museoita on yhteensä 125, Valtionosuutta saavia esittävän taiteen organisaatioita puolestaan 100. Näistä kyselyyn vastasi 102 taide- tai kulttuuriorganisaation johtajaa.

Kysely välitettiin Suomen museoliiton, Suomen Teatterit ry:n ja Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n jäsenille. Koska ao. organisaatioiden jäseninä voi myös olla ei-valtionosuustoimijoita, on tässäkin kyselyssä muutama sellainen mukana, joka ei saa pysyvää tai määräaikaista valtionosuutta. Näiden toimijoiden osuus taide- ja kulttuurilaitosten vas-

taajista on niin pieni, että voidaan sanoa kyselyn edustavan hyvin valtionosuustoimijoita.

Taide- ja kulttuurilaitosten 102 vastaajista

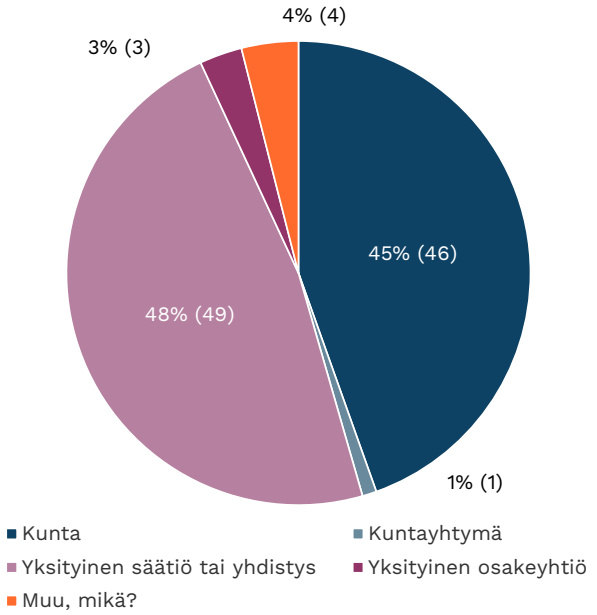
- 37 vastaajaa edustaa esittävän taiteen teatterikenttää (esim. puheteatterit, tanssi- ja musiikkiteatterit).
- 16 vastaajaa edustaa esittävän taiteen musiikin toimijoita (kaupunginorkesterit ja muut ryhmät).
- 46 vastaajaa edustaa museokenttää. Vastaajiin sisältyy sekä taide- että kulttuurihistoriallisia museoita ja osa näistä on alueellisia vastuumuseoita sekä valtakunnallisia vastuumuseoita.

Muutama vastaajan kohdalla ei ole tarkempia henkilö- ja organisaatiotietoja, joten näiden tiedot näkyvät vain taide- ja kulttuurilaitosten kokonaisvastaajamäärässä.

Pyysimme vastaamaan esitettyihin väittämiin neliportaisella asteikolla: täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä, hieman eri mieltä, täysin eri mieltä. Vastaaja saattoi myös jättää kokonaan ottamatta kantaa väittämään. Väittämien jälkeen oli mahdollisuus omin sanoin täydentää vastauksia vapaalla tekstikentällä.

Suurin osa vastauksista on analysoitu niin, että on tarkasteltu täysin samaa tai melko sama mieltä olevien vastauksia yhdessä tai täysin tai melko eri mieltä olevien vastauksia yhdessä. Tapauskohtaisesti on eritelty vielä täysin samaa mieltä olevia vastauksia erikseen.

Taide- ja kulttuuriorganisaatioiden omistuspohja (n=102)

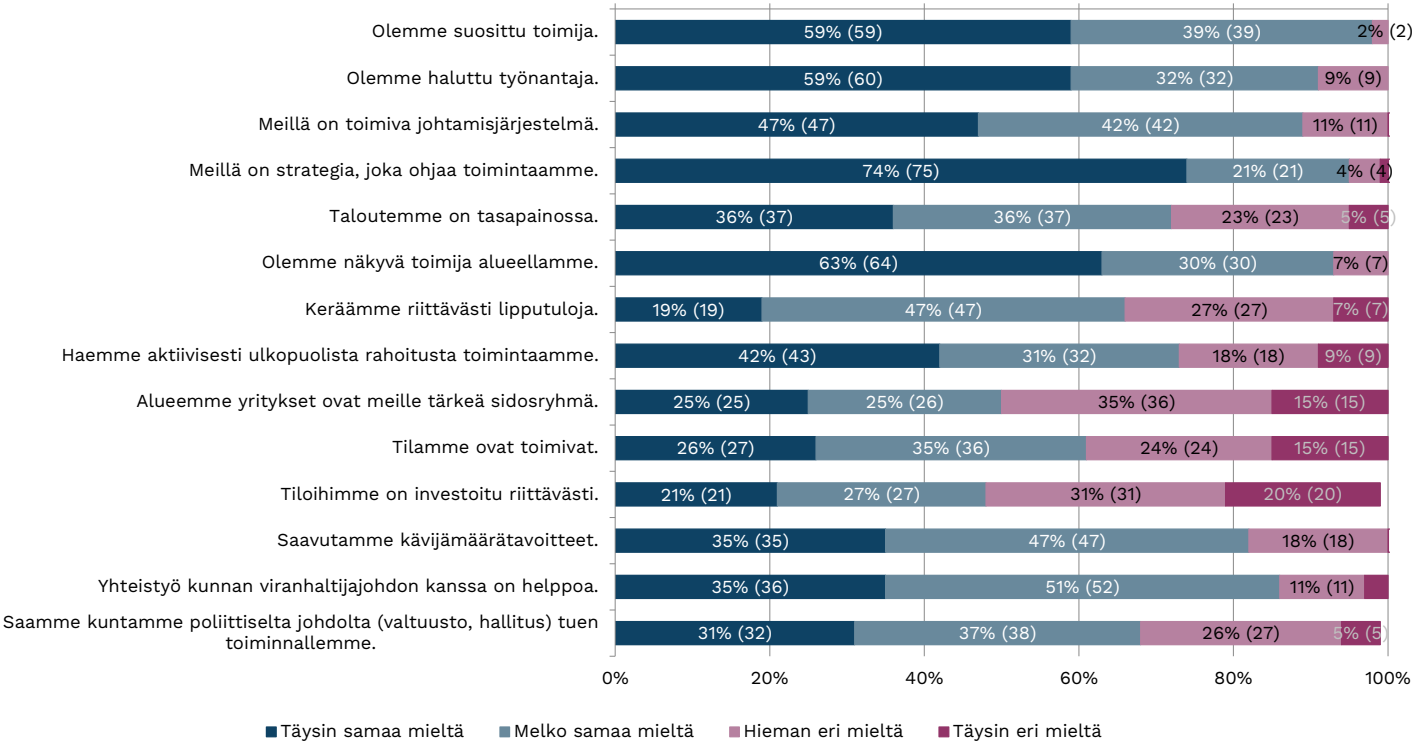
Taide- ja kulttuurilaitosten omistuspohja on moninainen ja se näkyi myös tämän kyselyn vastaajissa. Perinteisiä kuntaorganisaatioon kuuluvia laitoksia oli vastaajista 45 %. Loput olivat enemmän tai vähemmän yksityisiä säätiöitä, yhdistyksiä tai osakeyhtiöitä. Näissäkin kunta voi myös olla omistajana tai osaomistajana. Kuntayhtymä ei ole taide- ja kulttuurialalla kovin vakiintunut omistuspohja. Tässäkin kyselyssä vain 1 vastaaja edusti kuntayhtymää. Perinteisen yhdistyksen ohella omistuspohja voi olla myös osuuskunta (1 vastaaja).

Muu mikä sisälsi muun muassa 2 kaupungin omistaman osakeyhtiön, osuuskunnan sekä yleishyödyllisen yhdistyksen.

Taide- ja kulttuurilaitosten vahvuudet

Ensin kysyttiin vastaajien mielipidettä laitosten toimintaan liittyvistä vahvuuksista.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (laitosten toimintaan liittyvien) vahvuuksia koskevien väittämien kanssa (n=102)?

Vahvuuksina nostettiin esille toimijan suosio ja näkyvyys alueella (98–93 % vastaajista samaa tai melko samaa mieltä). Lisäksi toimiva johtamisjärjestelmä ja strategia ohjaavat laitoksien toimintaa (95–89 % vastaajista samaa tai melko samaa mieltä). Toimija on myös haluttu työnantaja (91 % samaa tai melko samaa mieltä). Yhteistyö kunnan viranhaltijajohdon kanssa on vastausten perusteella suurimmalle osalle vastaajia helppoa. Myös poliittisen johdolta tulee tukea toiminnalle vastaajista lähes 70 %:n mielestä.

Vähemmän samaa mieltä vastaajat olivat niiden väittämien kanssa, joissa oli kyse tiloihin investoimisesta ja niiden toimivuudesta sekä yritysten roolista tärkeänä sidosryhmänä tai lipputulojen riittävästä määrästä.

Museoiden ja esittävän taiteen vastauksissa löytyi eroja siitä, miten tasapainossa laitoksen talouden nähtiin olevan, jossa museopuoli oli esittävää taidetta selvästi kriittisempi oman taloutensa tilaan (58 % samaa tai melko samaa mieltä, kun esittävässä 81 % samaa tai melko samaa mieltä). Esittävän taiteen puolella taas oltiin museopuolta huomattavasti kriittisempi sen suhteen, miten haetaan ulkopuolista rahoitusta toimintaan (esittävän taiteen puolella samaa tai melko samaa mieltä 68 % ja museopuolella 84 % samaa tai melko samaa mieltä).

Vastaajista 59 halusi vielä omin sanoin kuvata tai kommentoida kysymystä vahvuuksista. Ohessa otteita vastauksista.

Toiminnan vakaus. Kunnallinen/alueellinen merkitys, myös matkailullisesti. Kotoisuus, matalan kynnyksen teatteri.

Monipuoliset kokoelmat sekä museoistaan ylpeät kaupunkilaiset.

Korkeasti koulutettu ja huippuosaajista koostuva henkilökunta.

Meillä on ainutlaatuinen taidemuoto, jota kukaan ei tee ammattimaisesti koko Suomessa. Työllistämme freelancereita esitys- ja keikkakohtaisesti, emme tee pitkiä kiinnityksiä ja pystymme näin olemaan ketterämpiä.

Kaksikielisyys, vahva alueellinen toiminta tuo merkittävää helpotusta rahoitukseen.

Valtakunnallinen ja alueellinen kiertuetoiminta, mikä on orkesterin toiminnan rakenteellinen sisältö.

Pieni, ketterä toimija, lähellä kuntalaisia. Erityisesti osallistava yleisötyö on vahvuutemme.

Laajat verkostot, vahva alueellinen työ, tarjoamamme palveluiden monipuolisuus.

Vahva, oma profiili museokentällä, ammattitaitoinen ja sitoutunut henkilökunta, hyvät yhteistyöverkostot alamme taiteen kentän toimijoihin ja yhteistyökumppaneihin, vahva paikallinen yhteistyö lähellä sijaitsevien museoiden kanssa.

Paikallinen, alueellinen ja rajanylinen yhteistyö kulttuuriperintöasioissa.

Kiinnostavat, laadukkaat näyttelyt, lapset ja nuoret merkittävänä kohderyhmänä.... ammattitaitoinen ja innostunut henkilöstö, sitoutuneet ja intohimoiset vakioasiakkaat, yhteistyö vapaaehtoisten, muiden sidosryhmien, taidemuseoiden ja taidekentän kanssa, integroitunut alueellinen työ taidemuseotehtävässä, yhteinen ymmärrys saavutettavuuden, osallisuuden ja vaikuttamisen tärkeydestä. Maksullisten palveluiden kehittäminen.

Uskallamme puhua suoraan myynnin merkityksestä ja haluamme tuntea yleisömme, jotta kykenemme ennakoimaan myyntitavoitteidenkin toteutumista. Tinkimättä myöskään taiteesta.

Kansainvälinen tunnettuus ja uniikit, perinteisestä poikkeavat konsertti- ja yleisötyökonseptit.

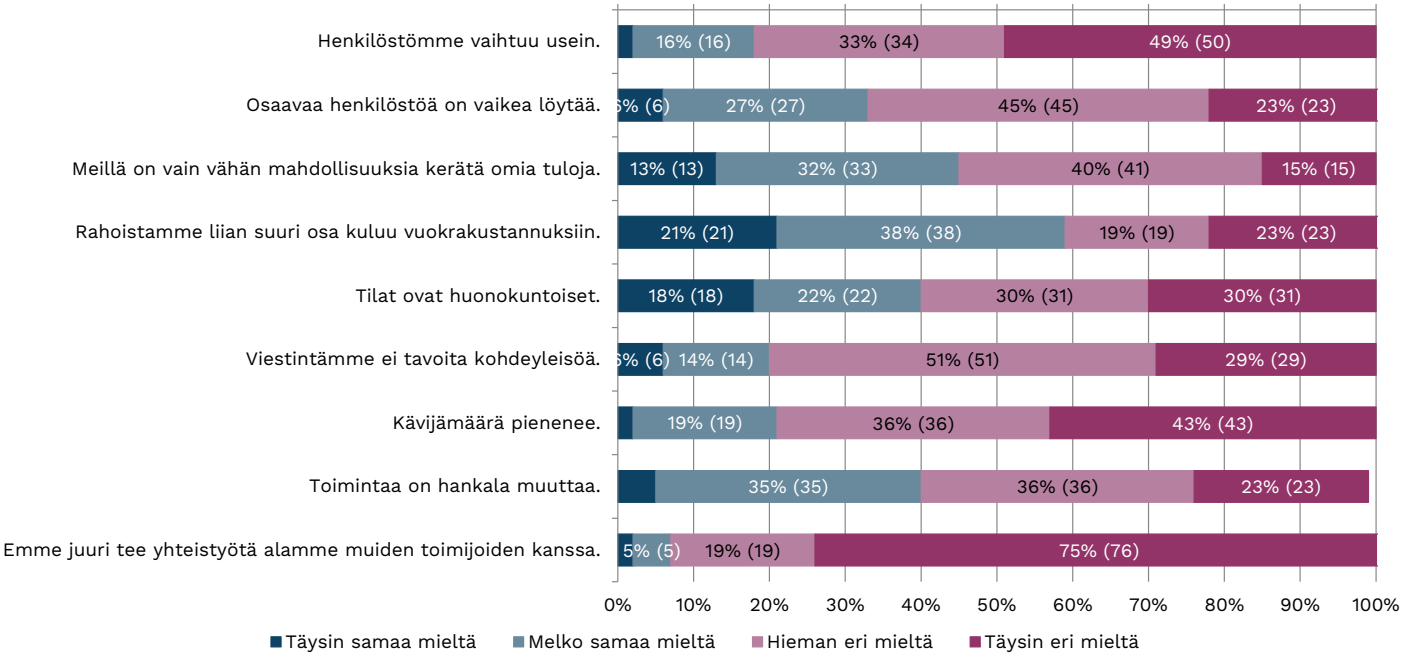
Yleisö on suuri vahvuus, omarahoitusosuus on 60 % ja meistä pidetään paljon.

Olemme hyvin vakiintunut toimija, eikä olemassaoloamme kyseenalaisteta.

Taide- ja kulttuurilaitosten heikkoudet

Seuraavaksi kysyttiin vastaajien mielipidettä laitosten toimintaan liittyvistä heikkouksista.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (laitosten toimintaan liittyvien) heikkouksia koskevien väittämien kanssa (n=102)?

Eniten samaa mieltä vastaajat olivat tiloja koskevien väittämien kanssa. Heikkoutena nähtiin, että rahoista liian suuri osa kuluu vuokrakustannuksiin (59 % samaa tai melko samaa mieltä väittämän kanssa). Monen mielestä tilat ovat huonokuntoiset (39 % samaa tai melko samaa mieltä). Monet olivat myös sitä mieltä, että heillä on liian vähän mahdollisuuksia kerätä omia tuloja (45 % samaa tai melko samaa mieltä). Aika moni näki myös, että toimintaa on ylipäätään hankala muuttaa (41 % samaa tai melko samaa mieltä).

Vastaajat eivät sitä vastoin olleet juuri samaa mieltä sen väittämän kanssa, että heillä henkilöstö vaihtuu usein (82 % vastaajista hieman tai täysin eri mieltä). Tai että he eivät tekisi yhteistyötä alalla muiden toimijoiden kanssa. Tässä täysin eri mieltä olevien osuus oli pelkästään 75 % vastaajista (94 % vastaajista hieman tai täysin eri mieltä).

Museopuolen vastauksissa näkyi esittävää taidetta suhteellisesti enemmän kriittisyyttä tilojen kuntoon sekä vuokrakustannuksiin. Lisäksi museopuoli näki esittävää taidetta enemmän huolestuttavana sen, että viestintä ei tavoita kohdeyleisöä (32 % museovastaajista oli samaa tai melko samaa mieltä, kun esittävän puolella vain 13 % samaa tai melko samaa mieltä).

Vastaajista 55 halusi vielä tarkentaa tai kommentoida kysymystä heikkouksista. Ohessa otteita vastauksista.

Kaupungin väkiluku vähenee, kaupunkilaisten ikärakenne (vanhenee).

Emme ole saaneet omarahoitusosuutta käyntiin samalla tavoin kuin ennen koronaa, eli yritysyhteistyö- ja tilaukset eivät ole koskaan palanneet samalle tasolle kuin ennen koronaa. Niitä ei voida suoraan paikata lipputuloilla, koska myös kuluttajat käyttävät rahaa varovaisemmin. Esitysten määrät ovat laskussa. Tilojen puute oli pitkään merkittävä toimintaa taannuttava tekijä, ilman tiloja ja näyttämöä on vaikea kehittää uusia sisältöjä. Nykyinen tila... Olemme pian taas tilattomia.

Nykyiset käytössä olevat tilamme eivät kaikilta osin täytä nykyaikaisen museotoiminnan vaatimuksia.

Se että osa henkilöstöstä vaihtuu teatterissa usein ei ole heikkous vaan vahvuus ja edellytys teatteritaiteen kehityksen kannalta - olemme suosittu työnantaja ja yhteistyö vierailevien ja vakituisten välillä sujuu hienosti ja on antoisaa.

Tilat eivät mahdollista toimintamme kehittämistä ja laajentamista.

Etäisyys kasvukolmiosta, joka vaikuttaa kilpailuun osaavasta työvoimasta.

Erityisesti kokoelmatilojen vuokrien sitominen indeksiin vaikuttaa talouteen vuosi vuodelta negatiivisemmin. Näyttelytekniikkaan investoiminen on mahdotonta, ja jopa perusasioiden (sähkötekniikka, valaistus) ajantasaistaminen on erittäin haasteellista, kun julkinen rahoitus on pysynyt samalla tasolla viimeiset 6 vuotta. Digitalisaatio edellyttäisi asiantuntijan palkkaamista, mutta näillä resursseilla se ei ole mahdollista.

Yritykset katsovat maksavansa jo yhteisöveroa riittävästi, etteivät lähde siksi tukemaan orkesteria, joka on kaupungin omistama laitos. Lisäksi toimistomme ihmis- ja aikaresurssin niukkuus hankaloittaa yhteyksien luomista yrityksiin.

'Toimintaa on hankala muuttaa' tarkoittaa sitä, että laiva kääntyy hitaasti. Osasyynä on MuusikkoTes, joka pitäisi saada päivitettyä tämän päivän yhteiskunnassa toimivien orkestereiden tarpeita palvelevaksi - joustavuutta tarvittaisiin enemmän sekä nykypäivän muusikon työnkuvan tarkastelua. Työnkuvaan pitäisi sisältyä mm. kaikenlaisissa kokoonpanoissa ja tilaisuuksissa musisoimista ilman erilliskorvauksia.

Liian pienet ja huonosti toimivat museotilat. Kokoelmatilan puuttuminen. Kaupungin heikko sitoutuminen. Pieni henkilökunta kasvaviin tavoitteisiin nähden.

Kuntaorganisaatio asettaa tiettyjä rajoituksia toiminnan joustavuudelle.

Taloudelliset ja henkilöstöresurssit ovat riittämättömät suhteessa työmäärään ja verrattaessa muihin samankokoisten kuntien kulttuuritoimijoiden. Toimitilat ovat suurelta osin toimintaan heikosti sopivat ja puutteelliset.

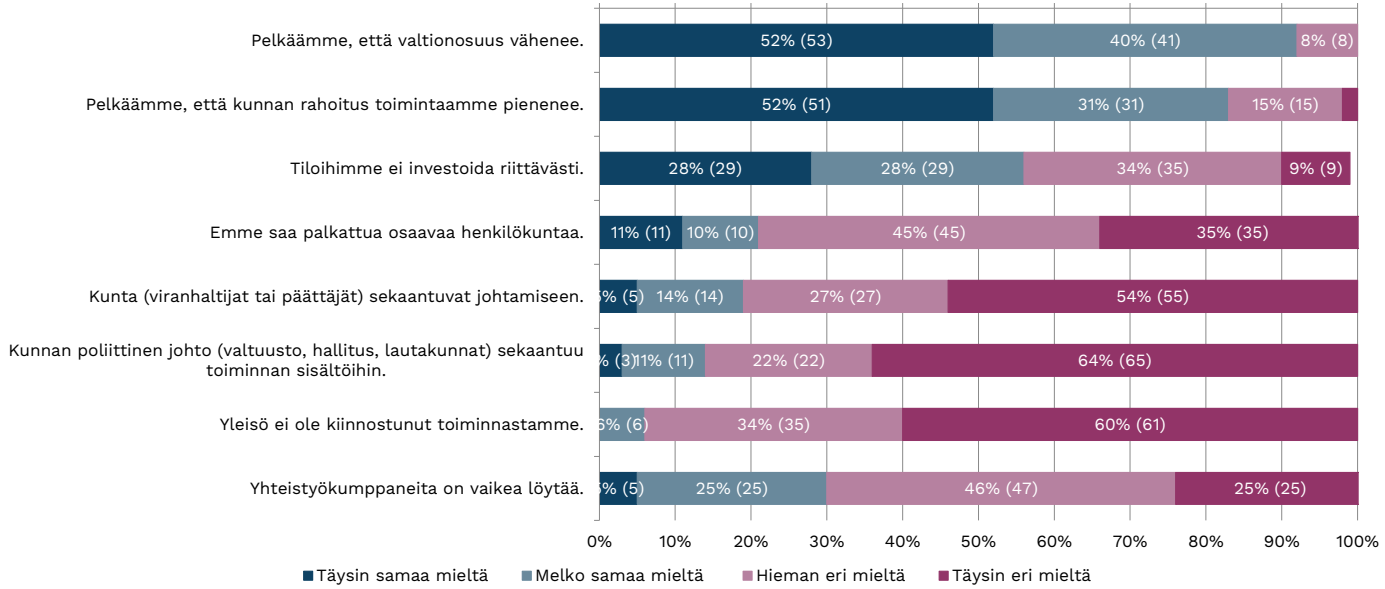
Vakituisen konserttitilan puute. Vähäinen henkilöstö aiheuttaa haavoittuvuutta esim. sairastapauksissa.

Toiminta on laajentunut, mutta tällä hetkellä meillä ei ole rahaa palkata riittävästi henkilökuntaa laajentuvan toiminnan tarpeisiin.

Taide- ja kulttuurilaitoksia uhkaavat asiat

Taide- ja kulttuurilaitosten johtajia pyydettiin ottamaan kantaa väittämiin, joilla kuvattiin mahdollisia uhkatekijöitä taide- ja kulttuurilaitosten toiminnalle tulevina vuosina.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (laitosten toimintaan liittyvien) uhkia koskevien väittämien kanssa (n=102)?

Taide- tai kulttuurilaitosten toimintaan liittyvissä uhkissa pääosa vastaajista oli hyvin samaa mieltä suurimmista uhkatelijöistä. Vastaajat pelkäävät eniten sitä, että valtionosuus vähenee (92 % samaa tai melko samaa mieltä) ja toisaalta sitä, että kuntien rahoitus toimintaan vähenee (83 % samaa tai melko samaa mieltä). Kolmanneksi suurimpana uhkana nähtiin se, että tiloihin ei investoida riittävästi (yli puolet samaa tai melko samaa mieltä).

Pienempänä uhkana nähtiin se, että yleisö ei olisi toiminnasta kiinnostunut (94 % hieman tai täysin eri mieltä) tai että kunta tai kunnan poliittinen johto sekaantuisi sisältöihin tai johtamiseen (yli 80 % hieman tai täysin eri mieltä).

Museoiden ja esittävän taiteen vastauksissa ei ollut suuria eroja uhkia koskevissa kysymyksissä. Museopuoli oli esittävää kriittisempi sen suhteen, että tiloihin ei ole riittävästi investoitu vastaajista 63 %:n mukaan (samaa tai melko samaa mieltä). Esittävän taiteen puolella vastaava luku oli 53 %.

Vastaajista 50 halusi vielä kommentoida uhkia koskevaa kysymystä. Ohessa otteita vastauksista.

Yleinen taloustilanne saa ihmiset vähentämään kulttuurin kulutusta. Kun suuret ikäluokat eivät enää käy teatterissa, yleisöt pienenevät.

Väestön väheneminen ja ikääntyminen alueella. Tulevien yleisöjen löytäminen. Vapaaehtoistoiminnan ehtyminen (teatteriravintola ja naulakkopalvelut).

Suurin riski on, että julkinen rahoitus vähenee yhtäkkiä emmekä ehdi etsiä riittävästi vaihtoehtoisia tulolähteitä toiminnan kestäväksi ylläpitämiseksi.

Uhkana on toiminnan kehittämisen rahoittaminen. Toimintakustannuksista suurin osa menee palkkoihin ja kiinteistökustannuksiin.

Sotien jatkuminen, jolloin epävarmuus tulevaisuudesta kasvaa ja pelot... Ihmisten kulutuspelko ja myös kasvaneet elinkustannukset, jolloin vapaa-ajankuluista leikataan. Yleisön houkutteleminen ylipäätään kotisohviltaan liikkeelle. Yhteiskunnan eriavoistuminen.

Omien kiinteistöjen korjausvelka suuri.

Haaste toiminnalle on ylivuotisen budjetoinnin puuttuminen: tilanteessa, jossa rahoituksessa tapahtuisi merkittäviä muutoksia, toiminnan sopeuttaminen lyhyellä aikavälillä on hyvin vaikeaa, koska tuotannot suunnitellaan ja taiteilijakiinnitykset tehdään pitkälle etukäteen, ennen kuin esim. tuotantovuoden budjetit on vahvistettu.

Samaan aikaan kun kaupunki investoi orkesteriimme positiivisesti tulevaisuuteen.... on uhkana valtion taholta pienentää rahoitusta. Viimeksi kun valtio keikkasi VOSin määrää, kaupunki kompensoi VOS-menetyksen. Tätä ei voi olettaa jatkossa tapahtuvaksi.

Valtion lisäleikkaukset tai kaupungin tuen pieneneminen. Toimimme nyt minimimiehityksellä ja uudet leikkaukset johtaisivat todennäköisesti museon toiminnan alasajoa, koska henkilökunta ei enää selviäisi vaadituista tehtävistä. Oman tuoton väheneminen yleisen taloustilanteen kurjistuessa entisestään.

Kuntatalouden erittäin huono tilanne ja sitä kautta budjetin leikkautuminen entisestään sekä tilojen huonokuntoisuus.

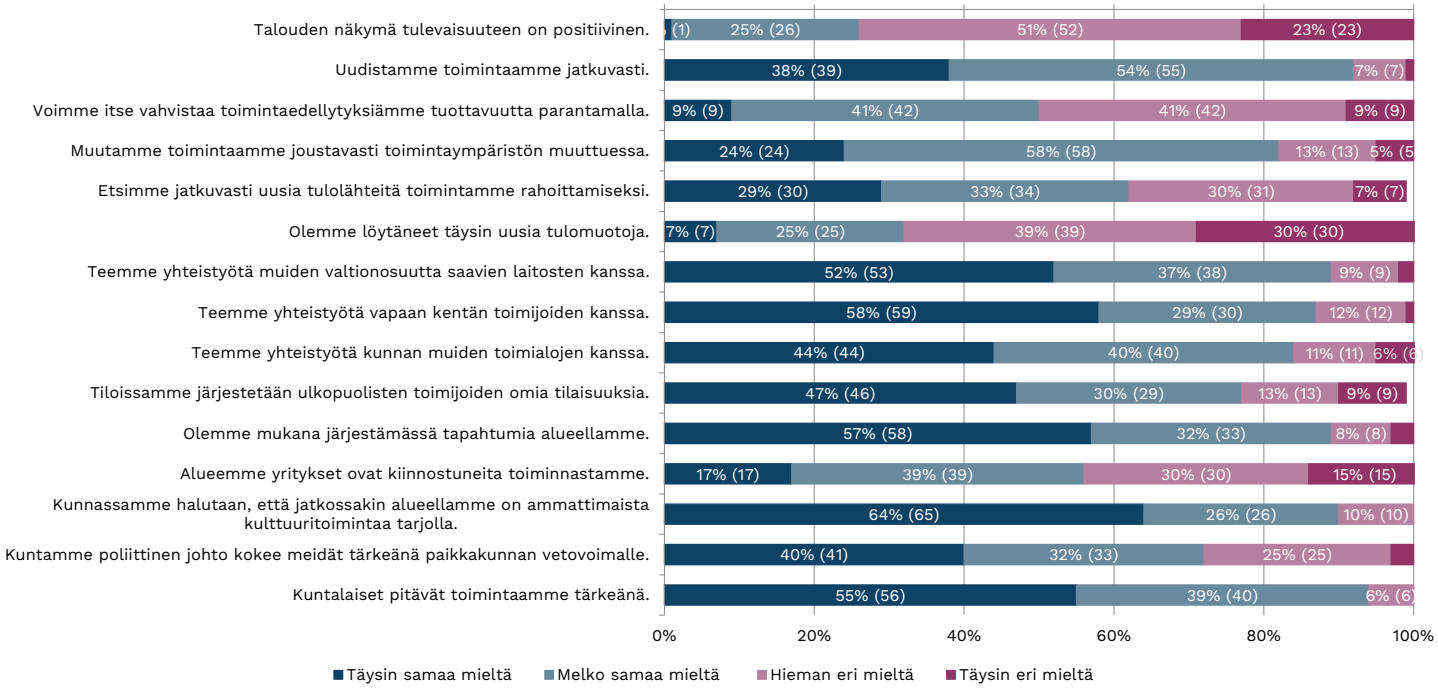
Kustannusten nousu suhteessa rahoituksen pienemiseen ajaa ohjelmiston painopistettä viihteeseen, riskinottokyky heikkenee. TES-ongelmat kehityksen jarruna, ei enää hidasteena, vaan todellisena esteenä.

Epävarmuus valtion ja kunnan rahoituksesta: valtionosuuden ja kaupunginavustuksen määrä on tiedossa vain vuodeksi kerrallaan. Myös lipputulojen ja apuraha- ja sponsoritulojen ennakointi hankalaa. Politiikan poukkoilevuus: poliittisia pitkiä linjoja ei ole tai niihin ei voi luottaa.

Taide- ja kulttuurilaitoksiin liittyvät mahdollisuudet

Vastaajille esitettiin joukko erilaisia mahdollisuuksia kuvaavia väittämiä.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (laitosten toimintaan liittyvien) mahdollisuuksia koskevien väittämien kanssa (n=102)?

Taide- ja kulttuurilaitosten johtajien vastauksista näkyy, että kuntalaiset pitävät laitosten toimintaa tärkeänä (94 % samaa mieltä ja melko samaa mieltä). Vastaajien mukaan omaa toimintaa uudistetaan jatkuvasti (92 % samaa tai melko samaa mieltä). Kunnassa halutaan, että jatkossakin alueella on ammattimaista kulttuuritoimintaa tarjolla (90 % samaa tai melko samaa mieltä). Yhteistyöhön liittyen vastauksista ilmenee, että laitokset tekevät jo paljon yhteistyötä muiden valtionosuutta saavien laitosten kanssa (89 % samaa tai melko samaa mieltä) ja ovat mukana järjestämässä tapahtumia alueellaan (89 % samaa tai melko samaa mieltä).

Jos katsotaan pelkästään täysin samaa mieltä olevia vastauksia, kärkeen nousee, että halutaan jatkossakin alueella olevan ammattimaista kulttuuritoimintaa tarjolla (64 %) ja että toimijat tekevät jo paljon yhteistyötä vapaan kentän kanssa (58 % täysin samaa mieltä).

Vastaajista 74 % oli täysin tai melko eri mieltä väittämän kanssa, että talouden näkymä tulevaisuuteen olisi positiivinen. Vastaajien näkemykset jakautuivat sen sijaan sen kohdalla, voiko toimija itse vahvistaa toimintaedellytyksiä tuottavuutta parantamalla. Puolet vastaajista oli samaa mieltä ja puolet taas ei ollut samaa mieltä. Myöskään uusiin tulomuotoihin ei uskonut kuin vajaat kolmannes vastaajista.

Esittävä taide on kuitenkin museopuolta enemmän löytänyt uusia tulomuotoja. Tätä mieltä oli esittävän taiteen vastaajista 41 % kun museopuolen vastaajista vain 14 % oli samaa tai melko samaa mieltä asiasta. Toisaalta museopuoli oli kriittisempi sen suhteen, miten kunnan poliittinen johto kokee museon toiminnan tärkeänä paikkakunnan vetovoimalle. Museoista samaan mieltä oli 65 % (samaa tai melko samaa mieltä) kun esittävän taiteen puolella saman väitteen allekirjoitti 79 % vastaajista (samaa tai melko samaa mieltä).

Mitä muuta nähtiin taide- ja kulttuurilaitoksille mahdollisuutena? Vastaajista 40 halusi vielä kommentoida kysymystä mahdollisuuksista. Ohessa otteita vastauksista.

Yhteistyön lisääminen eri yritysten ja toimialojen kanssa. Varainkeruu teatterin katon kunnostamiseksi sai hyrinää ympärillemme. Kumppaneita on ja niistä tulee pitää kiinni.

Markkinointi- ja innovointiresurssien kasvattaminen lisäisi todennäköisesti museon kiinnostavuutta ja tulosten tasoa.

Sen, että kuntapäättäjät panostaisivat kulttuurin, ymmärtäen sen tuomat hyödyt, myös taloudelliset. Veto-, pito- ja lumovoimatekijät. Yhteistyön lisääntyminen koko esittävän taiteen kentällä. Verohelpotukset yrityksille toivottavasti lisäävät sponsorointi- ja lahjoitustuloja taiteelle: kun arvot kohtaavat.

Suurimpien toimijoiden kasvaminen ja pienempien yhdistyminen suuriin.

Näen mahdollisuutena entistä joustavamman orkesterin toiminnan, mikäli MuusikkoTESiä saataisiin joustavammaksi.

Olemme jo nyt muuttaneet ohjelmistopolitiikkaamme tuottavuutta parantamaan niin paljon kun näen tässä tilanteessa mahdolliseksi. Yhteistyön tekeminen eri toimijoiden kanssa luo aina mahdollisuuksia.

Yhteistyön sekä lähialueen muiden museotoimijoiden sekä taiteen kentän toimijoiden (sekä vos että vapaa kenttä) kanssa.

Täysin uuden toiminnan aloittaminen uusissa tiloissa on valtava mahdollisuus.

Yhteistyö erilaisten toimijoiden kanssa. Toiminnan ja resurssien viisas priorisointi. Visio, strategia ja fokus kehittää taidemuseota yhdessä. Vuosibudjetoinnista siirtyminen kolmivuotiseen. Maksullisten palveluiden vahva kehittäminen ja rohkea pilotointi. Yritysyhteistyö.

Kiinnostus suomalaisuuteen ja historiaan on nousussa ja hyvällä tuurilla se voi lähivuosina heijastua kiinnostuksena museoihin ja niiden toimintaan ja sisältöihin. Tämän mahdollistaminen vaatii myös museoiden omaa luovaa ajattelua ja aloitteellisuutta.

Osaava ja sitoutunut henkilökunta on keskeinen voimavara jatkuvan muutoksen keskellä. Yhteistyö eri kulttuuritoimijoiden kesken on tärkeä voimavara, koska ”samassa veneessä ollaan”.

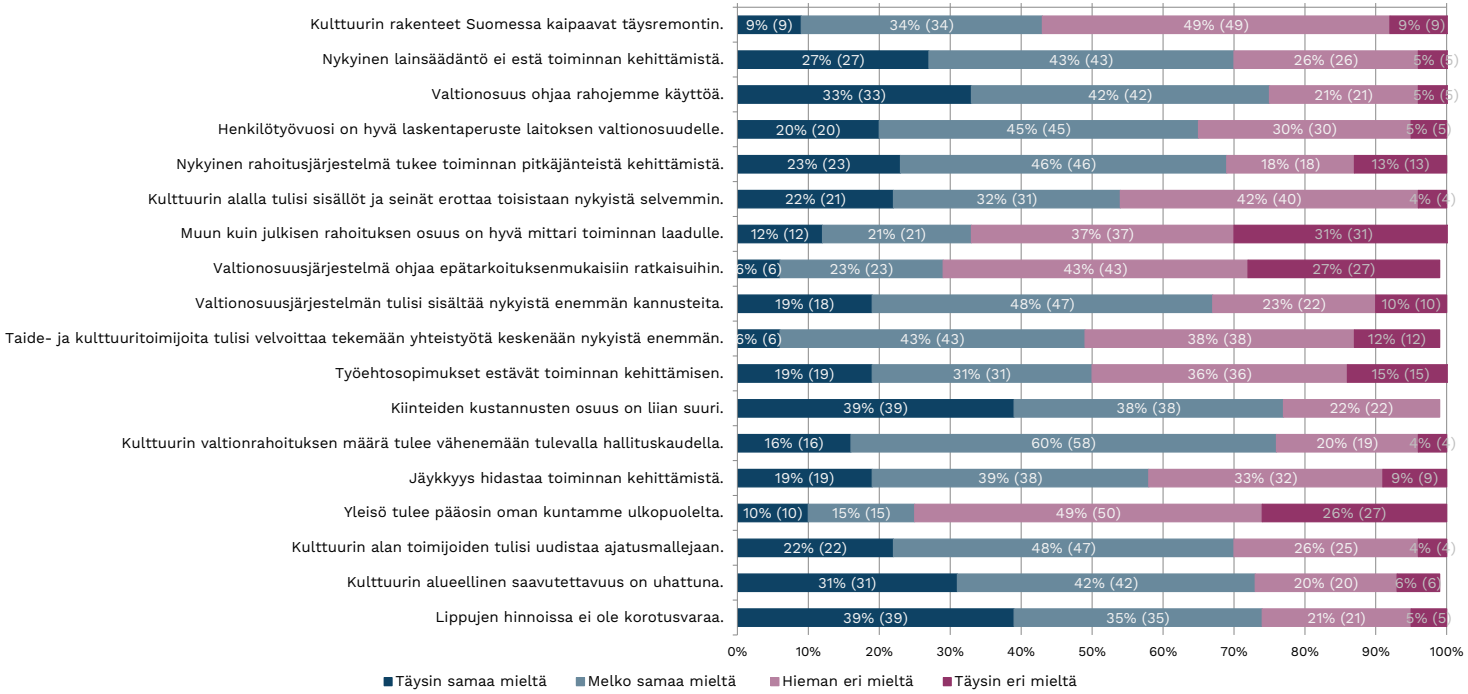
Kunta voisi hyödyntää orkesteria merkittävästi enemmän näkyvyytensä ja vetovoimansa veturina sekä vieraanvaraisuudessa.

Todella laadukas ja kehityskelpoinen tuote. Viestintää, markkinointia ja varainhankintaa on paljon varaa kehittää, mikä luo toivoa lisääntyvistä tuloista. Organisaatiossamme on tähän liittyvää osaamista.

Onko se niin vai ei – kulttuuripoliittisia väittämiä

Vastaajille esitettiin koonti erilaisista väittämiä, joita voidaan luonnehtia kulttuuripoliittisessa keskustelussa usein esille nouseviksi väitteiksi taikka argumenteiksi. Ottamatta kantaa, onko väite tai argumentti totta, halusimme vastaajien itse ottavan niihin kantaa, mitä mieltä niistä ollaan.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa (n=102)?

Vastaajien näkemykset esitetyistä väittämistä eroavat paljon toisistaan. Jos tarkastellaan pelkästään täysin samaa mieltä olevien näkemyksiä, kärkeen nousevat seuraavat väittämät:

- kiinteiden kustannusten osuus on liian suuri (39 %),
- lippujen hinnoissa ei ole korotusvaraa (39 %), tai että
- valtionosuus ohjaa rahojemme käyttöä (33 %).

Melko samaa mieltä olevien näkemyksien kohdalla kärkeen taas nousevat väitteet:

- kulttuurin valtionrahoituksen määrä tulee vähenemään tulevalla hallituskaudella (60 %),
- valtionosuusjärjestelmän tulisi sisältää nykyistä enemmän kannusteita (49 %), tai että
- kulttuurin alan toimijoiden tulisi uudistaa ajatusmallejaan (48 %).

Vähiten kannatusta saivat väitteet kuten muun kuin julkisen rahoituksen osuus on hyvä mittari toiminnan laadulle (31 % täysin eri mieltä), tai että valtionosuusjärjestelmä ohjaa epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin (27 % täysin eri mieltä).

Yksi kulttuuripoliittisessa keskustelussa usein esille nouseva asia kuten nykylainsäädäntö tai henkilötyövuosi, eivät näytä herättävän suurempia intohimoja. Nykylainsäädäntö ei vastausten perusteella estä toiminnan kehittämistä, sillä tämän väitteen kanssa samaa tai melko samaa mieltä oli vastaajista 69 prosenttia. Vastaajista samaa tai melko samaa mieltä oli 65 prosenttia siitä, että henkilötyövuosi on hyvä laskentaperusta laitoksen valtionosuudelle.

Museopuolella ei samassa määrin nähty, että valtionosuus ohjaisi rahojen käyttöä, mitä esittävällä puolella oltiin mieltä (esittävän taiteen vastauksista 82 % oli samaa tai melko samaa mieltä, kun museoiden puolella vastaajista 70 % oli samaa tai melko samaa mieltä). Toisaalta esittävän taiteen vastaajat olivat positiivisempia sen suhteen, että nykyinen rahoitusjärjestelmä tukee toiminnan kehittämistä (77 % samaa tai melko samaa mieltä) kun museovastaajista 58 % oli tästä samaa tai melko samaa mieltä. Toisaalta museopuoli oli vahvasti toista mieltä siitä, että työehtosopimukset estäisivät toiminnan kehittämisen (vain 17 % samaa tai melko samaa mieltä) kun esittävän taiteen vastauksissa tätä mieltä oli 74 % vastaajista (samaa tai melko samaa mieltä).

Vastaajista 21 osa halusi vielä kommentoida esitettyjä väittämiä. Seuraavassa otteita vastauksista.

Kulttuurin rakenteen varmastikin kaipaavat remonttia, mutta on ymmärrettävä tunnustaa, että tietynlaiset toiminnot edellyttävät tietynlaisia resursseja.... Eri asia on sitten, millaista taidelaitosten verkkoa on tulevaisuudessa mahdollista ylläpitää. Uusien rahoitusmahdollisuuksien kehittäminen, tulonhankinnan vahvistaminen jne. ovat suomalaisessa järjestelmissä uusia asioita, ja ne vaativat lisäresurssia (ja osaamista) henkilöstöön. Nämä asiat eivät tapahdu itsestään.

”Velvoittaa tekemään yhteistyötä” - yhteistyötä tehdään jo hyvin paljon. Tärkeä kysymys on minkä takia? Onko kyseessä vain rahan säästäminen vaan myös teatteritaiteen kehittäminen? Yhteistyön tulee aina olla sekä taiteellisesti että tuotannollisesti antoisaa ja kehittävää.

Lippujen hinnat pitää saada pysymään saavutettavana. Pitäisi olla myös enemmän mahdollisuuksia tarjota ”maksa mitä pystyt” lippuja sekä alennuslippuja. Kuntien pitäisi tarttua asiaan ja ostaa esim. työttömille lippuja esityksiin.

Kulttuurin yhdenvertainen saavutettavuus on myös suuri ongelma, ei ainoastaan alueellinen saavutettavuus. Erilaiset ryhmät jäävät (ja ovat jo jääneet) ulkopuolelle yhteiskunnasta ja yksinäisyys sekä mielenterveys ovat suuria ongelmia, joita voitaisiin ratkaista uusilla luovilla keinoilla ja yhteistyöllä, Nykyiset kulttuurin rakenteet ovat siiloutuneet eivätkä tue ongelmanratkaisua. Myös pikemmin kilpaillaan resursseista ja näkyvyydestä toisia vastaan, kun energian voisi käyttää todellisten ongelmien ratkaisuun yhteistyössä.

Päättäjien tulisi ymmärtää kulttuurialan tuomat taloudelliset hyödyt, jotka kohdistuvat laajasti myös laitosten ulkopuolelle (mm. ostopalvelut, verotulot). Kulttuuriala työllistää ja tarjoaa mahdollisuuksia työharjoitteluun, työkuntoutukseen, kotouttamiseen.

Kulttuurin kustannuksia pitäisi jakaa kunnille tasaisemmin. Nyt osa kunnista satsaa vain minimin tai ei lähes lainkaan ja kuntalaiset käyttävät sitten muiden kuntien tukemia palveluita.

Mitä tarkoitatte ”kannusteilla”? Jos lisää mittareita niin unohtakaa taide. Yhteistyöstä jo sanoin, ettei hyvä taide synny pakottamalla mutta taas tätä mantraa jauhetaan tässäkin kyselyssä. Mitä ajatusmalleja meidän tulisi uudistaa? Meidäthän halutaan kaikki yrittäjiksi ja kuvitellaan että sitä kautta syntyy laadukasta taidetta?

Laajemmin kulttuurin ja museotoiminnan ymmärtäminen vetovoimaa ja elinvoimaa tuovana palveluna. Panostaminen toimintaan ja erityisesti myös sen myyntiin ja markkinointiin on sekä tulojen hankinnan että toiminnan vaikuttavuuden kannalta tärkeää. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että tätä ei aivan ymmärretä vaan esimerkiksi myyntiä ja markkinointia varten ei katsota tarpeelliseksi allokoida henkilöstöä tai määrärahoja, vaikka niihin investoimalla saataisiin myös tuloja.

Nykyinen rahoitusjärjestelmä on sitonut rahoitusta ja sementoinut toimintaa, jopa tavalla mikä nykyisen Suomen demografiassa ei välttämättä ole järkevin mahdollinen. Yksi oleellisen merkittävä asia mistä tässä kyselyssä ei ole kysytty mitään on taide; taiteellinen taso, eli käytännössä toiminnan laatu ja merkitys. Ilman sitä toiminnaltamme putoaa pohja. Henkilökohtainen mielipiteeni on että tulevaisuuden Suomessa, jossa julkinen rahoitus mitä todennäköisimmin tulee pienenemään, olisi tärkeää panostaa riittävästi riittävään määrään teattereita, jotta tarpeeksi korkea laatu olisi mahdollista ylläpitää, jos ei kaikkialla niin edes valituissa paikoissa ympäri maata. Sen lisäksi voisi olla kiertuetoimintaa. Juustohöyläämisellä mennään väärään suuntaan, jossa pelkästään kurjistetaan kaikilta. Viime kädessä se tuhoaa yleisösuhteen ja vie toiminnalta pohjan.

Kuntavastaajat – kuntien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden vastaukset

Kuntavastaajista kulttuurijohtajiksi (kulttuurijohtaja, kulttuuripäällikkö tai johtavassa asemassa oleva) luokiteltavia oli 20. Talousjohtaja tai vastaavassa asemassa olevia oli vastaajista 10. Luottamushenkilöiltä saatiin 9 vastausta. Kuntavastaajia ei ole eritelty erikseen viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden osalta, koska luottamushenkilöiltä saatiin vähän vastauksia (n=9). Luottamushenkilöiden vastauksia saatiin 6 kaupungista. Viranhaltijoiden (n=34) osalta saimme 10 kaupungista vastauksia sekä kulttuuri- että talousjohtajilta.

Lisäksi muutama ei halunnut tulla identifioiduksi tarkemmin.

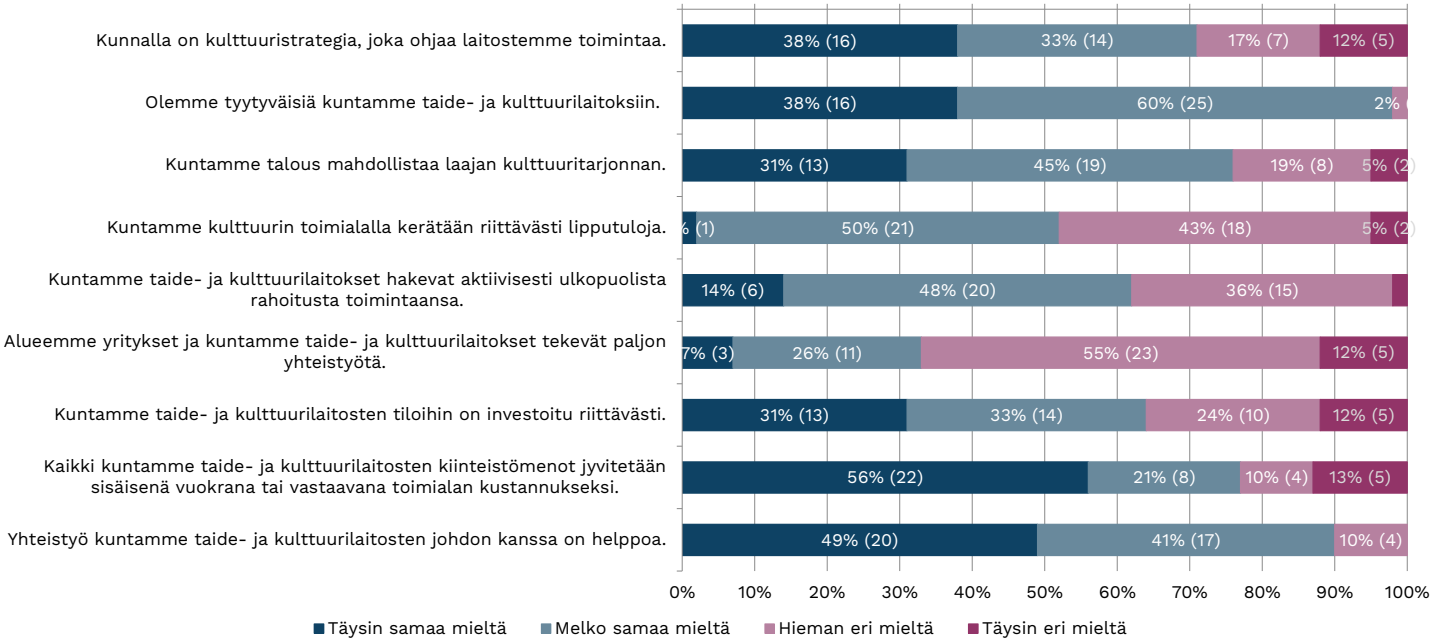
Tässä käsittelemme kuntien viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden (kuntavastaajat) vastauksia yhtenä kokonaisuutena, jolloin vastaajamäärä on enintään 43.

Pyysimme kuntavastaajia ottamaan kantaa esitettyihin väittämiin neliportaisella asteikolla: täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä, hieman eri mieltä, täysin eri mieltä. Vastaaja saattoi myös jättää kokonaan ottamatta kantaa väittämään. Väittämien jälkeen oli mahdollisuus täydentää vastauksia avoimella vastauksella.

Taide- ja kulttuurilaitosten vahvuudet (n=42)

Kuntavastaajia pyydettiin tarkastelemaan kuntien toimintaan liittyvien taide- ja kulttuurilaitosten vahvuuksia ja ottamaan niihin kantaa.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (kuntien toimintaan liittyvien) vahvuuksia koskevien väittämien kanssa (n=42)?

Kuntavastaajat ilmaisivat selvän tyytyväisyytensä kunnan taide- ja kulttuurilaitoksiin, sillä peräti 98 % vastaajista oli joko samaa tai melko samaa mieltä tätä koskevan väittämän kanssa. Vastaajat myös kokevat, että yhteistyö kunnan taide- ja kulttuurilaitosten johdon kanssa on helppoa (89 % samaa tai melko samaa mieltä).

Talouden kannalta kiinnostavaa tietoa on, se että vain 77 % kuntavastaajista oli joko samaa tai melko samaa mieltä siitä, että kunnan taide- ja kulttuurilaitosten kiinteistömenot jyvitetään sisäisinä vuokrina tai vastaavina toimialan kustannuksina. Ja 76 % oli samaa tai melko samaa mieltä siitä, että kunnan talous mahdollistaa laajan kulttuuritarjonnan. Strategisen ohjauksen kannalta mielenkiintoista on, että 71 %:lla on kulttuuristrategia, joka ohjaa laitosten toimintaa. Alueen yritysten kanssa ei vastausten perusteella yhteistyötä juurikaan tehdä, koska vain reilu kolmannes vastaajista oli sitä mieltä, että yritykset ja kunnan taide- ja kulttuurilaitokset tekevät paljon yhteistyötä.

Kuntavastaajat kommentoivat vahvuuksia koskevaa kysymystä omin sanoin mm. paikallisista olosuhteista, vahvuuksista (n=20). Ohessa otteita vastauksista.

Vahva esittävän taiteen vapaan kentän ammattilaisten toiminta ja verkosto Toimiva yhteistyö kaupungin kulttuurilaitosten ja vapaan kentän toimijoiden kesken. Kulttuuri ja tapahtumat on nostettu vahvasti esille kaupungin strategiassa ja elinvoimaohjelmassa kulttuuriohjelman lisäksi.

Suuri osa taidelaitoksista on yksityisiä, joita kaupunki merkittävästi tukee. Tämä mahdollistaa tarjonnan monipuolisuuden.

Vahva kansallisesti merkittävä kulttuuriperintö, johon nojata. Juuri avautuneet 2 taiteilijakotia lisännee kaupungin kiinnostavuutta aiemmasta.

Yleistyvä yhteistyö naapurikaupungin ja muiden toimijoiden kanssa. Orkesterilla erilaisia kiertäviä esityksiä, jolloin tullaan lähelle kuntalaisten arkea.

On osattu olla omatoimisia ja persoonallisia.

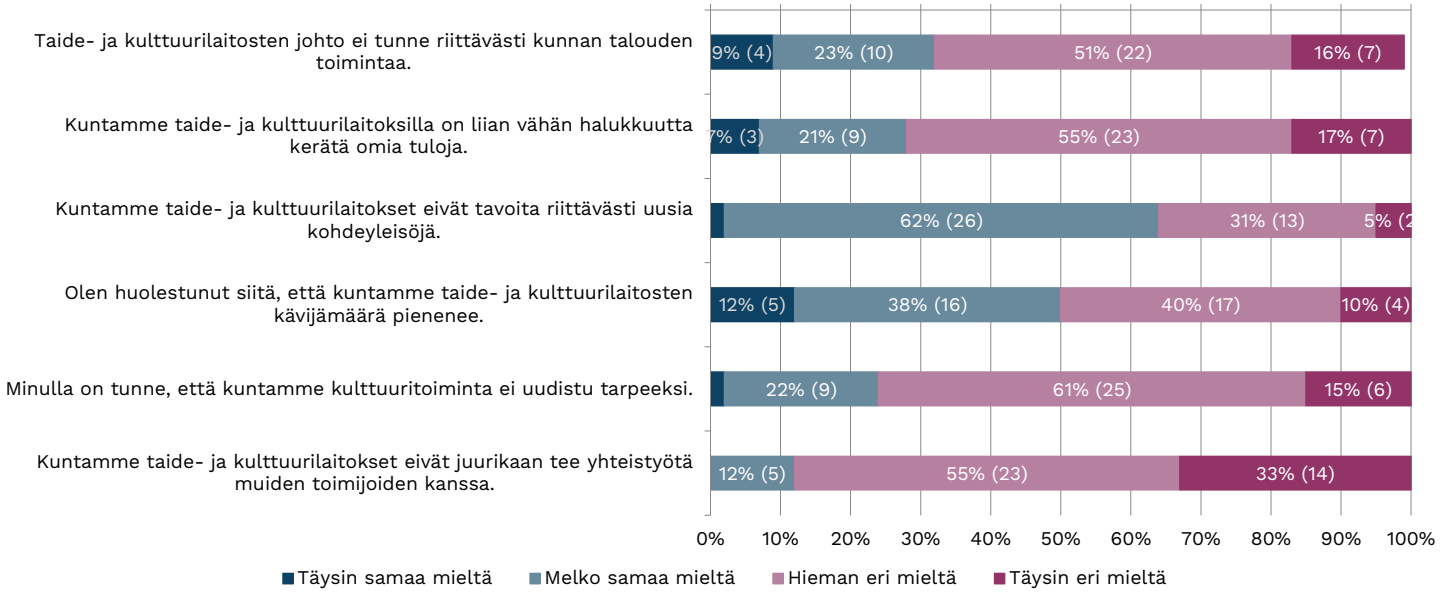
Organisaatiomalli, jossa kaikki kulttuuri- ja taidelaitokset ovat samaa vastuualuetta ja sitä johtavan kulttuurijohtajan alaisuudessa on selkeä ja tukee yhteistyötä sekä kehittämistä.

Organisaation sisäinen yhteistyö (sekä kulttuuritoimijoiden että muiden toimialojen välillä) on kehittynyt merkittävästi kuluvalla vuosikymmenellä.

Taide- ja kulttuurilaitoksiin liittyvät heikkoudet (n=43)

Kuntavastaajia pyydettiin tarkastelemaan, millaisia heikkouksia he ovat tunnistaneet tai on nähtävissä taide- ja kulttuurilaitosten toiminnassa.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (kuntien toimintaan liittyvien) heikkouksia koskevien väittämien kanssa (n=43)?

Kuntavastaajien vastauksissa heikkouksia koskevien väittämien osalta esille nousee erityisesti uusien yleisöjen tavoittamisen vaikeus. Eniten samaa mieltä vastaajat olivat sen kanssa, että kuntamme taide- ja kulttuurilaitokset eivät tavoita riittävästi uusia kohdeyleisöjä (64 % samaa tai melko samaa mieltä).

Puolet kuntavastaajista oli toiseksi eniten huolissaan siitä, että kävijämäärä pienenee (samaa mieltä tai melko samaa mieltä 50 %). Vastaavalla tavalla kuin taide- ja kulttuurilaitosten johtajat, myös kuntavastaajat eivät olleet samaa mieltä sen väittämän kanssa, että taide- ja kulttuurilaitokset eivät tekisi yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa (88 % hieman tai täysin eri mieltä väitteen kanssa).

Vastaajat halusivat vielä omin sanoin täydentää heikkouksia koskevia väittämiä (n=18). Ohessa otteita vastauksista.

Yksityistä rahoitusta ei haeta, kun on totuttu valtion ja kunnan tukeen. Tämä toimintaympäristö vaatii muutosta myös lainsäädännön osalta, kun osassa valtionavustukset estävät yksityisen rahan hakemisen toimintaan.

Ympäröivän seutukunnan heikko talous ja tahto osallistua kulttuurituotannon toteuttamiseen sekä kustannuksiin.

Kunnan taloudellinen yleistilanne ja -ilmapiiri - säästöt on päättäjätasolla helppo kohdistaa kulttuuriin, koska sitä ei nähdä niin vahvana hyvinvoinnin edistäjänä kuin liikuntaa ja urheilua. Talouden heiketessä ja väestön ikääntyessä päätökset sisältävät arvovalintoja.

Kulttuurilaitoksilla on ollut vahvat, pitkäaikaiset
johtajat, jotka ovat luoneet niihin omanlaiset toimintakulttuurit. Näitä ehkä jo vanhentuneita käytäntöjä ja toimintakulttuureita puretaan nyt tuoreiden johtajien toimesta. Kansainvälisyyden, saavutettavuuden osalta olemme vielä alkumatkalla.

Kulttuurilaitosten keskinäinen yhteistyö ei ole riittävän vahvaa.

Kehitettävän uuden rinnalla ei olla valmiita luopumaan mistään vanhasta, vaikka vanha olisi tehoton ja huono. Ei kyetä valitsemaan, mihin panostetaan.

Keskuskaupungin taide- ja kulttuurilaitokset joutuvat toteuttamaan alue- ja maakuntatason tehtäviä, vaikka rahoitus tulee pääosin kaupungin omilta veronmaksajilta. Tarvittaisiin uusia alue- ja maakuntatason rahoitusmalleja.

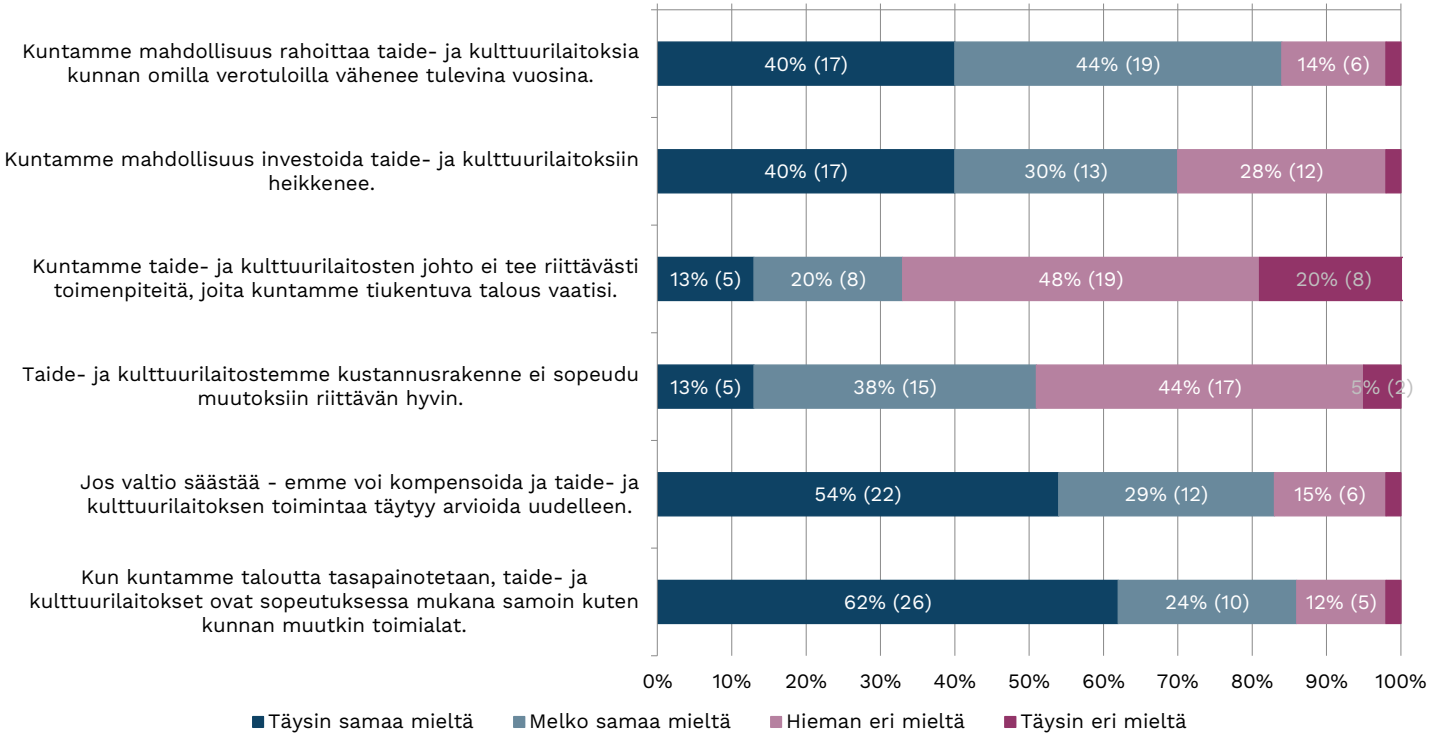
Museoiden johdon hidas uusiutumiskyky esim. yhteistyössä muiden laitosten kanssa ja uusien ideoiden omaksuminen. Vastustetaan kaikkea uutta.

Tilojen monipuolinen käyttö on kankeaa sekä ajattelussa pitäytyminen siihen, että näin on aina tehty. Uudenlaista ajattelua, kokeilevaa kehittämistä, heittäytymistä sekä tilannetajua voitaisiin lisätä.

Taide- ja kulttuurilaitoksiin liittyvät uhat (n=43)

Kuntavastaajia pyydettiin arvioimaan, mitkä asiat ovat uhkatekijöitä taide- ja kulttuurilaitosten tulevaisuudelle.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (kuntien toimintaan liittyvien) uhkia koskevien väittämien kanssa (n=43)?

Uhkien osalta kuntavastaajien näkemys on selkeä. Pääosa on yhtä sitä mieltä, että kun kunnan taloutta tasapainotetaan, ovat taide- ja kulttuurilaitokset sopeutuksessa mukana samoin kuten kunnan muutkin toimialat (samaa mieltä tai melko samaa mieltä 86 % vastaajista). Ja tässä täysin samaa mieltä olevien osuus oli peräti 62 % prosenttia vastaajista.

Taloudellisesti vaikeat ajat näkyvät muidenkin väittämien kohdalla. Yhtä lailla kuntavastaajat ovat samoilla linjoilla siitä, että kunnan mahdollisuus rahoittaa taide- ja kulttuurilaitoksia kunnan omilla verotuloilla tulee vähenemään tulevina vuosina (84 % samaa tai melko samaa mieltä). Ja jos valtio säästää, ei kunta voi kompensoida valtion säästöjä ja taide- ja kulttuurilaitoksen toimintaa täytyy arvioida uudelleen (83 % samaa tai melko samaa mieltä).

Kuntavastaajat olivat vähiten samaa mieltä väittämän kanssa, että taide- ja kulttuurilaitosten johto ei tekisi riittävästi toimenpiteitä, joita kunnan tiukentuva talous vaatisi (kolmannes samaa tai melko samaa mieltä). Näyttäisi siis siltä, että kunnan yleinen taloustilanne joka tapauksessa vaikuttaa vahvasti taide- ja kulttuurilaitoksiin toimintamahdollisuuksiin.

Kuntavastaajat halusivat vielä omin sanoin täydentää uhkia koskevia väittämiä (n=19). Ohessa otteita vastauksista.

Teatteripuoli ja kirjastopuoli pysyy muutoksissa mukana, orkesterilla hieman vaikeuksia vähäisen resurssin vuoksi, museoiden uusiutumiskyky esim. yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa on uhka.

Valtion rahoituksen merkittävä leikkaus johtaa väistämättä rahoituksen jatkuvuuden tarkasteluun ja tämä ainakin lyhyellä aikavälillä pysäyttää hyvällä alulla olevan kehityksen yhteisproduktioissa ja katsojamäärissä.

Vaikka rahat ei riitä, kaupungissa on päätetty satsata kulttuuriin investointeina. Kulttuuri käyttää tätä perusteluna myös laajennuksia suuremmille käyttötalousmäärärahalisäyksille. Eivät sitoudu samoihin toiminnan tehostamisvaateisiin ja uudistuksiin.

Talouden tasapainottamisen toimenpiteet kohdentuvat nyt vahvasti juuri kulttuuritoimeen kunnassamme. Tämä on päättäjien osoittamaa arvovalintaa ja säästöpäätösten täytäntöönpanon hoidamme virkahenkilöinä.

Valtionosuusrahoituksen väheneminen, kiinteistöinvestointitarpeet.

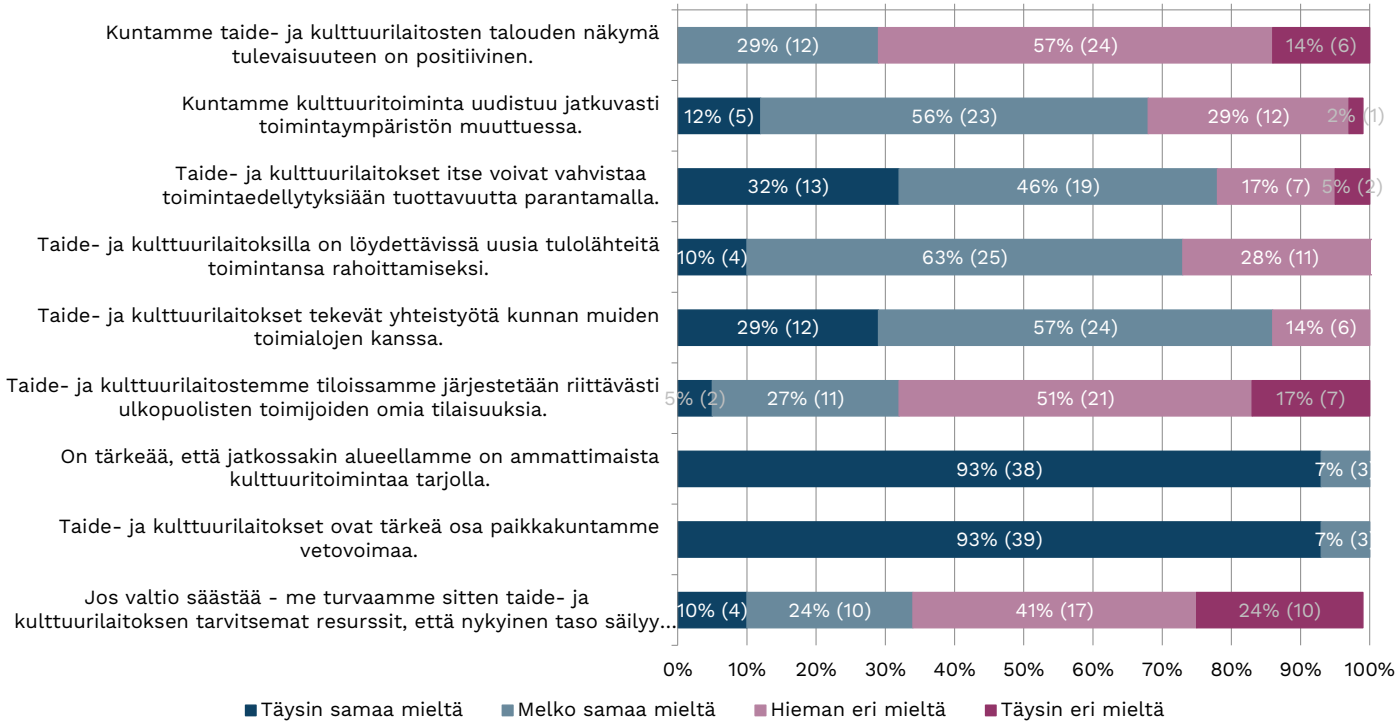
Taloudellisen tuen riittävyys ylläpitämään toiminnan tasoa.

Kulttuurin näivettymisen, mikä johtaa ihmisten hyvinvoinnin heikkenemiseen. Kulttuurin merkitys on todennettu hyvinvointia tuovana elämän osa-alueena, se tulisi muistaa liikunnan rinnalla.

Taide- ja kulttuurilaitosten mahdollisuudet (n=43)

Kuntavastaajia pyydettiin myös tarkastelemaan, millaisia mahdollisuuksia he näkevät taide- ja kulttuurilaitosten toiminnassa.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (kuntien toimintaan liittyvien) mahdollisuuksia koskevien väittämien kanssa (n=43)?

Kuntavastaajat näkevät mahdollisuuksia olevan paljonkin. Mahdollisuudet pohjautuvat muun muassa tavoitteeseen turvata alueella ammattimainen kulttuuritarjonta. Kaikki vastaajat olivat joko täysin samaa mieltä tai melko samaa mieltä väittämän kanssa, että on tärkeää, että jatkossakin alueellamme on ammattimaista kulttuuritoimintaa tarjolla. Vastaavasti kuntavastaajat näkivät myös vahvasti, että taide- ja kulttuurilaitokset ovat tärkeä osa paikkakuntamme vetovoimaa (100 % joko täysin tai melko samaa mieltä).

Kuntavastaajatkaan eivät nähneet taide- ja kulttuurilaitosten talouden näkymää kovinkaan posi-

tiivisena (71 % vastaajista oli hieman tai täysin eri mieltä väittämän kanssa). Toisaalta 68 % (hieman tai täysin eri mieltä väittämän kanssa) vastaajista oli myös sitä mieltä, ettei taide- ja kulttuurilaitosten tiloissa järjestetä riittävästi ulkopuolisten toimijoiden omia tilaisuuksia. Voisiko tilojen käyttöä siis monipuolistaa nykyisestä ja nostaa tilojen käyttöastetta? Taide- ja kulttuurilaitosten johtajat toisaalta olivat sitä mieltä, että rahoista liian suuri osa menee joka tapauksessa vuokrakustannuksiin (59 % samaa tai melko samaa mieltä).

Kuntavastaajat halusivat kommentoida ja täydentää mahdollisuuksia koskevia väittämiä (n=13). Ohessa otteita vastauksista.

Yhteistyökuviot yksityisen puolen ja 3. sektorin kanssa. Uudet tulonhankintamallit, toki täytyy olla tarkka, ettei ala kilpailla vapailla markkinoilla. Kulttuurilaitosten käytössä olevia (yleensä kunnan omistamia) toimitiloja pitäisi saada avattua enemmän myös 3. sektorin käyttöön. Tilatehokkuuden ja käyttöasteiden nostaminen palvelisi kaikkia osapuolia. Tämä voisi olla yhtenä kriteerinä myös (toivottavasti) uudistuvassa valtionosuusmallissa.

Yhteistyön ja kiertävän toiminnan. Yhteistyötä tulee tehdä kaikilla mahdollisilla tavoilla ja kaikkien mahdollisten toimijoiden kanssa. Erityisesti tietysti ammattilaisten, mutta myös harrastajien ja yleensä kaupunkilaisten. Asenteissa tärkeää on kunnioittaa kaupunkilaisia ja heidän asiakkuuttaan - he maksavat viulut ja voivat siten antaa eräällä tapaa omistajaohjausta esimerkiksi omilla valinnoillaan käyvätkö he vai eivät meillä nauttimassa kulttuuria.

Koko maakunta voisi sitoutua keskuskaupunkien kulttuuritoiminnan ylläpitämiseen.

Yksittäiset ihmiset ottavat lisävastuuta kulttuurin rahoituksesta, eli lippujen ja osallistujamaksujen nosto hallitusti. Olemme liiaksi tottuneet siihen, että kulttuurista ei yksilön tarvitse maksaa, ei ainakaan kovin paljon.

Teatterien ja orkesterin yhteistyö ja kirjastojen ja ulkopuolisten toimijoiden kanssa yhteistyö on mahdollisuus, museoiden tulisi uudistua.

Mahdollisuus yhteiskehittämiseen kaupungin sopivan koon vuoksi. Kulttuurilaitokset ovat osa kaupungin konsernia.

Kulttuurin tulorahoituksen kehittäminen.

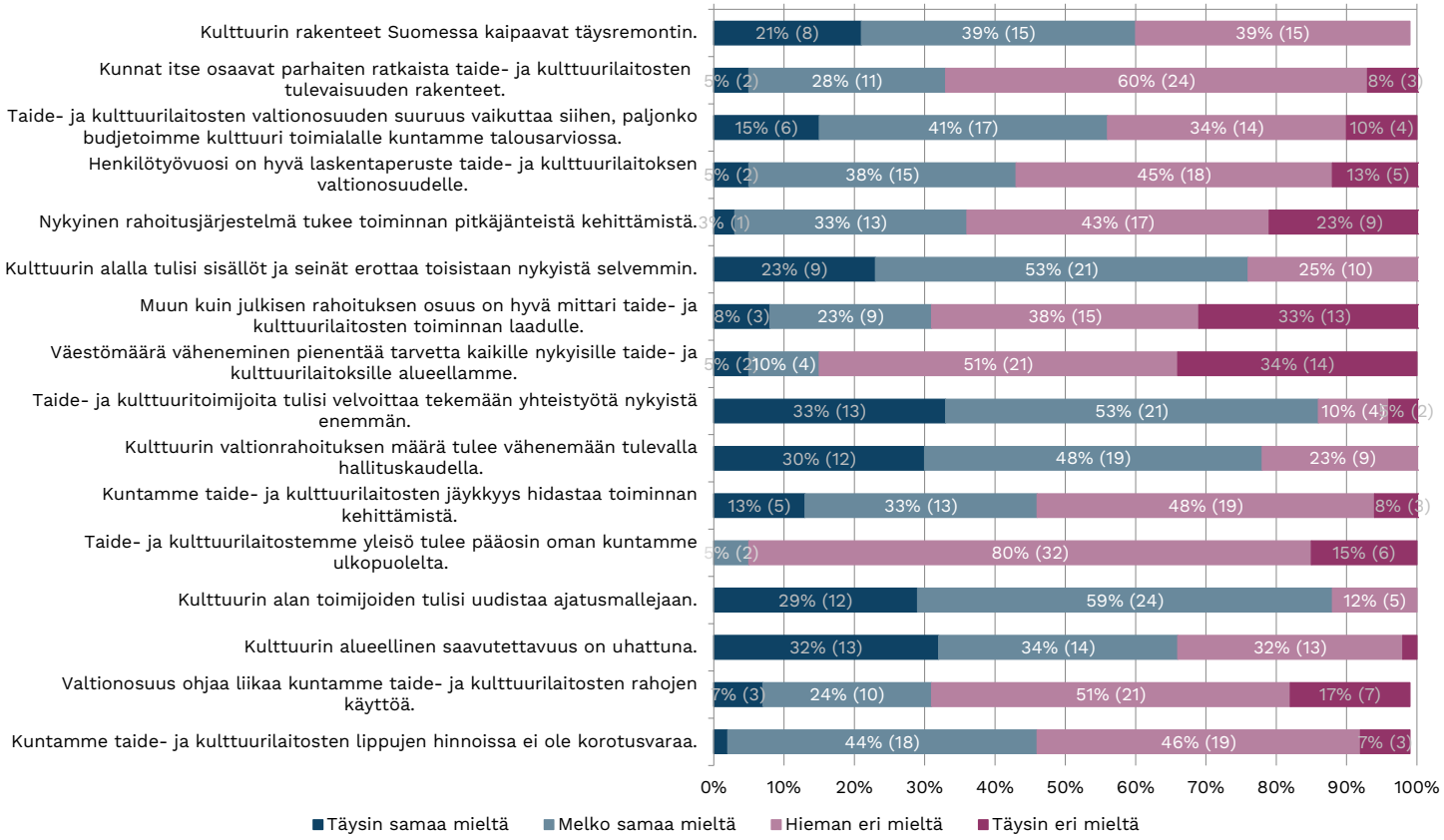
Uskon tahtotilan olevan kaupungissamme, että kulttuurilaitokset halutaan säilyttää, mutta onko se taloudellisesti mahdollista, se jää nähtäväksi tässä todella haasteellisessa tilanteessa.

Voisiko löytyä uudenlaisia yhteistyömalleja muiden toimijoiden ja organisaatioiden (yritystenkin?) kanssa.

Onko se niin vai ei – kulttuuripoliittisia väittämiä

Kuntavastaajille esitettiin koonti erilaisista väittämiä, joita voidaan luonnehtia kulttuuripoliittisessa keskustelussa usein esille nouseviksi väitteiksi taikka argumenteiksi. Ottamatta kantaa, onko väite tai argumentti totta, halusimme vastaajien itse ottavan niihin kantaa, mitä mieltä niistä ollaan.

Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa (n=43)?

Jos tarkastellaan pelkästään täysin samaa mieltä olevien näkemyksiä, kuntavastaajien kärkeen nousevat seuraavat väittämät:

- taide- ja kulttuuritoimijoita tulisi velvoittaa tekemään yhteistyötä nykyistä enemmän (33 %),
- kulttuurin alueellinen saavutettavuus on uhattuna (32 %), tai että
- kulttuurin valtionrahoituksen määrä tulee vähenemään tulevalla hallituskaudella (30 %).

Jos tarkastellaan pelkästään melko samaa mieltä olevia vastauksia, kärkeen nousevat seuraavat väittämät:

- kulttuurin alan toimijoiden tulisi uudistaa ajatusmallejaan (59 %),
- kulttuurin alalla tulisi sisällöt ja seinät erottaa toisistaan nykyistä selvemmin (53 %), tai että
- taide- ja kulttuuritoimijoita tulisi velvoittaa tekemään yhteistyötä nykyistä enemmän (53 %).

Kuntavastaajien vastausten vertailu taide- ja kulttuurilaitosten vastauksiin tuo esille, että kummassakin vastaajajoukossa melko samaa mieltä ollaan siitä, että kulttuurin alan toimijoiden tulisi uudistaa ajatusmallejaan. Kuntavastaajista tätä mieltä oli 59 % ja taide- ja kulttuurilaitosten vastaajista 49 %.

Toisaalta kuntavastaajien ja taide- ja kulttuurilaitosten vastausten välillä on myös painotuseroja. Kuten lippujen hintoja koskevan väitteen kohdalla. Taide- ja kulttuurilaitosten johtajien mielestä lippujen hinnoissa ei ole korotusvaraa (74 % samaa tai melko samaa mieltä) kun taas kuntavastaajista yli puolen mielestä korotusvaraa olisi.

Vähiten kannatusta kuntavastaajilta saivat väitteet, että väestömäärän väheneminen pienentää tarvetta kaikille nykyisille taide- ja kulttuurilaitoksille alueellamme (34 % täysin eri mieltä tämän väitteen kanssa). Tai että muun kuin julkisen rahoituksen osuus on hyvä mittari taide- ja kulttuurilaitosten toiminnan laadulle (33 % täysin eri mieltä). Viimeksi mainittu oli myös taide- ja kulttuurilaisten johtajille vähiten kannatusta saanut väittämä.

Vastaajat kommentoivat ja täydensivät väittämiä omin sanoin (n=14). Ohessa vastaajien avoimia vastauksia.

Taide ja kulttuuri pitäisi olla kaikille saavutettavissa tasavertaisesti.

Pääsylippujen korotuksella ei juurikaan ole vaikutusta kunnan talouteen, joten se toimii välillä pikemminkin kulttuuria vastaan.

Valtion rahoitus taiteeseen ja kulttuuriin on jatkossakin välttämätöntä, vastuuta ei voi siirtää kunnille.

Taide- ja kulttuurialalla on paljon ravisteltavaa ja kehitettävää. Kunnan sisällä vuoropuhelua tulee jatkaa ja käydä avointa keskustelua päättäjien ja kulttuuria tuottavien laitosten / yksiköiden kanssa.

Tarjonnan ja lippujen hinnoittelusta voisi olla enemmän variaatiota, joustoa ja dynamiikkaa sekä muita liitettäviä palveluita.

Tarjonnan ja lippujen hinnoittelussa voisi olla enemmän variaatiota, joustoa ja dynamiikkaa sekä palveluita.

Meillä ehkä vaivaa sellainen rakenteissa ja vanhoissa tutuissa toiminta / ajattelutavoissa kiinniolleminen. Tämä puolestaan vaikeuttaa ison kuva näkemistä. Pitäisi kyetä ajattelemaan toisin!

Valtionosuudet eivät ohjaa päätöksentekoa, koska korvamerkityn rahan poistuminen on saanut päättäjät unohtamaan asian. Pitkäjänteisyys on sana, jota nykypäättäjät joutuvat etsimään sanakirjasta.

Lippujen hinnoittelussa tulisi ottaa käyttöön erilaisia muuttuvia hintoja ja kelluvia mekanismeja. Toki niin että lipun hinnoista saa selvän.

Kaikkien toimijoiden (ei pelkästään kulttuurin) tulisi aika ajoin uudistaa ajatusmallejaan.

Meillä teatteri-ooppera-kirjasto-orkesteri keksii koko ajan uusia toimintamuotoja ja yhteistyökuvioita, museo junnaa paikallaan.

Hankala työllisyystilanne haastaa lippuhinnan nostoa.

Palveluja pitäisi pysytä viemään asiakkaiden lähelle tavalla tai toisella.

Valtionosuuksien ”korvamerkitsemättömyys” on edelleen ongelma, ainakin meidän kunnassamme. Valtionosuuksien (ja usein sitä myöten toiminnan järjestämisvelvoitteiden) kasvaessa valtionosuuden jäävät kunnan ”pohjattomaan kassaan” eikä niitä ohjata ko. kulttuurilaitosten käyttötalouteen. Vastaavasti leikkaukset valtionosuuksiin vähennetään välittömästi ko. kulttuurilaitosten budjetista.

Minkälaisia tuottavuustoimia kunnassanne kohdistuu kulttuurin toimialalle?
Kysyimme kuntavastaajilta vielä erikseen, millaisia tuottavuustoimia kulttuuriin mahdollisesti jo nyt jo kohdistuu. Kysymykseen vastasi 23 vastaajaa. Ohessa otteita avovastauksista.

Ei mitään.

Kulttuurin toimialan talousarvio ei ole seurannut kustannuskehitystä, mikä käytännössä pienentää resursseja.

Toiminnan kehittämistä tehdään koko ajan, jotta lipputuloja saataisiin kerrytettyä enemmän. Myös maksuttomissa tapahtumissa vaikuttavuuden mittarointia on kehitetty, jotta kulttuurin vaikuttavuus nousisi entisestään.

Säästövelvoitteita, rekrykieltoja yms.

Kulttuuri on muiden toimialojen tavoin osana talouden tasapainottamisohjelmaa.

Lippujen hintojen korotukset (jo tehty). Tuotantotapojen (ulkoiset vs sisäiset resurssit) tarkastelu.

Tulotavoitteita on korotettu ja taidelaitoksilta odotetaan oman toiminnan tehostamista ja uudistumista.

Säästöjä ja leikkauksia 3 vuoden ajalle eli valtuustokaudelle.

Monia rinnakkaisia ja kaupungin tasoisia, esim. talousarvion kehys, siinä väkilukuun ja kaupungin kasvuun liittyviä rahoitusta määrittäviä ehtoja. Kaupungintasoinen tuottavuusohjelma toimialoittain; kustannusrakenteeseen, palvelujen määrittelyyn, rahoituksen kokonaisuuteen ja hinnoitteluun ja sen periaatteisiin liittyviä ehtoja. Lisäksi moninaisia palveluverkkoon ja palvelurakenteeseen liittyviä tuottavuustoimia. Edelleen mm. investointien hallintaan liittyviä tuottavuustoimia. Nettobudjetointiin liittyvät kokonaisperiaatteet. Erilaisten päällekkäisten rakenteiden poistaminen.

Kulttuurilaitoksille on asetettu tuottotavoitteita, esim. lipunmyynnin ja ulkopuolisen rahoituksen saamiseksi.

Vähäisiä säästötoimia.

Tällä hetkellä orkesterimme talous sakkaa, lipputulot tipahtaneet, palkat ja muut kulut nousevat. Tämä on huono yhtälö, jonka kaupungin tulee ratkaista omassa talousarvioprosessissaan.

Suunnittelemme toiminnan kehittämisen vuoksi palveluverkon karsimista.

Tilojen käytön tehostamista, henkilöstön rekrytointien ja ulkopuolisten palveluostojen rajoittamista.

Laitoksissa on käyty YT-neuvotteluja. Kaupungin tukea / rahoitusosaa on leikattu ja tullaan jatkossakin leikkaamaan.

Kolmivuotinen säästöohjelma on kohdistunut myös kulttuurin toimialalle. Toisaalta kunta kompensoi edelliset vos-leikkaukset täysmääräisenä.

Uudelleen organisoitumista, tulostavoitteiden nostoa, tilakustannuksien karsimista, palveluiden ostoa oman toteuttamisen sijasta.

Käyttötalouden kiristyksiä. Menoleikkauksia, vakanssien täyttämättä jättäminen, mahdolliset lomautukset ym.

Kaupungin yleiset säästöpaineet kohdistuvat myös kulttuurin toimialalle.

Entä minkä pitäisi muuttua, jotta taide- ja kulttuurilaitoksilla olisi jatkossakin edellytykset toimia kunnassanne?

Halusimme kuntavastaajilta myös ajatuksia siitä, minkä pitäisi sitten muuttua, jotta taide- ja kulttuurilaitoksilla olisi edellytyksiä toimia kunnassa tulevinakin vuosina. Kysymykseen saatiin 22 vastausta. Ohessa otteita avovastauksista.

Vastakkainasettelu taide vs urheilu pitäisi lopettaa budjettineuvotteluissa.

Yksityisen rahoituksen osuutta tulee nostaa. Kiinteistöjen tulee olla ympärivuotisessa laajassa käytössä eikä vain yhden toimijan.

Yksityisen rahan määrän pitäisi kasvaa. Esim. museon pääsylippu voisi maksaa kympin sijasta kaksi kymppiä.

Lisää rohkeutta uudistua.

Kulttuurin läsnäolon todentaminen, tarpeellisuus sekä mahdollisuudet kulttuurille tulisivat olla kaupungin strategiassa selkeästi kirjattuna, jotta sille varatut eurot pysyisivät hyvällä tasolla.

Ymmärretään kulttuurin vaikutus viihtyvyydessä, vetovoimassa. Kulttuuri on äärimmäisen kustannustehokas kuntalaisten olojen parantaja

Taidelaitosten oman tulonmuodostuksen kasvattaminen on välttämätöntä. Lipunhintojen korotus maltillisesti on keinovalikossa, mutta painopisteen tässä pitäisi olla kumppanuuksien lisäämisessä sekä esim. julkisesti omistettujen tai tuettujen tilojen käytön tehostamisessa jne.

Lipputuloja ja ulkoista rahoitusta tulisi saada lisää. Kiinteistökustannukset tulisi saada alaspäin.

Selkeästi kulttuurin eurot kuntien kulttuuritoimelle, eikä ohjausta kunnan pohjattomaan kassaan.

Edelleen tarivitaan vahvistusta siitä, että kulttuuripalvelut ovat sekä elinvoima- että hyvinvointipalveluja. Näiden yhteiskunnallisen aseman ymmärtäminen, lisäksi saavutettavuuden parantaminen ja mittaamisen kehittäminen

Jonkinlaista yhteistoimintaa tulisi kehittää. Itse näen mahdollisuuksia esim. yhteisissä työtekijöissä. Tilojen avaaminen muuhun kuin esim. teatterikäyttöön ts. ulosvuokraustoimintaa.

Kulttuurin vaikutuksia matkailuun, hyvinvointiin ja osallisuuden ylläpitoon ei ymmärretä. Tietoisuutta näistä tulisi lisätä. Myös päätöksenteon pitkäjänteisyys ja valtion julkinen panostus kulttuuriin on välttämätöntä, jotta lyhytjänteinen (paikallis)politikointi ei aiheuttaisi tuhoja.

Peruskorjatut seinät vievät toimintarahat. Investointien poistojen ei pitäisi rasittaa käyttötaloutta. Vaikka ne ovat eri momenteilla niin kokonaisuus katsotaan aina yhtenä ja silloin seinien kanssa ei neuvotella.

Yleisömäärän kasvu antaa/antaisi enemmän liikkumatilaa- samoin tilojen suurempi monikäyttöisyys.

Taide- ja kulttuurirahoituksen perustaa pitäisi pitkäjänteisesti vahvistaa ja rahoituspohjaa laajentaa niin, että vastuu ei jää pelkästään keskuskaupungin veronmaksajien varaan.

Kulttuurilaitosten, kunnan ja yritysten suurempi yhteistyön kehittäminen.

Kokonaisvaltainen uudistus.

Yleisötyön tulisi olla huomattavasti aktiivisempaa, moninaisempaa ja osallistavampaa. Kulttuurikeskustelua tulisi lisätä merkittävästi sekä tehdä kunnassa aktiivisempaa kulttuuripolitiikkaa.

Kulttuurin merkityksellisyyden ja vaikuttavuuden mittaamisen tulisi kehittyä. Rahoitusmallien tulisi siirtyä kannustavampaan suuntaan. Taiteellisen vapauden tulee säilyä, mutta rahoitus voisi kannustaa esim. kasvaviin asiakasmääriin.

Muutosvastarinnan olisi hyvä murtua sekä kulttuuri- ja taidelaitosten sisällä että luottamushenkilöiden keskuudessa. Meidän pitää ajatella asioita uusiksi asiakaslähtöisyys vahvasti huomioiden. Se on paras tapa turvata edellytyksiä ja kutsua kulttuurin pariin laajoja kaupunkilais- ja vierailijajoukkoja.

Rahoituksen vakaus, joka edellyttäisi toiminnan järjestämismallien tarkastelua ja todennäköistä täysremonttia. Myös htv-perustainen valtionosuusjärjestelmä on vähän mennyttä maailmaa ja vos-perusteiden pitäisi kiinteämmin linkittyä laitosten toimintaan ja tiloihin.

Kunnolliset ja toimivat tilat taide- ja kulttuurilaitoksille sekä riittävä julkinen rahoitus.

Muita kommentteja ja terveisiä

Vastaajilta saatiin kyselyn lopussa monipuolisesti palautetta ylipäätään kyselystä sekä teemasta (n=36). Ohessa palautteen antia.

Kulttuuripoliittinen selonteko vaikuttaa tällä hetkellä hiukan vastuunpakoilulta, kun se korostaa entistä enemmän yksityisen rahoituksen osuutta. On ymmärrettävää, että valtion ja kunnan rahoitus tulee väistämättä vähenemään, mutta niin kauan kuin teattereilla on lakisääteisiä tehtäviä, on toiminnan rahoitus turvattava. Jos rahat vähenevät, ei niitä voi kaikilta vähentää samassa suhteessa ja leikata kuoliaaksi, vaan väistämättä teatterikentän koko tulee varmasti pienenemään. Yksityisen rahoituksen lisäämiseksi on saatava enemmän instrumentteja sen onnistumiseksi, ennen kuin sen nostamista voidaan edes edellyttää lakisääteisiltä toimijoilta.

Kuntien pitäisi pystyä tarjoamaan 1/3 osa teattereiden toimintayksiköiden rahoituksesta. 1/3 tulisi valtiolta ja 1/3 lipputuotoista. Tämä rakenne mahdollistaisi riittävät resurssit tuotantoihin.

Kulttuurilaitokset ovat tärkeä osa kuntien veto- ja pitovoimaa.

Kilpailuneutraliteettilakia tulisi noudattaa myös kuntien/valtion kulttuuritoimijoiden keskuudessa. Osa kaupunginorkestereista myy ulkopuolisille promoottoreille tilauskeikkoja alihintaan 'veronmaksajien rahoilla'. Laki on ihan yksiselitteinen, mutta sitä ei noudateta.

Nykyinen kehittämisen puhe kiertyy talouteen eikä siksikään ole helppoa eritellä todellisia ongelmia saati nähdä niitä yhteisinä. Talouden vuoksi tehdään helposti myös strategisten arvojen vastaisia päätöksiä. Kentällä kaivataan lisää näköaloja ja enemmän arvojohtamista sekä nuorten, eri sukupolvien kohtaamista.

Kunta on usein merkittävä toimija myös kolmannen sektorin kulttuuriorganisaatioiden toiminnassa. Kunnan edustajana en kokenut, että kyselyssä olisi ollut juurikaan tilaa tälle.

Toivon kauas katsovaa ajattelua ja korkealaatuisen ammattiorkesterikentän pysymistä koko maan laajuisena, jotta mahdollisimman monella on mahdollisuus tulla kuulemaan ja kokemaan niin maksuttomia kuin maksullisiakin tapahtumia. Kulttuuri on ihmisen perusoikeus ja elinehto.

Monessa kohdassa vastausvaihtoehdot eivät vastanneet sitä, mitä olisi halunnut vastata. Annetut vaihtoehdot eivät sopineet kysymyksen asetteluun. Eli mikä on sävyero Melko samaa mieltä ja Hieman eri mieltä.

Kuntaliitto voisi olla aloitteentekijä ja kerätä kuntien kulttuurijohdot yhteen ja jakaa ideoita ja kehittää yhteistyötä esim. yhteiskonsertti orkestereilla, teatteriesitysten ”vaihtaminen” ja varsinkin museoiden toiminnan kehittäminen. Yritykset mukaan kehittämään kulttuuritoimintaa kunnissa.

Museoiden valtionosuusjärjestelmä tulee uudistaa vastaamaan tämän päivän museokentän toimijoiden rooleja ja tehtäviä. Nykyjärjestelmä on epäoikeudenmukainen erityisesti niille museoille, kuten …. jonka toiminta on radikaalistu uudistunut ja kasvanut viimeisen viiden vuoden aikana. Kun museoiden vos-malli luotiin, eniten saivat ns ikiaikaiset vanhat museot. Uudemmat ja toimintaansa kehittäneet ja laajentaneet museot jäivät paljon pienemmille vos-osuuksille.

Kuntaliitto voisi hillitä kysely- ja raportointipuppugeneraattorin tehoja. Tuntuu liian usein siltä, että aika menee kaikkeen muuhun kuin vastuulle annetun laitoksen toiminnan kehittämiseen. Se menee kyselyihin, raportteihin, jäykkiin tietojärjestelmiin ja mahdottomaksi kasvaviin henkilöstöongelmiin ja niiden täysin tehottomaan ratkaisusirkukseen.

Puhutaan siitä, että rahoituspohjaa tulisi laajentaa, mutta samaan aikaa ei tarjota työkaluja / mahdollisteta sitä, esim. yksityishenkilöiden lahjoitusten verovähennys pitäisi vihdoin saada läpi, ja yritysten verovähennyksen maksimimäärää nostettua.

Kulttuuri on nähtävä myös kriisinkestävyyden resilienssina. Kulttuurin merkitystä tulee korostaa, varmaan teettekin sitä. Monesti ylimmän johdon kuin luottamushenkilöiden silmät avautuvat kun vierailevat esim. kokoelmakeskuksessa. Näkymätön kulttuurityö on tehtävä näkyväksi ja arvostetuksi.

VOS-toimijoita on liikaa, pienimpiä yksiköitä tulisi kiireesti ryhtyä yhdistämään esimerkiksi maakuntakeskusten teattereiden ja orkesterien alle. Ei alueellisuus mihinkään katoa, kun toimitaan viisaasti ja keskustoimijalla on velvollisuus palvella satelliittejaan. Mutta VIISAASTI, Maakuntaorkesterit, vrt. Ruotsin malli!

Kulttuuri on veturi, joka tuo kuntaan muutakin taloudellista aktiviteettia. Kulttuuri on investointi, joka paitsi tuottaa hyvinvointia, myös pitää talouden rattaat pyörimässä. Tulevaisuudessa tulevat menestymään ne kaupungit, joissa on rikasta ja hyvin järjestettyä kulttuuritoimintaa.

Kulttuurilaitokset ovat selkeä ja tärkeä osa suomalaista luottamusyhteiskuntaa (Turun yliopiston tutkimus) sekä kaupunkien vetovoimaa. Ne ovat yhteiskuntamme peruspalikoita, mutta joutuvat usein vastakkain asetetuksi muiden palveluiden kanssa. Vastakkainasettelun sijasta valtion ja kuntien toimien tulisi kannustaa entistä vaikuttavampaan kulttuuritoimintaan.

Matkustamisen mahdollisuuksia kunnasta toiseen, kulttuurin pariin, olisi hyvä kehittää ja tukea.

Lisää rahoitusta ammattiteattereille

Kaikki ymmärtävät ja tietävät ettei markkinatalouden ehdoilla tehdä parempaa taidetta, lisää viihdettä ja lammasmaisia valintoja kylläkin. Mutta kukaan ei uskalla haastaa eikä sanoa tätä suoraan ja isolla joukolla. Taiteilijat on nyljetty ja lannistettu tällä jatkuvalla markkinapöpinällä ja organisaatiojumaloinnilla. Millä tavalla organisaatio tekee taidetta? Ei mitenkään, taiteilijat tekevät taidetta! Ja taiteilijoita syyllistetään siitä, että suomalainen taide tekee kuolemaa.

Suomalainen kulttuuri ja sen diversiteetin eri ammatilliset sekä taiteen harrastuslaitokset kuuluvat Suomen tärkeimpiin voimavaroihin, joista suomalaisuus voidaan tunnistaa. Niiden tukeminen valtion ja kuntien taholta on erittäin tärkeää maamme henkisen ilmapiirin ylläpitämiseksi sekä kansainvälisen näkyvyytemme vahvistamiseksi määrärahojen ollessa valtion budjetinkin kohdalla vain 3,2 % BKT:stamme ja valtion / kuntien menoissa vain 1,7%. Luvut ovat hyvin alhaiset ja linjassa eurooppalaisten valtioiden kanssa. Jos suomalaista taidetta ja kulttuuria ei olisi, ei olisi suomalaisuuttakaan lyhyen itsenäisyytemme aikana.

Tämä on erittäin tärkeä selvitys. Julkisten kulttuuripalvelujen järjestämistavat ja kulttuurin valtionosuusjärjestelmä on muokattava vastaamaan nykypäivän toimintoja ja tarpeita.

Taide- ja kulttuuriorganisaatioiden vastausten yhteenveto

Taide- ja kulttuurilaitosten tilannekuva on selvästi kaksijakoinen. Organisaatiot kokevat toimintansa sisällöllisesti vahvaksi, yleisön arvostamaksi ja yhteiskunnallisesti merkitykselliseksi, mutta samalla tulevaisuutta leimaavat rahoitukseen, kustannuskehitykseen ja toimintaympäristön muutoksiin liittyvät huolet.

Keskeiset heikkoudet liittyvät tiloihin, henkilöstöresurssien riittämättömyyteen ja talouden ennakoimattomuuteen. Suurimmat uhat ovat valtionosuuksien leikkaukset, kuntarahoituksen väheneminen ja kulttuurin kulutuksen heikkeneminen. Merkittävimmät mahdollisuudet puolestaan liittyvät yhteistyöhön, kansainvälistymiseen, matkailuun, uusiin tulonlähteisiin sekä toiminnan jatkuvaan uudistamiseen.

Kokonaisuutena kenttä uskoo vahvasti omaan sisältöönsä ja merkitykseensä. Suurimmat huolet kohdistuvat ennen kaikkea tulevien vuosien rahoituksen kestävyyteen.

Vahvuudet

1. Osaavassa ja sitoutuneessa henkilöstössä näkyy
- vahva ammattiosaaminen
- sitoutuneisuus
- hyvä työilmapiiri ja
- vahva yhteisöllisyys.

Monet organisaatiot pitävät henkilöstöään tärkeimpänä menestystekijänään.

2. Vahva yleisösuhde ja tunnettavuus, sillä
- 98 % pitää itseään suosittuna toimijana
- 93 % kokee olevansa näkyvä toimija alueellaan ja
- 91 % kokee olevansa haluttu työnantaja.

3. Yhteistyötä tehdään laajasti erilaissa verkostoissa
- muiden kulttuurilaitosten kanssa
- vapaan kentän kanssa
- kuntien kanssa
- oppilaitosten kanssa ja
- kansainvälisesti.

4. Kulttuurin merkitys kunnille on suuri sillä
- 90 % kokee, että kunnissa halutaan säilyttää ammattimainen kulttuuritoiminta ja
- 94 % arvioi kuntalaisten pitävän toimintaa tärkeänä.

Heikkoudet

1. Talouden hauraus on merkittävin rakenteellinen heikkous.
- Vain 36 % oli sitä mieltä, että talous on tasapainossa.

2. Tilat ja kiinteistökustannukset tuottavat jo nyt ongelmia kun
- tilat eivät tue toimintaa
- korjausvelka on suuri
- vuokrakustannukset kasvavat eikä
- tiloihin ole investoitu riittävästi.

3. Liian pienet henkilöstöresurssit näkyvät
- henkilöstön kuormituksena

- liian pieninä organisaatioina
- hallinnon ja tuotannon ylikuormituksena ja
- vaikeutena kehittää toimintaa.

4. Riippuvuus julkisesta rahoituksesta. Monen organisaation toimintamalli perustuu edelleen
- kuntarahoitukseen
- valtionosuuteen ja
- avustuksiin.

Uhat

Suurimpana yksittäisenä uhkana nähdään valtionosuuksien leikkaukset ja kuntarahoituksen kiristyminen.
- Kuntatalouden kiristyminen näkyy lähes kaikissa avoimissa vastauksissa.

Myös yleinen taloustilanne huolettaa, kuten
- kotitalouksien ostovoiman heikkeneminen
- lippujen hinnankorotusmahdollisuuksien rajallisuus
- yritysrahoituksen saatavuus ja
- sponsorituen väheneminen.

Kulttuurin alueellisen saavutettavuuden heikkeneminen. Pelätään
- palveluiden keskittymistä
- pienten toimijoiden katoamista ja
- alueellisen kulttuuriverkon kaventumista.

Mahdollisuudet

1. Yhteistyötä pidetään tärkeimpänä kasvun mahdollisuutena, kuten
- yritysyhteistyö
- kuntien välinen yhteistyö
- vapaan kentän yhteistyö ja
- hyvinvointialueyhteistyö.

2. Investoinnit myös merkittävä kasvun mahdollistaja. Rakennetaan
- uusia kulttuuritaloja
- museohankkeita
- uusia näyttelytiloja ja
- kulttuurikeskuksia.

3. Matkailu nähdään kasvun ja vetovoiman kannalta mahdollisuutena, jossa
- kulttuurimatkailu
- tapahtumat
- kansainvälinen näkyvyys ja
- paikkakunnan vetovoiman lisääminen luovat mahdollisuuksia.

4. Toiminnan uudistaminen näkyy jo nyt, kun
- 92 % ilmoittaa uudistavansa toimintaansa jatkuvasti ja
- 82 % kokee kykenevänsä muuttumaan toimintaympäristön mukana.

Kuntavastaajien vastausten yhteenveto

Kuntavastaajien näkökulmasta taide- ja kulttuurilaitokset ovat ennen kaikkea kunnan vetovoimaa, identiteettiä ja elinvoimaa vahvistavia toimijoita, joiden laatuun ja merkitykseen ollaan erittäin tyytyväisiä. Suurimmat heikkoudet liittyvät yritysyhteistyön vähäisyyteen, rakenteiden hitaaseen uudistumiseen ja osin vanhentuneisiin toimintatapoihin.

Keskeisimmät uhat ovat kuntatalouden kiristyminen, valtionosuuksien mahdollinen väheneminen ja kulttuurin joutuminen osaksi säästöohjelmia. Suurimmat mahdollisuudet puolestaan liittyvät yhteistyön lisäämiseen, uusien tulolähteiden löytämiseen ja siihen, että kulttuurilaitosten merkitys kuntien vetovoiman, elinvoiman ja hyvinvoinnin tuottajina tunnistetaan nykyistä vahvemmin.

Vahvuudet

1. Kuntatoimijat ovat erittäin tyytyväisiä taide- ja kulttuurilaitoksiinsa, sillä
- 97,6 % on tyytyväisiä kuntansa taide- ja kulttuurilaitoksiin ja
- 90,3 % kokee yhteistyön laitosten johdon kanssa helpoksi.

2. Osaava henkilöstö ja vahvat organisaatiot selkeä vahvuus, jossa
- osaava henkilöstö
- ammattimaiset kulttuurilaitokset
- vahvat verkostot
- toimiva yhteistyö vapaan kentän kanssa ja
- kehittynyt organisaatiomalli.

3. Kulttuurin strateginen merkitys on tunnistettu. Monissa kunnissa kulttuuri on
- kirjattu osaksi kaupunkistrategiaa
- elinvoima- ja vetovoimatekijä ja
- matkailun ja identiteetin rakentaja.

Kuntavastaajat nostavat vahvuuksina esiin myös kulttuuriperinnön, kansainvälisyyden ja alueellisen näkyvyyden.

4. Investoinnit ja toimivat rakenteet vahvuuksia. Useissa kunnissa on
- tehty merkittäviä investointeja kulttuurikohteisiin
- rakennettu uusia tiloja ja
- kehitetty yhteistyötä toimialojen välillä.

Heikkoudet

1. Selkein rakenteellinen heikkous liittyy yritysrahoitukseen ja yritysyhteistyöhön, sillä
- vain noin kolmasosa arvioi yritysten ja kulttuurilaitosten tekevän paljon yhteistyötä ja
- toimintakulttuuri perustuu edelleen julkiseen rahoitukseen.

2. Hidas uudistuminen näkyy kentällä
- vanhoihin toimintamalleihin juuttumisena
- muutosvastarintana
- vaikeutena luopua vanhoista rakenteista ja
- hitaana uusiutumiskykynä erityisesti museoissa.

3. Tilahaasteet näkyvät muun muassa
- kiinteistöjen korjausvelkana
- tilojen käytön jäykkyytenä
- liian vähäisenä henkilöstöresurssina sekä
- laajana mutta kalliina palveluverkkona.

4. Kuntavastaajat arvioivat, että poliittiset päättäjät eivät toisaalta ymmärrä riittävästi:
- kulttuurilaitosten toimintaa
- toiminnan vaikuttavuutta ja
- toiminnan taloudellista merkitystä.

Uhat

1. Kuntatalouden heikkeneminen nähdään selkeästi

uhkana, jolloin
- 83,7 % arvioi kuntien kyvyn rahoittaa kulttuurilaitoksia verotuloilla heikkenevän ja
- 69,7 % arvioi investointikyvyn heikkenevän.

Avoimissa kommenteissa tuotiin esille jo säästöpaineet, pienenevät resurssit ja talouden tasapainottamisohjelmat.

2. Valtionosuuksien väheneminen, jota kunnat eivät pysty kompensoimaan. Joten
- 83 % katsoo, että jos valtio säästää, toimintaa joudutaan arvioimaan uudelleen.

3. Kulttuurin joutuu säästötoimien kohteeksi, sillä
- 85,7 % arvioi, että kulttuurilaitokset ovat mukana kunnan sopeutustoimissa samalla tavalla kuin muutkin toimialat.

4. Väestökehitys ja alueellinen eriytyminen näkyvät
- ikääntymisenä
- väestön vähenemisenä
- kulttuurimatkailun heikentymisenä
- palveluiden keskittymisenä ja
- pienten toimijoiden katoamisena.

Mahdollisuudet

1 Kulttuuri nähdään vetovoiman ja elinvoiman lähteenä, sillä
- 92,9 % pitää kulttuurilaitoksia tärkeänä osana paikkakunnan vetovoimaa ja
- 92,7 % pitää ammattimaisen kulttuuritoiminnan säilymistä tärkeänä.

Kulttuuri nähdään investointina eikä pelkkänä kustannuksena.

2. Yhteistyön lisääminen. Mahdollisuuksia nähdään erityisesti
- kuntien välisessä yhteistyössä
- yritysten kanssa tehtävässä yhteistyössä
- kolmannen sektorin kanssa
- kulttuurilaitosten keskinäisessä yhteistyössä ja
- kiertävissä palveluissa.

3. Uusia tulonlähteitä on löydettävissä, esimerkiksi
- yritysyhteistyö
- sponsorointi
- lipputulot
- palvelumyynti ja
- tilojen tehokkaampi hyödyntäminen.

4. Toiminnan uudistamista tapahtuu, sillä
- 68,3 % arvioi kulttuuritoiminnan uudistuvan jatkuvasti ja
- 78 % uskoo laitosten voivan vahvistaa toiminta-edellytyksiään tuottavuutta kehittämällä.

Selvitys taide- ja kulttuurilaitosten toimintaedellytyksistä kunnissa tulevina vuosina

TAIDE- JA KULTTUURIORGANISAATIOIDEN TILANNEKUVA

Kesäkuu 2026
Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Kyselyn tietoja käsitellään anonyymisti. Henkilö- tai kuntakohtaisia tietoja ei julkaista eikä anneta 3. osapuolelle. Henkilötietoja käsitellään Kuntaliiton tietosuojaselosteen mukaisesti.

1. Vastaajan tiedot

Etunimi
Sukunimi
Sähköposti

2. Vastaajan edustama organisaatio *

Kunta
Muu, mikä? _____

Taide- ja kulttuurilaitoksen johtajat: kysymyksissä 3–5 tarkoitetaan tietoja koskien laitoksenne sijaintikuntaa.

3. Kunta: *

4. Kunnan koko

Alle 2 000 as.
2 000 - 5 000 as.
5 001 - 10 000 as.
10 001 - 20 000 as.
20 001 - 50 000 as.
50 001 - 100 000 as.
Yli 100 000 as.

5. Maakunta

Etelä-Karjala
Etelä-Pohjanmaa
Etelä-Savo
Kainuu
Kanta-Häme
Keski-Pohjanmaa
Keski-Suomi
Kymenlaakso
Lappi
Pirkanmaa
Pohjanmaa
Pohjois-Karjala
Pohjois-Pohjanmaa
Pohjois-Savo
Päijät-Häme
Satakunta
Uusimaa
Varsinais-Suomi

6. Vastaajan asema

Laitoksen johtaja
Viranhaltija
Luottamushenkilö
Muu, mikä? _____

7. Kumpaan seuraavista kyselyistä vastaat *

Kysely taide- ja kulttuurilaitoksen johtajille
Kysely kunnan viranhaltijoille ja luottamushenkilöille

Kyselylomake taide- ja kulttuurilaitosten johtajille

Pyydämme vastaamaan esitettyihin väittämiin neliportaisella asteikolla: täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä, hieman eri mieltä, täysin eri mieltä. Voit myös jättää kokonaan ottamatta kantaa väittämään. Väittämien jälkeen on mahdollisuus täydentää vastauksia vapaalla tekstikentällä.

8. Kuka omistaa laitoksen? Laitoksen omistajatyyppi.
Kunta
Kuntayhtymä
Yksityinen säätiö tai yhdistys
Yksityinen osakeyhtiö
Muu, mikä? _____

9. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (laitosten toimintaan liittyvien) vahvuuksia koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Olemme suosittu toimija.				
Olemme haluttu työnantaja.				
Meillä on toimiva johtamisjärjestelmä.				
Meillä on strategia, joka ohjaa toimintaamme.				
Taloutemme on tasapainossa.				
Olemme näkyvä toimija alueellamme.				
Keräämme riittävästi lipputuloja.				
Haemme aktiivisesti ulkopuolista rahoitusta toimintaamme.				
Alueemme yritykset ovat meille tärkeä sidosryhmä.				
Tilamme ovat toimivat.				
Tiloihimme on investoitu riittävästi.				
Saavutamme kävijämäärätavoitteet.				
Yhteistyö kunnan viranhaltijajohdon kanssa on helppoa.				
Saamme kuntamme poliittiselta johdolta (valtuusto, hallitus) tuen toiminnallemme.				

10. Muu, mikä/mitkä asiat näet teillä vahvuutena?

_____

_____

11. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (laitosten toimintaan liittyvien) heikkouksia koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Henkilöstömme vaihtuu usein.				
Osaavaa henkilöstöä on vaikea löytää.				
Meillä on vain vähän mahdollisuuksia kerätä omia tuloja.				
Rahoistamme liian suuri osa kuluu vuokrakustannuksiin.				
Tilat ovat huonokuntoiset.				
Viestintämme ei tavoita kohdeyleisöä.				
Kävijämäärä pienenee.				
Toimintaa on hankala muuttaa.				
Emme juuri tee yhteistyötä alamme muiden toimijoiden kanssa.				

12. Muu, mikä/mitkä asiat näet teillä heikkoutena?

_____

_____

13. Missä määrin olette samaa tai eri mieltä seuraavien (laitosten toimintaan liittyvien) uhkia koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Pelkäämme, että valtionosuus vähenee.				
Pelkäämme, että kunnan rahoitus toimintaamme pienenee.				
Tiloihimme ei investoida riittävästi.				
Emme saa palkattua osaavaa henkilökuntaa.				
Kunta (viranhaltijat tai päättäjät) sekaantuvat johtamiseen.				
Kunnan poliittinen johto (valtuusto, hallitus, lautakunnat) sekaantuu toiminnan sisältöihin.				
Yleisö ei ole kiinnostunut toiminnastamme.				
Yhteistyökumppaneita on vaikea löytää.				

14. Muu, mikä/mitkä asiat näet teillä uhkina?

_____

_____

15. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (laitosten toimintaan liittyvien) mahdollisuuksia koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Talouden näkymä tulevaisuuteen on positiivinen.				
Uudistamme toimintaamme jatkuvasti.				
Voimme itse vahvistaa toimintaedellytyksiämme tuottavuutta parantamalla.				
Muutamme toimintaamme joustavasti toimintaympäristön muuttuessa.				
Etsimme jatkuvasti uusia tulolähteitä toimintamme rahoittamiseksi.				
Olemme löytäneet täysin uusia tulomuotoja.				
Teemme yhteistyötä muiden valtionosuutta saavien laitosten kanssa.				
Teemme yhteistyötä vapaan kentän toimijoiden kanssa.				
Teemme yhteistyötä kunnan muiden toimialojen kanssa.				
Tiloissamme järjestetään ulkopuolisten toimijoiden omia tilaisuuksia.				
Olemme mukana järjestämässä tapahtumia alueellamme.				
Alueemme yritykset ovat kiinnostuneita toiminnastamme.				
Kunnassamme halutaan, että jatkossakin alueellamme on ammattimaista kulttuuritoimintaa tarjolla.				
Kuntamme poliittinen johto kokee meidät tärkeänä paikkakunnan vetovoimalle.				
Kuntalaiset pitävät toimintaamme tärkeänä.				

16. Muu, mikä/mitkä asiat näet mahdollisuutena?

_____

_____

17. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kulttuurin rakenteet Suomessa kaipaavat täysremontin.				
Nykyinen lainsäädäntö ei estä toiminnan kehittämistä.				
Valtionosuus ohjaa rahojemme käyttöä.				
Henkilötyövuosi on hyvä laskentaperuste laitoksen valtionosuudelle.				
Nykyinen rahoitusjärjestelmä tukee toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä.				
Kulttuurin alalla tulisi sisällöt ja seinät erottaa toisistaan nykyistä selvemmin.				
Muun kuin julkisen rahoituksen osuus on hyvä mittari toiminnan laadulle.				
Valtionosuusjärjestelmä ohjaa epätarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin.				
Valtionosuusjärjestelmän tulisi sisältää nykyistä enemmän kannusteita.				
Taide- ja kulttuuritoimijoita tulisi velvoittaa tekemään yhteistyötä keskenään nykyistä enemmän.				
Työehtosopimukset estävät toiminnan kehittämisen.				
Kiinteiden kustannusten osuus on liian suuri.				
Kulttuurin valtionrahoituksen määrä tulee vähenemään tulevalla hallituskaudella.				
Jäykkyys hidastaa toiminnan kehittämistä.				
Yleisö tulee pääosin oman kuntamme ulkopuolelta.				
Kulttuurin alan toimijoiden tulisi uudistaa ajatusmallejaan.				
Kulttuurin alueellinen saavutettavuus on uhattuna.				
Lippujen hinnoissa ei ole korotusvaraa.				

18. Muut kommentit.

_____

_____

Kunnan taloudellinen ja poliittinen toimintakyky

Pyydämme vastaamaan esitettyihin väittämiin neliportaisella asteikolla: täysin samaa mieltä, melko samaa mieltä, hieman eri mieltä, täysin eri mieltä. Voit myös jättää kokonaan ottamatta kantaa väittämään. Väittämien jälkeen on mahdollisuus täydentää vastauksia avoimella vastauksella.

19. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (kuntien toimintaan liittyvien) vahvuuksia koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kunnalla on kulttuuristrategia, joka ohjaa laitostemme toimintaa.				
Olemme tyytyväisiä kuntamme taide- ja kulttuurilaitoksiin.				
Kuntamme talous mahdollistaa laajan kulttuuritarjonnan.				
Kuntamme kulttuurin toimialalla kerätään riittävästi lipputuloja.				
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitokset hakevat aktiivisesti ulkopuolista rahoitusta toimintaansa.				
Alueemme yritykset ja kuntamme taide- ja kulttuurilaitokset tekevät paljon yhteistyötä.				
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten tiloihin on investoitu riittävästi.				
Kaikki kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten kiinteistömenot jyvitetään sisäisenä vuokrana tai vastaavana toimialan kustannukseksi.				
Yhteistyö kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten johdon kanssa on helppoa.				

20. Muu, mikä/mitkä asiat näet teillä vahvuutena?

_____

_____

21. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (kuntien toimintaan liittyvien) heikkouksia koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Taide- ja kulttuurilaitosten johto ei tunne riittävästi kunnan talouden toimintaa.				
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitoksilla on liian vähän halukkuutta kerätä omia tuloja.				
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitokset eivät tavoita riittävästi uusia kohdeyleisöjä.				
Olen huolestunut siitä, että kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten kävijämäärä pienenee.				
Minulla on tunne, että kuntamme kulttuuritoiminta ei uudistu tarpeeksi.				
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitokset eivät juurikaan tee yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa.				

22. Muu, mikä/mitkä asiat näet teillä heikkoutena?

_____

_____

23. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (kuntien toimintaan liittyvien) uhkia koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kuntamme mahdollisuus rahoittaa taide- ja kulttuurilaitoksia kunnan omilla verotuloilla vähenee tulevina vuosina.				
Kuntamme mahdollisuus investoida taide- ja kulttuurilaitoksiin heikkenee.				
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten johto ei tee riittävästi toimenpiteitä, joita kuntamme tiukentuva talous vaatisi.				
Taide- ja kulttuurilaitostemme kustannusrakenne ei sopeudu muutoksiin riittävän hyvin.				
Jos valtio säästää - emme voi kompensoida ja taide- ja kulttuurilaitoksen toimintaa täytyy arvioida uudelleen.				
Kun kuntamme taloutta tasapainotetaan, taide- ja kulttuurilaitokset ovat sopeutuksessa mukana samoin kuten kunnan muutkin toimialat.				

24. Muu, mikä/mitkä asiat näet teillä uhkina?

_____

_____

25. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien (kuntien toimintaan liittyvien) mahdollisuuksia koskevien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten talouden näkymä tulevaisuuteen on positiivinen.				
Kuntamme kulttuuritoiminta uudistuu jatkuvasti toimintaympäristön muuttuessa.				
Taide- ja kulttuurilaitokset itse voivat vahvistaa toimintaedellytyksiään tuottavuutta parantamalla.				
Taide- ja kulttuurilaitoksilla on löydettävissä uusia tulolähteitä toimintansa rahoittamiseksi.				
Taide- ja kulttuurilaitokset tekevät yhteistyötä kunnan muiden toimialojen kanssa.				
Taide- ja kulttuurilaitostemme tiloissamme järjestetään riittävästi ulkopuolisten toimijoiden omia tilaisuuksia.				
On tärkeää, että jatkossakin alueellamme on ammattimaista kulttuuritoimintaa tarjolla.				
Taide- ja kulttuurilaitokset ovat tärkeä osa paikkakuntamme vetovoimaa.				
Jos valtio säästää - me turvaamme sitten taide- ja kulttuurilaitoksen tarvitsemat resurssit, että nykyinen taso säilyy jatkossakin.				

26. Muu, mikä/mitkä asiat näet mahdollisuutena?

_____

_____

27. Missä määrin olette samaa mieltä tai eri mieltä seuraavien väittämien kanssa?

	Täysin samaa mieltä	Melko samaa mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä
Kulttuurin rakenteet Suomessa kaipaavat täysremontin.				
Kunnat itse osaavat parhaiten ratkaista taide- ja kulttuurilaitosten tulevaisuuden rakenteet.				
Taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuuden suuruus vaikuttaa siihen, paljonko budjetoimme kulttuuri toimialalle kuntamme talousarviossa.				
Henkilötyövuosi on hyvä laskentaperuste taide- ja kulttuurilaitoksen valtionosuudelle.				
Nykyinen rahoitusjärjestelmä tukee toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä.				
Kulttuurin alalla tulisi sisällöt ja seinät erottaa toisistaan nykyistä selvemmin.				
Muun kuin julkisen rahoituksen osuus on hyvä mittari taide- ja kulttuurilaitosten toiminnan laadulle.				
Väestömäärän väheneminen pienentää tarvetta kaikille nykyisille taide- ja kulttuurilaitoksille alueellamme.				
Taide- ja kulttuuritoimijoita tulisi velvoittaa tekemään yhteistyötä nykyistä enemmän.				
Kulttuurin valtionrahoituksen määrä tulee vähenemään tulevalla hallituskaudella.				
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten jäykkyys hidastaa toiminnan kehittämistä.				
Taide- ja kulttuurilaitostemme yleisö tulee pääosin oman kuntamme ulkopuolelta.				
Kulttuurin alan toimijoiden tulisi uudistaa ajatusmallejaan.				
Kulttuurin alueellinen saavutettavuus on uhattuna.				
Valtionosuus ohjaa liikaa kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten rahojen käyttöä.				
Kuntamme taide- ja kulttuurilaitosten lippujen hinnoissa ei ole korotusvaraa.				

28. Muut kommentit.

_____

_____

29. Minkälaisia tuottavuustoimia kunnassanne kohdistuu kulttuurin toimialalle?

_____

_____

30. Minkä pitäisi muuttua, jotta taide- ja kulttuurilaitoksilla olisi jatkossakin edellytykset toimia kunnassanne?

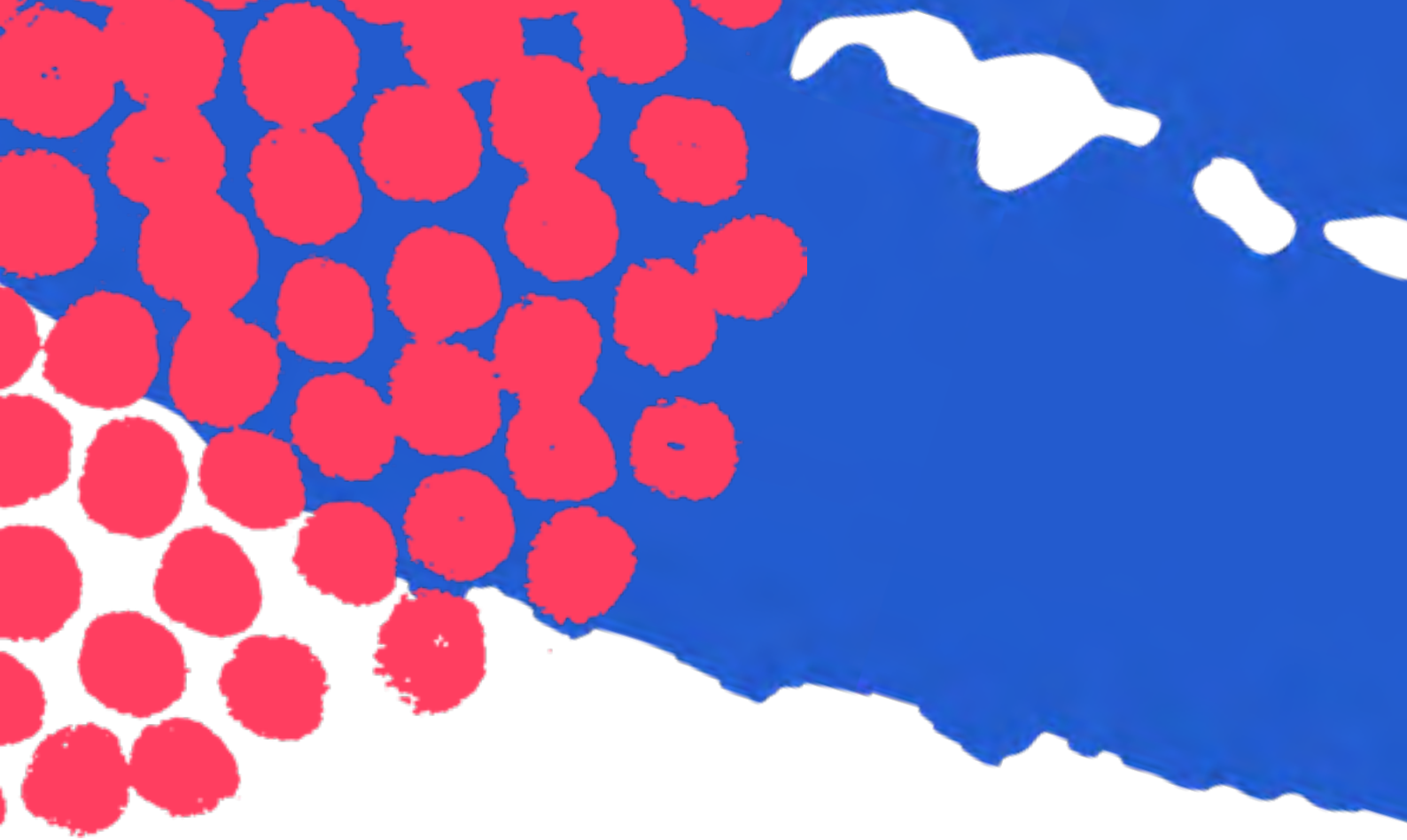
_____

_____

31. Muita kommentteja tai terveisiä Kuntaliitolle? Sana vapaa!

_____

_____

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Seinistä sisältöihin – taide- ja kulttuurilaitosten tulevaisuus kunnissa

Helsinki 2026